

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025

Limanowa, maj 2019

Opracowano na zlecenie Starostwa Powiatowego w Limanowej (ul. Józefa Marka 9, 34-600 Limanowa) przez FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji z Krakowa (ul. Floriańska 31, 31-019 Kraków) przy szerokim zaangażowaniu interesariuszy lokalnych.

Spis treści

1. WPROWADZENIE	3
2. DIAGNOZA PODSTAWOWYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH POWIATU LIMANOWSKIEGO	8
3. ANALIZA SWOT	16
4. WIZJA I MISJA ROZWOJU POWIATU LIMANOWSKIEGO	20
5. OBSZARY STRATEGICZNE I CELE ROZWOJU	22
Budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców	25
Aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców	35
Kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu	47
Nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi	55
6. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	64
7. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU	71
8. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU LIMANOWSKIEGO NA LATA 2019-2025	77
System wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025	77
System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025	88

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu powiatowego, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni powiatu.

W systemie zarządzania polityką rozwoju Strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządu powiatowego – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi – w procesie zarządzania powiatem. Dokument Strategii:

- diagnozuje obecną pozycję konkurencyjną powiatu,
- wskazuje najważniejsze problemy, potrzeby i oczekiwania społeczne oraz związane z tym wyzwania rozwojowe,
- identyfikuje mocne i słabe strony powiatu,
- służy oraz wspiera proces pełnego wykorzystania potencjału oraz szans rozwojowych powiatu, a jednocześnie niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu,
- tworzy wizję rozwoju powiatu,
- określa spójne cele rozwoju wspólnoty samorządowej powiatu (spójne z potrzebami lokalnymi, a jednocześnie zgodne z priorytetami aktualnych unijnych i krajowych dokumentów strategicznych wyższego rzędu) oraz wskazuje kierunki interwencji strategicznej,
- koordynuje różne terytorialnie, sektorowo i technicznie plany oraz dokumenty strategiczne,
- koordynuje i skupia pod względem przestrzennym wykorzystanie funduszy, a jednocześnie jest ważnym dokumentem wspierającym proces pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych,
- określa zasady wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem procesów współpracy.

Dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach szerokiej debaty publicznej, której elementem były w szczególności badanie społeczne i spotkania warsztatowo-konsultacyjne, poświęcone diagnozie potrzeb, problemów i oczekiwań społecznych oraz identyfikacji potencjałów, barier, wyzwań i kluczowych działań rozwojowych dla powiatu limanowskiego w perspektywie 2025 roku.

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 uwzględnia cele dokumentów strategicznych, obowiązujących na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym, tj. Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020, Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (projekt), Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego, programów operacyjnych na szczeblu krajowym, ponadregionalnym oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020.

Idea, metody pracy

Mając na uwadze zapisy Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, mówiącej, że powiat tworzą z mocy prawa mieszkańcy, zamieszkujący odpowiednie terytorium, respektując obowiązujące zasady prowadzenia polityki rozwoju regionalnego w Polsce, a jednocześnie wykorzystując najlepsze praktyki w zakresie nowoczesnego zarządzania publicznego, Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 uwzględnia potrzeby i oczekiwania całej wspólnoty powiatowej, promując współpracę międzysamorządową, międzysektorową i międzyorganizacyjną. Tym samym, Strategia nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych powiatu, ale zakłada i promuje współdziałanie administracji, sektora gospodarczego, organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, jak również innych podmiotów, mających wpływ na realizację celów i kierunków interwencji, zawartych w dokumencie. Jednostkami realizującymi zadania i projekty w ramach Strategii są zarówno Starostwo Powiatowe w Limanowej i jednostki powiatowe, jak również jednostki samorządu terytorialnego pozostałych szczebli, administracja rządowa oraz inne instytucje publiczne, a także podmioty prywatne i pozarządowe. Od wspólnych decyzji koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych, a także sprawności i efektywności mechanizmów współpracy, zmierzających do kompleksowego wykorzystywania lokalnych zasobów i możliwości rozwojowych powiatu oraz neutralizowania barier, zależy powodzenie prowadzonej polityki rozwoju. Tworzenie partnerstw na etapie wdrażania zapisów Strategii będzie miało kluczowe znaczenie również ze względu na nowe instrumenty rozwojowe, które wymagają zacieśnienia współpracy i skoordynowania działań podejmowanych przez samorządy oraz podmioty prywatne i pozarządowe w zakresie realizacji usług publicznych na rzecz mieszkańców, turystów, inwestorów, przedsiębiorców i innych klientów.

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 kładzie nacisk na zrównoważony rozwój powiatu, w efekcie prowadzący do poprawy jakości życia mieszkańców. Jej konstrukcję oparto na partycypacyjno-eksperymentalnym modelu budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój terytorialny w Polsce. Zgodnie z tym modelem, Strategię opracował Konwent Strategiczny, powołany przez Starostę Limanowskiego. W jego skład weszli m.in. przedstawiciele władz samorządowych powiatu oraz gmin powiatu limanowskiego, członkowie powołanego w Starostwie Zespołu ds. opracowania Strategii, urzędnicy samorządowi, przedstawiciele oświaty, instytucji kultury, pomocy społecznej, ochrony zdrowia, reprezentanci sfery biznesu, lokalnych organizacji pozarządowych i przedstawiciele instytucji użyteczności publicznej. Moderatorem procesu tworzenia Strategii był FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji, którego konsultanci – Wojciech Odzimek, Dawid Hoinkis, Paweł Kowal i Bartosz Kożuch – wspierali merytorycznie i organizacyjnie prace nad dokumentem.

Warsztaty z Konwentem Strategicznym prowadzono metodami interaktywnymi z użyciem narzędzi i technik warsztatowych, pozwalających uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować problemy i potrzeby lokalne, a następnie analizować i proponować możliwe rozwiązania. Rola konsultantów sprowadzała się do prowadzenia procesu tworzenia Strategii oraz proponowania narzędzi i podawania przykładów rozwiązań sprawdzonych w innych jednostkach samorządu terytorialnego.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy dokumentu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego stanowi nie tylko element prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

Przesłanki budowy Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025

Wśród kluczowych czynników, determinujących potrzebę przygotowania Strategii na lata 2019-2025, należy wymienić:

1. Dostosowanie Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego do nowych dokumentów strategicznych szczebla krajowego.

14 lutego 2017 roku Rada Ministrów przyjęła Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), która jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest ona obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Rolę wdrożeniową wobec Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju realizuje Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (obecnie projekt), określająca systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrz nich i zapewnia udział samorządów wszystkich szczebli w polityce regionalnej. Od tej pory realizacja polityki regionalnej w większym stopniu będzie oparta o cele wyznaczone na poziomie krajowym i zasoby własne przy aktywniejszym uczestnictwie rządu i samorządów lokalnych oraz innych partnerów społeczno-ekonomicznych. Uwzględnienie wytycznych i rekomendacji, płynących z tych oraz pozostałych dokumentów nadrzędnych, pozwoliło na odpowiednie skorelowanie Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego, a w dalszej perspektywie umożliwi korzystanie z nowych narzędzi polityki regionalnej.

2. Dostosowywanie polityki rozwoju do zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz gospodarczych w powiecie i jego otoczeniu.

Powiat to nie tylko wydzielony granicami administracyjnymi obszar, ale przede wszystkim społeczność lokalna, w której na bieżąco ulega zmianie sytuacja społeczna i gospodarcza. Szereg poważnych przeobrażeń zewnętrznych, jak np.: napięta sytuacja międzynarodowa, sygnały spowolnienia gospodarczego, trendy demograficzne i nowa sytuacja na rynku pracy, wpływa w dużym stopniu także na sytuację powiatu. Nowa Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego winna się zatem opierać na konkretnych założeniach oraz definiować cele oraz kierunki interwencji, służące podnoszeniu konkurencyjności powiatu oraz przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych. Są to wyzwania, którym powiat musi sprostać w dobie postępującego procesu globalizacji, nasilającej się konkurencji, informatyzacji wielu sfer życia i rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Realizacja tych wyzwań nierzadko wiąże się z podejmowaniem współpracy z samorządami innych szczebli, instytucjami państwowymi, partnerami społecznymi i prywatnymi. Stąd też Strategia nie obejmuje wyłącznie zadań będących w kompetencjach samorządu powiatowego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty powiatu. Takie podejście jest zgodne z nowym paradygmatem polityki regionalnej państwa i wieloszczeblowym zarządzaniem Strategią.

3. Nowa perspektywa budżetowa UE.

Horyzont czasowy Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego sięga 2025 roku, co jest nawiązaniem do kolejnej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (tj. 2021-2027). Oznacza ona kolejną szansę uzyskania wsparcia z funduszy zewnętrznych dla realizacji zadań określonych w Strategii, która ma służyć całej wspólnotie lokalnej. Jednocześnie należy podkreślić, że Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 ma budować podstawy dla rozwoju endogenicznego, aby w dalszej przyszłości, w związku z malejącą skalą wsparcia, powiat mógł trwale i efektywnie realizować wyznaczone cele długofalowe i kompleksowa zaspokajać potrzeby społeczne.

Przebieg planowania strategicznego

Prace związane z przygotowaniem Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 obejmowały w szczególności następujące działania:

1. Opracowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu w oparciu o dane statystyki publicznej w układzie dynamicznym (kilkuletnim) i porównawczym (benchmarkingowym).
2. Przygotowanie i przeprowadzenie sondażu społecznego wśród mieszkańców z zakresu preferencji i potrzeb rozwojowych powiatu.
3. Powołanie Konwentu Strategicznego przez władze samorządowe powiatu limanowskiego oraz przeprowadzenie z jego członkami procesu konsultacji społecznych założeń Strategii – w formie sesji strategicznych i spotkań na terenie powiatu:

I sesja strategiczna (Limanowa, 10.01.2019):

- Przedstawienie nowych zasad prowadzenia polityki regionalnej oraz standardów i dobrych praktyk w zakresie planowania strategicznego;
- Prezentacja podstawowych wskaźników oraz trendów opisujących rozwój społeczno-gospodarczy powiatu limanowskiego – wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej;
- Przeprowadzenie analizy zasobów własnych i otoczenia powiatu limanowskiego – analiza SWOT, formułowanie wizji rozwoju i misji z udziałem całego Konwentu Strategicznego.

II sesja strategiczna (Limanowa, 8.02.2019):

- Prezentacja wniosków z przeprowadzonego sondażu społecznego wśród mieszkańców z zakresu preferencji i potrzeb rozwojowych powiatu;
- Identyfikacja głównych wyzwań i kierunków rozwoju powiatu limanowskiego w oparciu o wyniki sondażu społecznego, diagnozy społeczno-gospodarczej oraz analizy SWOT.

III sesja strategiczna (Limanowa, 4.03.2019):

- Budowa celów strategicznych (długofalowych) i celów operacyjnych (średniookresowych);
- Identyfikacja zadań w ramach poszczególnych celów.

IV spotkanie strategiczne (Limanowa, 29.03.2019) – warsztat z młodzieżą powiatu limanowskiego:

- Diagnoza potrzeb, problemów i oczekiwań społecznych, w szczególności ludzi młodych zamieszkujących powiat limanowski;
- Kreowanie zadań do realizacji na lata 2019-2025.

V spotkanie strategiczne (Limanowa, 29.03.2019) – warsztat z Zarządem Powiatu Limanowskiego oraz dyrektorami wydziałów i jednostek powiatowych:

- Określenie ram organizacyjno-logistycznych realizacji kierunków interwencji – odpowiedzialność, instytucja monitorująca, partnerzy realizacyjni, okres realizacji itp.

VI i VII spotkanie strategiczne (Limanowa, 18.04.2019) – warsztat z Zarządem Powiatu Limanowskiego oraz warsztat z radnymi Komisji ds. Rozwoju i Inicjatyw Gospodarczych:

- Weryfikacja planu operacyjnego Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025.

4. Określenie zgodności obszarów rozwoju oraz celów strategicznych z priorytetami dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym.

5. Określenie systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii, w tym opracowanie mierników realizacji celów.
6. Weryfikacja projektu Strategii ze środowiskami gospodarczymi, społecznymi i pozarządowymi na terenie powiatu limanowskiego.
7. Opracowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025.

2. DIAGNOZA PODSTAWOWYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH POWIATU LIMANOWSKIEGO

Ważnym elementem prac nad Strategią Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 było opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej powiatu. W niniejszym dokumencie zamieszczono najważniejsze wnioski z przeprowadzonej analizy, w podziale na kluczowe determinanty rozwoju tego obszaru. Dodatkowo, w każdym z analizowanych aspektów społeczno-gospodarczych, zaprezentowano kluczowe wskaźniki oraz wynikające z nich konsekwencje i wyzwania, którym sprostać musi powiat limanowski.

1. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

Wskaźniki:

- ⇒ Wzrastająca liczba mieszkańców powiatu limanowskiego – na koniec 2017 roku powiat limanowski liczył 130 964 mieszkańców. W analizowanym okresie obserwowany jest stopniowy wzrost liczby ludności – w stosunku do roku bazowego (2013) wyniósł on 2 419 osób (dynamika zmian 1,9%).
- ⇒ Dodatni przyrost naturalny – od 2013 roku przyrost naturalny odznacza się wartościami dodatnimi, co oznacza, że w latach 2013-2017 liczba urodzeń na terenie powiatu limanowskiego była wyższa od liczby zgonów. Od 2015 roku można zaobserwować narastającą dynamikę wzrostu przyrostu naturalnego, którego wskaźnik na koniec 2017 roku wynosił 5,3 promila.
- ⇒ Ujemne saldo migracji – od 2013 roku konsekwentnie obserwowalny jest odpływ mieszkańców z terenu powiatu limanowskiego. Przeciętny wskaźnik salda migracji na 1 tys. mieszkańców za lata 2013-2017 również odznacza się wartościami ujemnymi. Obszarami powiatu, które jako jedyne odznaczają się dodatnią wartością salda migracji ogółem w okresie objętym analizą, są: miasto Mszana Dolna oraz gminy wiejskie: Słupnice, Limanowa, a także Dobra.
- ⇒ Wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społeczeństwa – w 2017 roku ich odsetek wynosił 15,2% populacji powiatu, podczas gdy w roku bazowym (2013) było to 14,3%. Na tle procesów zachodzących na terenie kraju oraz województwa małopolskiego, dynamika zmian na terenie powiatu limanowskiego jest zdecydowanie bardziej korzystna. Niemniej jednak, według prognoz BDL GUS na 2035 rok, obserwowalne na terenie powiatu limanowskiego zmiany w strukturze ludności będą się pogłębiać.

Konsekwencje:

- postępujący proces starzenia się społeczeństwa (rosnący udział emerytów i rencistów, wzrost obciążenia budżetów);
- wciąż dostrzegalna podaż siły roboczej na terenie powiatu (mogąca świadczyć o atrakcyjności inwestycyjnej);
- potencjał do podnoszenia konkurencyjności;
- zmniejszający się potencjał do podnoszenia konkurencyjności.

Wyzwania:

- kompleksowa polityka prorodzinna, międzypokoleniowa i senioralna;
- dopasowanie oferty usług publicznych do zmieniającej się struktury społeczeństwa;
- kształtowanie atrakcyjności osadniczej,
- wzmacnianie poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania.

2. SYTUACJA GOSPODARCZA ORAZ INFRASTRUKTURA

Wskaźniki:

- ⇒ Niski wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców (zbliżony do innych powiatów subregionu sądeckiego) – przeciętnie na 1 tys. mieszkańców w powiecie limanowskim na koniec 2017 roku przypadało w rejestrze REGON 77 podmiotów. Z jednej strony jest to wartość zbliżona do porównywanych powiatów, za wyjątkiem powiatu myślenickiego (100 podmiotów/1 tys. mieszkańców), z drugiej strony jest to jednak wartość wyraźnie niższa niż średnia dla województwa małopolskiego (112 podmiotów/1 tys. mieszkańców) oraz całego kraju (112 podmiotów/1 tys. mieszkańców).
- ⇒ Dominujący udział mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających od 0 do 9 pracowników) – w strukturze podmiotów gospodarczych widoczna jest dominacja mikroprzedsiębiorstw, których w 2017 roku zarejestrowanych było 9 639 (95,9% ogółu zarejestrowanych podmiotów).
- ⇒ Stagnacja w rozwoju przedsiębiorczości (związana z mniejszą niż średnia w Małopolsce liczbą nowo utworzonych przedsiębiorstw) – przeciętnie na 10 tys. mieszkańców powiatu limanowskiego w 2017 roku zarejestrowanych zostało 88 nowych jednostek, podczas gdy przeciętnie w Małopolsce były to 94 podmioty. Choć sytuacja w powiecie w 2017 roku uległa nieznacznej poprawie (w latach 2015-2016 spadała liczba nowo rejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców), to wysoka skala zróżnicowania pomiędzy średnią wojewódzką a powiatową wskazuje na pogłębianie się różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy lepiej a słabiej rozwiniętymi obszarami Małopolski.
- ⇒ Niski odsetek dużych przedsiębiorstw, ale kilku znaczących inwestorów – na terenie powiatu limanowskiego ma siedzibę wiele firm, których nazwy znane są w całej Polsce. Przykładem może być: Tymbark S.A. (soki, nektary i napoje), Goldrop (chemia gospodarcza), Koral (lody), Wolimex (budownictwo), Emiter (osprzęt elektryczny) czy Lima-Therm (aparatura pomiarowa).
- ⇒ Relatywnie niski odsetek ludności korzystającej z komunalnej infrastruktury technicznej – według danych BDL GUS na koniec 2017 roku, zaledwie 51,7% mieszkańców powiatu limanowskiego korzysta z sieci wodociągowej, co jest wynikiem znacznie niższym niż średnia dla całego kraju (92,0%) oraz województwa małopolskiego (81,6%). Zbliżone wskaźniki określają dostępność do sieci gazowej – w tym wypadku dostępność dla całego powiatu wyniosła 50,9%. Są one gorsze niż w przypadku średniej dla Polski (52,1%) oraz Małopolski (63,0%). Najslabiej rozwinięta pozostaje sieć kanalizacyjna. Z instalacji sieciowej na terenie powiatu limanowskiego korzysta zaledwie 36,2% mieszkańców, co jest wartością niższą od przeciętnej dla Małopolski wynoszącej 62,6%.
- ⇒ Ograniczona dostępność do infrastruktury kolejowej – przez teren powiatu biegnie zaledwie jedna linia kolejowa nr 104 Chabówka – Nowy Sącz, która w chwili obecnej z powodu stanu infrastruktury jest nieczynna. Na rok 2020 planowana jest modernizacja tej linii, a pomiędzy 2021 i 2026 rokiem budowa nowej linii z Podłęża do Szczyrzyca.

Konsekwencje:

- obniżenie konkurencyjności gospodarki;
- zmniejszenie dochodów budżetów gmin oraz powiatu;
- spadek siły nabywczej ludności oraz powiązany z nim spadek jakości życia;

Wyzwania:

- podnoszenie innowacyjności gospodarki lokalnej;
- kontynuacja tworzenia stref aktywności gospodarczej;
- nawiązanie współpracy w ramach subregionu sądeckiego, w tym:

- wzrost emigracji zarobkowej;
 - potencjał w zakresie rozwoju przemysłów czasu wolnego;
 - zapotrzebowanie na wielorakie mechanizmy wsparcia przedsiębiorczości, a także działalności około i pozarolniczej.
- przygotowanie systemu zachęt dla potencjalnych inwestorów i doskonalenie obsługi, wspólna promocja gospodarcza;
 - podjęcie działań na rzecz utworzenia szybkiego połączenia drogowego i kolejowego ze stolicą województwa oraz zwiększenia przepustowości komunikacyjnej dróg subregionu sądeckiego;
 - kształtowanie cech przedsiębiorczych wśród mieszkańców;
 - efektywny system wsparcia dla biznesu;
 - rozwój, integracja i promocja oferty spędzania czasu wolnego na terenie powiatu. Ekonomizacja czasu wolnego.

3. POMOC SPOŁECZNA I RYNEK PRACY

Wskaźniki:

- ⇒ Spadek beneficjentów pomocy społecznej – na przestrzeni lat 2013-2017 zanotowano spadek ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej w powiecie limanowskim (z 13,3% do 9,9%), co wskazuje na poprawiającą się sytuację społeczno-ekonomiczną mieszkańców. Niemniej jednak jest to wartość wysoka w porównaniu do średniej dla całego kraju (5,9%) oraz dla województwa małopolskiego (5,1%).
- ⇒ Wysoka skala udzielanej pomocy społecznej z powodu ubóstwa – w 2017 roku najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej na terenie powiatu limanowskiego było ubóstwo. Pomimo zdecydowanego spadku liczby osób, którym udzielana jest pomoc z tego tytułu (14,0% w stosunku do 2013 roku), odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa wynosi ponad 65% wszystkich korzystających ze świadczeń.
- ⇒ Malejąca stopa bezrobocia i liczba osób bezrobotnych – w ostatnich latach obserwowano systematyczny spadek stopy bezrobocia rejestrowanego, z poziomu 18,6% w roku 2013 do 8,4% na koniec 2017 roku oraz 7,5% po I półroczu 2018 roku. Znacząco obniżyła się również liczba osób zarejestrowanych w urzędzie pracy, osiągając na koniec czerwca 2018 roku wielkość 4 099 osób (w 2013 roku na terenie powiatu zarejestrowanych było 10 569 osób).
- ⇒ Wysoki odsetek osób bezrobotnych w wieku do 45 roku życia (wiek mobilny, migracje zewnętrzne) – nieco ponad 52% wszystkich osób pozostających bez pracy to osoby w wieku 25-44 roku życia. Istotny odsetek osób bezrobotnych stanowią ponadto osoby młode w wieku 18-24 lata (22,2% ogółu). Należy jednakże zauważyć, że w grupie tej nastąpił dynamiczny spadek liczby bezrobotnych (-69,5% w stosunku do 2013 roku), co w dużej mierze determinowane jest popularyzacją kształcenia na poziomie wyższym i rosnącą dostępnością studiów.
- ⇒ Wysoki poziom bezrobocia długookresowego (powyżej 12 m-cy) – na koniec września 2018 roku osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 39,7% ogółu wszystkich pozostających bez pracy. Jednocześnie analiza dynamiczna wykazała spadek liczby osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy o 66,7% w stosunku do 2013 roku. Tym samym mamy do

czynienia ze zjawiskiem odwrotnym do procesów zachodzących w skali całego województwa małopolskiego, w którym grupa ta dynamicznie się powiększa.

- ⇒ Wysoki odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym – we wrześniu 2018 roku największą część ogółu bezrobotnych z terenu powiatu limanowskiego stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (30,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (28,7%). Łącznie stanowiły one prawie 60% wszystkich bezrobotnych. Należy jednakże podkreślić pozytywne tendencje w tym aspekcie - liczba osób pozostających bez pracy, legitymujących się tego typu wykształceniem, zmniejszyła się w stosunku do roku bazowego (2013) odpowiednio o 62,6% oraz 55,9%.
- ⇒ Relatywnie wysoki wskaźnik bezrobocia „rodzinnego” – w 2017 roku aż 44,6% osób bezrobotnych stanowiły osoby w sytuacji w której dwóch lub więcej członków jednego gospodarstwa domowego/rodziny jest zarejestrowanych w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna. Jest to wyniki zdecydowanie wyższy niż średnia dla całego województwa małopolskiego (16,4%).

Konsekwencje:

- rosnąca emigracja osób młodych poszukujących pracy (ujemne saldo migracji);
- rosnący udział emerytów i rencistów;
- spadek dochodów rozporządzalnych gospodarstw domowych oraz wzrastające obciążenie dla budżetów samorządowych (mechanizm „błędnego koła”);
- negatywny wpływ problemów społecznych i na rynku pracy na wizerunek powiatu, co przekłada się na atrakcyjność osadniczą.

Wyzwania:

- wspieranie polityki zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości, w tym dopasowanie polityki kształcenia do wymagań rynku pracy;
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych (jako przeciwdziałanie degradacji wynikającej z koncentracji problemów społecznych, w tym bezrobocia);
- kompleksowa aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy,
- wsparcie dla tworzenia nowych i atrakcyjnych miejsc pracy na terenie powiatu

4. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO NATURALNE

- ⇒ Bardzo wysoki udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem – powiat limanowski wyróżnia bardzo wysoki udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem (61,5%). Jest to wartość wyraźnie wyższa niż w przypadku województwa małopolskiego (53,0%) i całego kraju (53,0%).
- ⇒ Relatywnie duża powierzchnia powiatu pokryta planami zagospodarowania przestrzennego – według danych BDL GUS, na koniec 2017 roku na terenie powiatu limanowskiego funkcjonowało 87 planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmowały łącznie 79,3% jego powierzchni. Jest to wartość wyraźnie wyższa od średniej wojewódzkiej (66,9 %) oraz krajowej (30,5%).
- ⇒ Rolniczy charakter powiatu – zdecydowana większość powierzchni przeznaczona na użytki rolne – zgodnie z danymi pochodzącymi z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku aż 68,3% powierzchni powiatu (42 607 ha) zajmowały użytki rolne, na których zlokalizowanych było 18 608 gospodarstw rolnych. Gospodarstwa rolne powiatu mają charakter gospodarstw rodzinnych o niewielkiej powierzchni. Problemem rolnictwa jest jego duże rozdrobnienie, a w związku z tym często brak efektywności ekonomicznej.

- ⇒ Wzrastająca liczba miejsc noclegowych oraz udzielonych noclegów na obszarze powiatu – według danych GUS z 2017 roku na terenie powiatu limanowskiego znajdowało się 39 obiektów noclegowych, w tym 6 hoteli oraz 3 pensjonaty. W porównaniu z rokiem 2013 liczba obiektów noclegowych zwiększyła się o 4 jednostki. Wzrasta także liczba udzielonych noclegów – w 2017 roku na 1 tys. mieszkańców udzielono średnio 889 noclegów, podczas gdy w 2013 roku było to 549 noclegów.
- ⇒ Wzrastający poziom zanieczyszczenia powietrza, głównie w wyniku niskiej emisji – według danych BDL GUS, wielkości emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych powietrza atmosferycznego w powiecie w ostatnich latach wykazują tendencję rosnącą. Ilość emitowanych zanieczyszczeń gazowych w 2017 roku wyniosła 16 680 ton i była wyższa od ilości zanieczyszczeń w 2013 roku o prawie 26%. Z kolei emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2017 roku wyniosła 9 ton, co oznacza wzrost o 350% w stosunku do 2014 roku.

Konsekwencje:

- rosnąca atrakcyjność turystyczna powiatu;
- zagrożenie spadkiem atrakcyjności powiatu jako miejsca do życia i spędzania czasu wolnego w konsekwencji zanieczyszczenia powietrza.

Wyzwania:

- prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju i przeciwdziałanie niskiej emisji;
- włączanie rozwoju infrastruktury i oferty czasu wolnego w obieg społeczno-gospodarczy (komercjalizacja).

5. KAPITAŁ SPOŁECZNY

- ⇒ Rozwój organizacji pozarządowych na poziomie zdecydowanie niższym od średniej małopolskiej – choć z roku na rok zarejestrowanych jest coraz więcej fundacji i stowarzyszeń oraz organizacji społecznych, dystans pomiędzy powiatem limanowskim (w 2017 roku 26 podmiotów na 10 tys. mieszkańców) a średnią dla Małopolski (38 podmiotów) utrzymuje się na stałym poziomie. Jednocześnie jest to wynik niższy niż w przypadku pozostałych powiatów subregionu sądeckiego.
- ⇒ Uczestnictwo w wyborach prezydenckich i parlamentarnych powyżej przeciętnej dla województwa – frekwencja odnotowywana lokalnie była wyższa od średniej małopolskiej (za wyjątkiem wyborów parlamentarnych w 2015 roku, kiedy to frekwencja w powiecie była minimalnie niższa), jednocześnie była wyraźnie wyższa od wartości przeciętnych na obszarze całego kraju.
- ⇒ Zaangażowanie w wybory samorządowe najwyższe spośród przedstawionych kategorii – frekwencja wyborcza w ostatnich dwóch wyborach samorządowych (2014 roku i 2018 roku) na terenie powiatu limanowskiego była wyższa od średniej krajowej oraz średniej dla województwa małopolskiego.
- ⇒ Niski wskaźnik uczestnictwa w kulturze - liczba imprez (296 imprez) zorganizowanych w powiecie limanowskim była najniższa w stosunku do wartości dla porównywanych powiatów: gorlickiego (1039 imprez), myślenickiego (799 imprez), nowosądeckiego (1384 imprez) oraz nowotarskiego (1826 imprez). Dodatkowo, w imprezach zorganizowanych na terenie powiatu limanowskiego w 2017 roku uczestniczyło zdecydowanie mniej uczestników – 86 333 osoby wobec 135 266 osób w powiecie gorlickim, czy 450 415 osób w powiecie nowosądeckim.

Konsekwencje:

- potencjalne problemy społeczne;
- niebezpieczeństwo braku spójności i integracji społecznej.

Wyzwania:

- podniesienie zaufania społecznego;
- aktywizacja obywatelska i wsparcie działalności społecznej mieszkańców

(działających w formie zorganizowanej, jak również w ramach grup nieformalnych);

- wzrost współpracy terytorialnej, międzyorganizacyjnej, międzysektorowej;
- wdrożenie partycypacyjnego modelu zarządzania publicznego.

6. INNE USŁUGI PUBLICZNE

⇒ Obserwowalny wzrost bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu – w 2017 roku w powiecie limanowskim stwierdzono 1 449 przestępstwa, z czego najwięcej o charakterze kryminalnym (1 078), co przekładało się na około 11 przestępstw na 1 tys. mieszkańców powiatu. Jest to wartość zdecydowanie mniejsza od wartości dla województwa małopolskiego (średnio 24 przestępstwa/1 tys. mieszkańców) oraz od średniej dla całej Polski (20 przestępstw/1 tys. mieszkańców). Jednocześnie jest to jedna z najlepszych wartości w powiatach grupy porównawczej.

⇒ Relatywnie dobre wskaźniki dotyczące oferty zdrowotnej oraz rozbudowująca się oferta szpitala powiatowego w Limanowej – na koniec 2017 roku na obszarze powiatu limanowskiego funkcjonowały 64 przychodnie, z czego aż 21 zlokalizowanych było w mieście Limanowa. Liczba ta przekładała się na około 5 tego typu obiektów na 10 tys. mieszkańców. Jest to wartość delikatnie niższa niż średnia dla Małopolski oraz kraju (w obu przypadkach 6 przychodni/10 tys. mieszkańców) oraz wyższa od większości powiatów grupy porównawczej.

⇒ Zmiany liczby uczniów, ale relatywnie dobra sytuacja w oświacie – w 2016 roku do szkół ogólnokształcących uczęszczało 1 481 uczniów (2,8% uczniów z województwa małopolskiego). W latach 2013-2016 obserwowalny jest postępujący spadek liczby uczniów tego typu placówek – w porównaniu do roku bazowego (2013) ich liczba zmniejszyła się o 455 osób (spadek o 23,5%). Dynamika spadku liczby uczniów jest tym samym zdecydowanie większa niż w przypadku Małopolski (spadek o 13,7%) oraz kraju (spadek o 14,7%). Spadek liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest w pierwszej kolejności konsekwencją niższej liczby absolwentów gimnazjów - w latach 2013-2016 w powiecie liczba gimnazjalistów zmniejszyła się o 6%. Podobny trend obserwowalny jest także w szkołach zawodowych, do których w 2016 roku uczęszczało 1 098 uczniów. Od 2014 roku obserwowalny jest spadek liczby uczniów – w stosunku do roku bazowego (2013) wyniósł on 83 osoby (-7,0%). Jest to tendencja gorsza niż w przypadku Małopolski (-5,1%), a także odwrotna niż w przypadku powiatów grupy porównawczej. Z kolei do techników prowadzonych przez powiat uczęszczało w 2016 roku 2 486 uczniów. W 2013 roku było ich 2 271, co oznacza wzrost o 9%. W województwie ilości te były następujące: w 2013 roku – 48 390 uczniów, w 2016 roku - 49 382 uczniów, co oznacza wzrost o 2% (statystyka ta obejmuje wyłącznie szkoły publiczne). Obecnie na terenie powiatu limanowskiego 77% uczniów uczęszcza do techników i szkół branżowych. Pozostała część (23%) to uczniowie liceów ogólnokształcących

Pod względem liczby mieszkańców powiat limanowski zajmuje 7. miejsce w województwie wśród powiatów ziemskich, natomiast wielkość subwencji oświatowej plasuje go na 4. miejscu w Małopolsce. Stosunek liczby uczniów szkół średnich do liczby mieszkańców jest zatem korzystny. Dla porównania, sąsiedni powiat nowosądecki (2 najliczniejszy powiat w województwie), pod względem subwencji zajmuje 10. miejsce, mimo, że liczba jego mieszkańców jest większa od ludności powiatu limanowskiego o ponad połowę.

⇒ Roźmijanie się kierunków kształcenia z potrzebami rynku pracy (zawody deficytowe a kierunki kształcenia) – kierunki, w których kształcą szkoły zawodowe z terenu powiatu limanowskiego, w znacznym stopniu nie odpowiadają na zapotrzebowanie zgłaszane przez podmioty gospodarcze z tego obszaru, co wyrażone jest w raportach wskazujących zawody deficytowe.

Konsekwencje:

- możliwy spadek atrakcyjności osadniczej powiatu;
- potencjalne bezrobocie.

Wyzwania:

- rozwój kapitału intelektualnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu;
- podnoszenie jakości kształcenia w szkołach powiatowych ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji kluczowych i wymaganych przez rynek;
- skuteczna promocja oferty edukacyjnej;
- organizacja systemu usług sektora oświaty z uwzględnieniem zmian demograficznych;
- optymalizacja kosztów w ramach systemu oświaty i wychowania.

7. STAN FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH

⇒ Nadwyżka budżetowa powiatu, za wyjątkiem okresów wzmożonej działalności inwestycyjnej – dochody ogółem powiatu limanowskiego w 2017 roku wyniosły przeszło 124 918 600 zł wobec wydatków ogółem na poziomie 124 067 612 zł (nadwyżka 850 988 zł). W latach 2013-2014 wielkość dochodów budżetu stale wzrastała, by w 2015 roku odnotować ich spadek i ponowny wzrost w latach 2016-2017. Jednocześnie w 2014 i 2015 roku obserwowalne są istotne wydatki z budżetu powiatu, co spowodowało szczytowy deficyt budżetowy w 2015 roku na poziomie ponad 11 mln złotych. Deficyt ten powiązany jest z intensywną działalnością inwestycyjną, w szczególności z wykorzystaniem funduszy europejskich.

⇒ Rosnący udział dochodów własnych w dochodach budżetu gminy ogółem – dochody własne stanowiły w 2017 roku 31,5% ogółu dochodów powiatu limanowskiego. Był to wynik gorszy od średniej wojewódzkiej (36,8%) oraz krajowej (35,8%). Obserwowalny jest jednak rokroczny wzrost udziału dochodów własnych. W 2013 roku stanowiły one zaledwie 25,0% ogółu dochodów powiatu.

⇒ Najwyższy w subregionie sądeckim poziom zadłużenia (stosunek zobowiązań do dochodów) – poziom zadłużenia powiatu limanowskiego na koniec 2017 roku wyniósł 48,62%, co jest wynikiem porównywalnym do wyników powiatu nowotarskiego, jednakże zdecydowanie gorszym niż w przypadku pozostałych powiatów grupy porównawczej.

⇒ Najwyższa wśród powiatów subregionu sądeckiego zdolność do samofinansowania inwestycji – powiat limanowski wyróżnia się na tle jednostek grupy porównawczej wysoką zdolnością do finansowania kolejnych inwestycji ze źródeł wewnętrznych (własnych), co oznacza zdecydowanie mniejsze ryzyko utraty płynności, ale też wskazywać może na niski poziom realizowanych inwestycji w stosunku do możliwości powiatu.

⇒ Relatywnie niska efektywność w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych – w 2017 roku całkowita wartość podpisanych umów na mieszkańca powiatu limanowskiego równa była 2 059,08 zł, a wartość wydatków kwalifikowanych niecałe 147 zł. Jest to jeden z mniej korzystnych wyników w porównaniu do danych wszystkich jednostek grupy porównawczej. Taka tendencja utrzymywała się przez cały okres analizy (lata 2013-2017). W obliczu relatywnie wysokiej zdolności powiatu do samofinansowania inwestycji sugeruje zarówno niską skuteczność w pozyskiwaniu środków unijnych, jak i niski poziom realizowanych inwestycji w stosunku do realnych możliwości.

Konsekwencje:

- możliwość finansowania kolejnych inwestycji;
- możliwa większa efektywność wydatkowanych środków dzięki zaangażowaniu funduszy zewnętrznych.

Wyzwania:

- rozwijanie partycypacyjnego modelu współdecydowania mieszkańców o kierunkach inwestycji publicznych i realizacji polityk publicznych;
- wykorzystanie mechanizmów i narzędzi w ramach obecnej i nowej polityki finansowej UE.

3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju.

Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGTHS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje, szanse

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na **wewnętrzne**, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki **zewnętrzne** – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten dokonuje się również według innego kryterium, co pozwala zidentyfikować: czynniki **pozytywne**, czyli silne strony i szanse, oraz czynniki **negatywne**, czyli słabe strony i zagrożenia.

Poniżej przedstawiono wyniki analizy SWOT dla powiatu limanowskiego, przygotowane na podstawie warsztatów z Konwentem Strategicznym.

ATUTY	SŁABOŚCI
Sfera gospodarcza i środowiskowa	
<ul style="list-style-type: none">• Działające zrzeszenia przedsiębiorcze i kupieckie, w tym o wieloletniej historii, m.in. Regionalne Stowarzyszenie Przedsiębiorców z siedzibą w Limanowej, Krakowska Kongregacja Kupiecka w Limanowej czy Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości;• Produkty regionalne, tradycyjne i zdrowa żywność (m.in. chleb z łąpaty, ser łososiński, szynka wiejska wieprzowa, suska sechłońska, łukowicka śliwka suszona, jodłowski kołacz z serem, chleb męciński);• Wciąż obecne rzemiosło;• Działania w zakresie promocji przedsiębiorczości lokalnej, w tym m.in. organizacja konkursów i gali przedsiębiorczości;• Wysokie pokrycie powierzchni powiatu planami zagospodarowania przestrzennego;	<ul style="list-style-type: none">• Niska dostępność komunikacyjna powiatu, przekładająca się na niezadowalającą atrakcyjność osadniczą, inwestycyjną i gospodarczą, w tym również w zakresie przemysłów czasu wolnego;• Zły stan techniczny niektórych dróg na terenie powiatu;• Brak transportu publicznego w niektórych miejscowościach na terenie powiatu – utrudnienie dostępu do kultury, opieki zdrowotnej, edukacji, pracy itp.;• Mała liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. ludności, w tym dużych przedsiębiorstw, przekładająca się na niskie wpływy z podatków (wpływy z CIT na 1 mieszkańca średnio zaledwie około 2 zł);• Stagnacja w rozwoju przedsiębiorczości (mała liczba nowotworzonych przedsiębiorstw);

<ul style="list-style-type: none"> • Walory przyrodniczo-krajobrazowe (położenie w regionie dwóch subregionów: Beskidu Wyspowego i Gorców, Gorczański Park Narodowy jako istniejący, w pełni rozpoznawalny i gotowy produkt turystyczny); • Występowanie wód termalnych i mineralnych na terenie powiatu; • Istnienie stref o warunkach klimatycznych i przyrodniczych sprzyjających lecznictwu uzdrowiskowemu; • Niewielkie przemysłowe zanieczyszczenia środowiska naturalnego • Gościnność mieszkańców; • Wzrastająca liczba miejsc noclegowych, w tym w agroturystyce, oraz udzielonych noclegów na obszarze powiatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak przygotowanych terenów przeznaczonych pod potrzeby rozwijających się przedsiębiorstw (brak terenów pod inwestycje); • Ograniczenia dla inwestycji, wynikające z występowania na obszarze powiatu terenów chronionych (m.in. Gorczański Park Narodowy); • Niski poziom absorpcji środków unijnych przez lokalne firmy; • Rozdrobnione gospodarstwa rolne o małym areale i zanikająca produkcja rolna na terenie powiatu; • Problem „szarej strefy”, szczególnie w niektórych branżach gospodarczych; • Niski poziom płac na terenie powiatu; • Braki kadrowe na lokalnym rynku pracy; • Problem bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym, w szczególności kobiet; • Niewystarczająca oferta wsparcia biznesu, w tym słaby system zachęt dla firm z kapitałem zagranicznym; • Niski odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej; • Zanieczyszczenie powietrza spowodowane m.in. niską emisją z domów mieszkalnych; • Rozproszona zabudowa i tereny górskie, m.in. powodujące wysokie koszty budowy i utrzymania infrastruktury; • Zły sytuacja w zakresie dostępności zasobów wodnych, m.in. wysychanie źródeł wody, obniżanie się lustra wód gruntowych, brak zbiorników retencyjnych, problemy w zakresie zaopatrzenia w wodę); • Duże natężenie ruchu, w tym samochodów ciężarowych – zagrożenie dla pieszych, uciążliwości dla mieszkańców, emisja szkodząca środowisku, amortyzacja infrastruktury; • Niewystarczająco rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna; • Niski poziom systemu informacji i promocji turystycznej, brak całościowej i spójnej strategii w tym zakresie na terenie powiatu.
---	--

Sfera społeczna i samorządowa	
<ul style="list-style-type: none"> • Systematycznie rosnąca liczba mieszkańców powiatu; • Dodatni, wysoki przyrost naturalny; • Silne więzi i wartości rodzinne; • Patriotyzm i zaangażowanie obywatelskie na poziomie lokalnym (wysoka frekwencja w wyborach samorządowych); • Aktywni seniorzy, w tym działający w ramach uniwersytetów III wieku; • Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe (zabytki, w tym architektury drewnianej, kapliczki, miejsca pamięci, grupy folklorystyczne itp.); • Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej; • Potencjał i aktywność rekreacyjno-sportowa mieszkańców, sukcesy dzieci i młodzieży, znani i utytułowani sportowcy; • Rozwinięta sieć ochotniczych straży pożarnych; • Relatywnie dobre wskaźniki dotyczące oferty zdrowotnej oraz rozbudowująca się oferta Szpitala Powiatowego w Limanowej; • Pozytywny stan finansów powiatu – nadwyżka budżetowa, wysoka zdolność do samofinansowania inwestycji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ujemne saldo migracji; • Funkcjonujące w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy osoby, które nie są zainteresowane podjęciem pracy, a jedynie posiadaniem ubezpieczenia zdrowotnego; • Problemy społeczne – długotrwałe bezrobocie, patologie i ubóstwo, dotyczące w szczególności rodzin wielodzietnych oraz osób starszych; • Bariery, w tym architektoniczne, dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami; • Niewystarczający poziom kapitału społecznego, wyrażony relatywnie małą liczbą aktywnych organizacji pozarządowych oraz niskim wskaźnikiem uczestnictwa w kulturze; • Relatywnie niska efektywność powiatu w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych; • Niewystarczający poziom współpracy pomiędzy powiatem a organizacjami pozarządowymi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Mechanizmy i narzędzia finansowe oraz pozafinansowe w ramach obecnej i nowej perspektywy budżetowej UE; • Nowy model prowadzenia polityki rozwoju – rozwój zrównoważony terytorialnie, wsparcie dla terenów wiejskich i obszarów tracących swoje funkcje społeczno-gospodarcze; • Rozwój grup producenckich - konsorcja i inwestycje w przetwórstwo; • Rozwój i promocja produktów regionalnych, tradycyjnych i zdrowej żywności z terenu powiatu w kontekście rosnącego popytu na taką ofertę; • Ciągłe dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnący problem z zabezpieczeniem dostępu do wody na terenie powiatu; • Klęski żywiołowe, w tym zagrożenie powodziowe w części gmin powiatu; • Rosnące koszty mediów i usług (m.in. prądu, usług z zakresu gospodarki odpadami); • Biurokratyzacja i rozciągłość czasowa procesu pozyskiwania i rozliczania dotacji; • Niewystarczające środki na zadania administracji rządowej i wojewódzkiej; • Fiskalizm państwa, wysokie koszty pracy; • Spowolnienie gospodarcze w kraju i na świecie;

<ul style="list-style-type: none"> • Moda na rekreację, w tym wyjazdy weekendowe, ekologię i prowadzenie zdrowego oraz aktywnego trybu życia; • Atrakcyjność i rozpoznawalność turystyczna Małopolski; • Rozwój, integracja i promocja oferty spędzania czasu wolnego na terenie powiatu, ekonomizacja czasu wolnego; • Współpraca terytorialna, międzygminna i transgraniczna; • Wykorzystanie potencjału kulturowego, naukowego, gospodarczego Krakowa; • Inwestycje państwowe i regionalne, zwiększające dostępność komunikacyjną powiatu (drogową i kolejową, m.in. budowa nowej linii kolejowej Podłęże-Piekietko, rozwój połączeń drogowych z Krakowem). <ul style="list-style-type: none"> • Nowa polityka prorodzinna, międzypokoleniowa i senioralna państwa; • Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (jako przeciwdziałanie degradacji wynikającej z koncentracji problemów społecznych); • Aktywizacja mieszkańców, w tym w kierunku tworzenia organizacji pozarządowych, i partycypacja społeczna, w tym w zakresie zlecania zadań publicznych do realizacji organizacjom pozarządowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze społeczeństwa – rosnący udział emerytów i rencistów, mniejsze wpływy z podatków, jednocześnie większe wydatki w sferze ochrony zdrowia i pomocy społecznej; • Duża emigracja zarobkowa; • Eurosieroctwo i inne negatywne konsekwencje emigracji zarobkowej; • Konflikty społeczne; • Trudności w dostępie do specjalistycznej opieki zdrowotnej.
---	---

4. WIZJA I MISJA ROZWOJU POWIATU LIMANOWSKIEGO

Wizja rozwoju powiatu limanowskiego stanowi projekcję, opis pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2025 roku. Określa stan docelowy do którego dąży cała wspólnota powiatu, tj. władze samorządowe powiatu i gmin oraz ich partnerzy społeczni i gospodarczy (lokalni oraz ponadlokalni), wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja ukierunkowana jest prognostycznie, określa cel do jakiego zmierza powiat. Wskazuje ona zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

WIZJA „POWIAT LIMANOWSKI 2025”

W 2025 roku powiat limanowski stanowi przestrzeń aktywnej współpracy samorządu terytorialnego, administracji rządowej i innych instytucji publicznych, a także podmiotów prywatnych i pozarządowych, która ukierunkowana jest na trwałą i zrównoważony rozwój, w którego centrum znajdują się: mieszkańcy, przedsiębiorcy i inwestorzy, a także turyści i goście powiatu limanowskiego.

Dzięki realizowanym inwestycjom oraz coraz lepiej działającemu systemowi obsługi inwestora i wsparcia przedsiębiorczości, budowane są ekonomiczne podstawy rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców. Gospodarka wykorzystuje w pierwszej kolejności lokalne zasoby, tradycje i wypracowane specjalizacje, powiązane m.in. z efektywnym rolnictwem i przetwórstwem oraz rozwojem i komercjalizacją turystyki i rekreacji na terenie powiatu.

Powiat limanowski inwestuje w swoich mieszkańców oraz poprawę warunków życia i jakości usług publicznych. Kapitał społeczny i intelektualny kreowany jest przez zintegrowanie edukacji, rynku pracy i gospodarki, a jednocześnie rozwijającą się i atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego, która bazuje na bogatych walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych powiatu.

Walory te są aktywnie wykorzystywane, ale równocześnie skutecznie chronione i waloryzowane.

Powiat pozostaje ostoją natury i zdrowia, przyjaznym i bezpiecznym środowiskiem życia, nauki, pracy i wypoczynku.

Misja jest nadrzędnym celem rozwoju powiatu limanowskiego. Określa ona również rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Zgodnie z misją, władze samorządowe pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych ze Strategią Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego – liderów lokalnych, samorządy, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju powiatu limanowskiego, upowszechniania jego walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

MISJA ROZWOJU POWIATU LIMANOWSKIEGO

Misją władz samorządowych powiatu limanowskiego jest urzeczywistnienie wizji rozwoju powiatu, dzięki nowoczesnemu i partnerskiemu zarządzaniu, włączającemu w te procesy mieszkańców, przy wykorzystaniu zasobów i szans, jakie stwarza potencjał kulturowy, środowiskowy, rolniczy i gospodarczy powiatu.

5. OBSZARY STRATEGICZNE I CELE ROZWOJU

W wyniku opracowanych analiz społeczno-gospodarczych, przeprowadzonego wśród mieszkańców badania sondażowego dotyczącego potrzeb i preferencji rozwojowych, serii zrealizowanych spotkań i warsztatów strategicznych z różnymi grupami interesariuszy lokalnych, a także uwag zebranych od nich, wyodrębniono 4 obszary strategicznego rozwoju powiatu limanowskiego w perspektywie 2025 roku:

Obszar strategiczny: GOSPODARKA LOKALNA

Pierwszy obszar dotyczy gospodarki lokalnej i jest odpowiedzią na niskie wskaźniki przedsiębiorczości, a w konsekwencji dochody mieszkańców i lokalnego budżetu, a jednocześnie występujące zasoby endogeniczne oraz potencjał rolniczy, gospodarczy i rekreacyjno-turystyczny powiatu. Celem strategicznym w ramach tego obszaru jest budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców. Cele operacyjne skoncentrowane są wokół wzmacniania przedsiębiorczości oraz atrakcyjności inwestycyjnej i gospodarczej powiatu, wspierania rozwoju rolnictwa i przetwórstwa, a także intensyfikacji rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.

Obszar strategiczny: KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Drugi obszar strategiczny dotyczy mieszkańców. Jakość kapitału ludzkiego oraz wzajemne relacje międzyludzkie i społeczne, jak również poziom zaufania i aktywności obywatelskiej, stanowią jedne z kluczowych czynników determinujących wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz możliwości rozwojowe powiatu. Stąd strategia zakłada kontynuację inwestycji w człowieka poprzez rozwój usług oświatowych, w zakresie wsparcia zatrudnienia i aktywizacji zawodowej, a także poprawę dostępności, jakości i zdywersyfikowanie oferty spędzania czasu wolnego. Celem strategicznym w ramach obszaru jest skuteczne aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców. Cele operacyjne koncentrują się na rozwoju oferty edukacyjnej oraz zwiększaniu powiązań funkcjonalnych z gospodarką i rynkiem pracy, aktywizacji kulturalnej mieszkańców oraz budowaniu i promocji oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.

Obszar strategiczny: WARUNKI ŻYCIA

Trzeci obszar dotyczy jakości życia mieszkańców. Od kilku lat konsekwentnie obserwowalny jest odpływ mieszkańców z terenu powiatu limanowskiego. Saldo migracji odznacza się wartościami ujemnymi. Wsparta odpowiednią polityką oraz inwestycjami atrakcyjność osadnicza może zostać wykorzystana dla zatrzymania i pozyskania ludności, w szczególności z terenu subregionu sądeckiego. Celem strategicznym w ramach obszaru jest zatem kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu. Cele operacyjne koncentrują się na racjonalnym użytkowaniu oraz ochronie zasobów środowiska naturalnego, wspieraniu systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu, a także doskonaleniu jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących, w tym w odpowiedzi na zmieniającą się strukturę i potrzeby społeczne (w wyniku zachodzących przemian demograficznych).

Obszar strategiczny: ZARZĄDZANIE ROZWOJEM

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 koncentruje się na zwiększeniu konkurencyjności powiatu, zakłada kontynuację działań zmierzających do rozwoju ekonomicznego, podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawy warunków życia, pracy, nauki i wypoczynku. W tym celu polityka rozwoju samorządu powiatowego poszukuje i utrwała interakcje i powiązania między lokalnymi i ponadlokalnymi instytucjami publicznymi, światem biznesu i środowiskiem pozarządowym. Czwarty obszar strategiczny ma więc charakter horyzontalny i dotyczy zarządzania rozwojem. Tylko angażowanie wielu partnerów, tworzenie i utrwalanie współpracy terytorialnej w ramach obszaru funkcjonalnego jakim jest powiat limanowski, z określonymi problemami, potrzebami, ale i zasobami, uprawdopodobnia zaistnienie synergii oraz trwały i zrównoważony rozwój. Przy takim założeniu celem strategicznym w ramach obszaru jest nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi. Cele operacyjne skoncentrowane są wokół doskonalenie systemu administracji samorządowej oraz rozwoju współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej, w tym na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.

Kierunki interwencji

Dla urzeczywistnienia zdefiniowanych celów wyodrębniono kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty powiatu limanowskiego w perspektywie długofalowej.

Schemat 1. Struktura celów Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025.

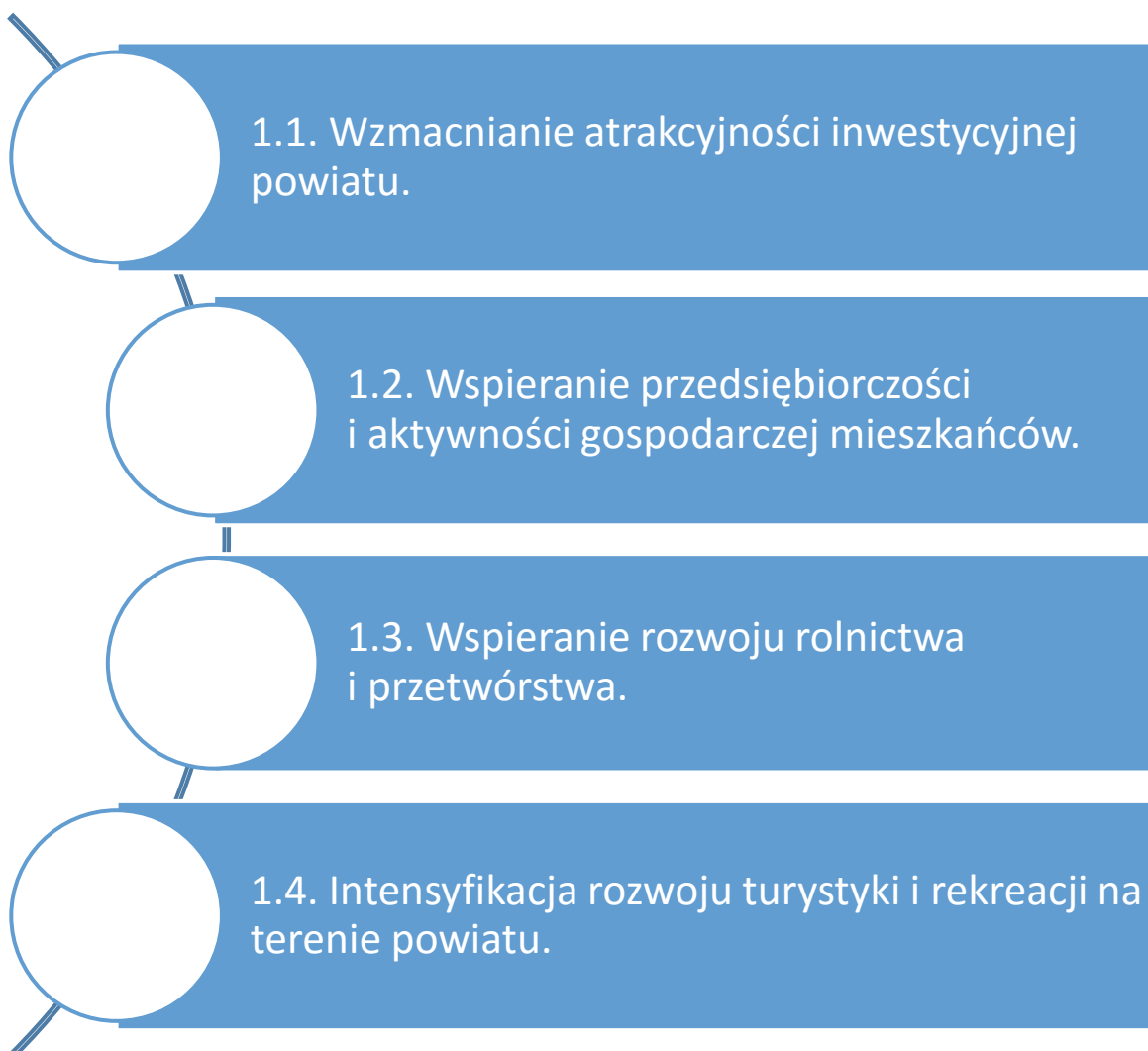

OBSZAR STRATEGICZNY:

GOSPODARKA LOKALNA

Cel strategiczny:

Budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców.

1.1 Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu

Pierwszy spośród celów operacyjnych zogniskowany jest wokół zagadnienia inwestycji i ich znaczenia dla rozwoju powiatu limanowskiego oraz jego mieszkańców. Są one jednym z kluczowych elementów trwałego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Trwały wzrost gospodarczy nie jest bez nich możliwy. Odpowiednio wysoki poziom inwestycji oznacza powstawanie nowych miejsc pracy, ale też większe wpływy podatkowe dla lokalnego samorządu.

Jednym z podstawowych czynników umożliwiających prowadzenie działalności inwestycyjnej, w przypadku branż tradycyjnej gospodarki, jest dostępność przygotowanych terenów inwestycyjnych. Kolejnym czynnikiem istotnym z perspektywy przedsiębiorców decydujących się na lokowanie swoich działalności na danym terenie jest tworzenie przez samorząd przyjaznego dla inwestycji klimatu, przejawiającego się m.in. w ułatwieniach czy usprawnieniach administracyjnych.

W tym kontekście najpilniejszym wyzwaniem w ramach tego obszaru jest podjęcie działań zmierzających do tworzenia na terenie powiatu, w szczególności przez samorządy gminne, stref aktywności gospodarczej oraz kompleksowe przygotowanie terenów do rozpoczęcia procesu inwestycyjnego przez kapitał prywatny. Brak gotowych, w pełni uzbrojonych działek, o odpowiedniej wielkości, z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą był wskazywany przez lokalnych przedsiębiorców uczestniczących w warsztatach strategicznych jako jeden z najbardziej palących problemów. Stałym wyzwaniem jest podnoszenie standardów obsługi przedsiębiorców zainteresowanych inwestowaniem na terenie powiatu. W momencie przygotowania odpowiedniej oferty, szczególnie ważne będą działania służące promocji gospodarczej powiatu, mające na celu przyciągnięcie nowych inwestorów. Jednym z nich będzie stworzenie systemu zawierającego niezbędne dla potencjalnych inwestorów dane i informacje, np. w postaci portalu internetowego.

Działania z zakresu wzmacniania atrakcyjności inwestycyjnej powinny być realizowane w ścisłej współpracy międzysamorządowej, ponieważ korzyści będą wspólne dla samorządów gminnych i powiatowego.

1.2 Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców

Drugi z celów ukierunkowany jest na pobudzenie aktywności ekonomicznej mieszkańców powiatu limanowskiego. Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej, pozostaje ona na niskim poziomie. Mała liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, w tym niewielka ilość dużych przedsiębiorstw (zatrudniających powyżej 250 osób), przekłada się na bardzo niskie wpływy z podatków (wpływy z CIT na 1 mieszkańca średnio zaledwie około 2 zł). Niski poziom przedsiębiorczości w powiecie limanowskim związany jest również z widoczną stagnacją, wyrażającą się niskim wskaźnikiem dynamiki rozwoju przedsiębiorczości. Przeciętnie na 10 tys. mieszkańców powiatu limanowskiego w roku 2017 roku, zarejestrowanych zostało 88 nowych jednostek, podczas gdy wartość dla całej Małopolski wyniosła 94 podmioty.

Przywołane powyżej dane statystyczne w sposób wyraźny uzasadniają konieczność uwzględnienia tego celu w strategii. Jego osiągnięciu służyć będzie szereg zadań. Do najbardziej istotnych w tym zakresie zaliczyć trzeba realizację programów dotyczących udzielania wsparcia o charakterze merytorycznym (m.in. szkolenia i doradztwo), w szczególności dla mikro i małych przedsiębiorców oraz osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą. Nie mniej istotne będzie promowanie przedsiębiorczości oraz

społecznej odpowiedzialności biznesu poprzez takie działania jak konferencje, spotkania, konkursy itp. oraz powołanie do życia Rady Przedsiębiorczości Powiatu Limanowskiego – jako organu o funkcji opiniodawczo-doradczej dla władz samorządowych. W kontekście problemów związanych z finansowaniem rozwoju przez firmy, szczególnie młode, ważnym zadaniem będzie podjęcie współpracy z instytucjami oferującymi instrumenty finansowe dla rozwoju biznesu oraz stworzenie systemu zachęt i ulg dla przedsiębiorców. Wreszcie ważnym zadaniem będzie zaktywizowanie Powiatowego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora, jako miejsca gdzie przedsiębiorcy będą mogli liczyć na fachową i merytoryczną pomoc.

1.3 Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.

Powiat limanowski jest w zdecydowanej części obszarem o charakterze rolniczym. Prawie ¾ jego powierzchni stanowią użytki rolne, a zdecydowana większość mieszkańców powiatu (ponad 82 %) zamieszkuje obszary wiejskie. Z drugiej strony nieadekwatna dla tej sytuacji jest liczba podmiotów działających w obszarze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, które stanowią jedynie 1,57% ogółu wszystkich przedsiębiorstw (158 podmiotów gospodarczych). Jednocześnie brakuje aktualnej statystyki w tym zakresie, ponieważ przytoczone dane pochodzą jeszcze z ostatniego Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku, co również utrudnia pełnowartościową diagnozę i zaplanowaniem wsparcia.

Wyzwaniem rozwojowym jest duże rozdrobienie gospodarstw rolnych na terenie powiatu, mających najczęściej charakter gospodarstw rodzinnych o niewielkim areale. Dodatkowo, w związku ze stosunkowo niekorzystnym, w kontekście działalności rolniczej, ukształtowaniem terenu przeciętny koszt produkcji rolnej na 1 ha jest wyższy niż w innych rejonach kraju. Są to cechy ogólnoregionalne, co nie zmienia jednak faktu, że w sposób negatywny oddziałują na rozwój rolnictwa i przetwórstwa na terenie powiatu.

Jedną z szans dla rozdrobionych i niewielkich gospodarstw jest specjalizacja w kierunku produkcji markowej i ekologicznej żywności. Aby ten rozwój miał miejsce, konieczne jest podjęcia odpowiednich działań wspierających ten sektor gospodarki. Jedną z form wsparcia i promocji rolnictwa będą działania wspomagające producentów z terenu powiatu w procesie rejestracji tzw. produktów tradycyjnych. Krajową Listę Produktów Tradycyjnych prowadzi Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jej założeniem jest promocja i rozpowszechnianie informacji o produktach wytwarzanych tradycyjnymi, historycznie ugruntowanymi metodami na terenie kraju, w tym po to, aby następnie móc je skuteczniej promować także za granicą. Lista ta służy również pośrednio przygotowaniu producentów do rejestracji nazw wpisanych na nią produktów na szczeblu unijnym. Innymi istotnymi zadaniami będą pomoc we wchodzeniu na rynki zbytu dla tego typu produkcji rolnej czy stworzenie i wypromowanie konkursu na markę lokalną typu „Dobre bo Limanowskie”. Ponadto planowane są zadania związane z udzielaniem merytorycznej pomocy udzielanej drobnym przetwórcom rolno-spożywczym oraz stworzenie programu wsparcia dla pszczelarstwa, które na terenie powiatu ma bardzo bogate tradycje. Wreszcie podjęte zostaną działania związane z promocją i rozwojem gospodarstw agroturystycznych, w tym także tworzenie zachęt do podejmowania tego rodzaju działalności. Z uwagi na fakt, iż z jednej strony zauważalny jest wzrost zainteresowania korzystaniem z usług gospodarstw agroturystycznych, a z drugiej strony widoczny jest wzrastający poziom oczekiwań ze strony klientów, działania w tym obszarze nakierowane będą na pomoc w tworzeniu wyspecjalizowanych gospodarstw w stronę m.in. zagród edukacyjnych czy tematycznych. Istotnymi partnerami realizacyjnymi działań w tym celu będą m.in. ośrodki doradztwa rolniczego.

1.4 Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.

Walory przyrodnicze i krajoznawcze oraz położenie geograficzne powiatu limanowskiego są czynnikami predestynującymi rekreację i turystykę do odgrywania dużo bardziej znaczącej roli, jako istotnego elementu gospodarki powiatu, niż ma to miejsce w chwili obecnej. Liczne atrakcje turystyczne, zarówno te o charakterze przyrodniczym (Beskid Wyspowy, Gorce), jak i zabytki kultury materialnej (w tym architektury) stanowią wciąż niewykorzystany w pełni potencjał.

Mimo obserwowanego, stałego wzrostu ruchu turystycznego, przejawiającego się m.in. w rosnącej liczbie miejsc noclegowych, stopnia ich wykorzystania czy wzroście popularności takich akcji o charakterze turystyczno-rekreacyjnym jak „Odkryj Beskid Wyspowy”, w dalszym ciągu wskaźniki określające jego wielkość są niższe niż średnie wartości dla całego kraju czy Małopolski. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna, ale również nieadekwatne do potrzeb działania promujące powiat.

W tym świetle poprawa i rozwój oferty turystycznej na terenie powiatu jawią się jako działania priorytetowe. Na plan pierwszy wysuwają się tutaj zadania o charakterze inwestycyjnym. Można do nich zaliczyć inwestycje w bazę wypoczynkową i sportowo-rekreacyjną (np. atrakcyjne i funkcjonalne przestrzenie publiczne, miejsca rekreacji i wypoczynku, zagospodarowanie brzegów rzek i stworzenie kąpielisk), budowę schronisk turystycznych czy punktów widokowych wraz z miejscami postojowymi. W tym zakresie ogromnie ważna będzie współpraca samorządów oraz biznesu. Z drugiej strony ważnym zadaniem jest kreowanie nowych atrakcji oraz produktów turystycznych, wykorzystujących zasoby różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (m.in. w zakresie turystyki aktywnej, kulturowej, kulinarnej, pielgrzymkowej i religijnej, rzemieślniczej, przyrodniczej) dla wybranych grup odbiorców (np. seniorów, rodzin z dziećmi). Przykładem takiego działania może być uruchomienie Centrum Rekreacji i Balneologii na bazie wód geotermalnych w Porębie Wielkiej czy rozwój w rejonie góry Mogielica infrastruktury umożliwiającej aktywne spędzanie czasu (szlaki, trasy biegowe, trasy nartorolkowe, stoki, ścieżki itp.). Ciekawym zadaniem będzie również opracowanie koncepcji produktu turystycznego, bazującego na pozostawionej starej linii kolejowej relacji Chabówka-Nowy Sącz, będącej najwyżej położonym odcinkiem linii kolejowej w Polsce. Projekt ten może stanowić ważną inwestycję, a następnie atrakcję w skali całego regionu. Dopełnieniem zadań inwestycyjnych powinny być działania promocyjne służące wzmocnieniu pozycji oferty czasu wolnego powiatu limanowskiego w ramach oferty i sieci promocji województwa małopolskiego, jak również działania służące budowie marki powiatu limanowskiego.

OBSZAR STRATEGICZNY
GOSPODARKA LOKALNA

CEL STRATEGICZNY: Budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców.						
Cele operacyjne	Kierunki interwencji (kluczowe działania)		Odpowiedzialność¹	Komórka monitorująca²	Partnerzy realizacyjni³	Okres realizacji
1.1. Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.	1.1.1.	Planowanie stref aktywności gospodarczej (tzw. SAG wg definicji RPO ⁴) w przestrzeni powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu czystego ekologicznie.	JST ⁵	Wydział Gospodarowania Nieruchomościami	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Wydział Budownictwa i Architektury Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	1.1.2.	Kompleksowe przygotowywanie potencjalnych terenów inwestycyjnych.	JST	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Wydział Gospodarowania Nieruchomościami Powiatowy Zarząd Dróg w Limanowej Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru	Na bieżąco
	1.1.3.	Identyfikowanie białych plam i wspieranie rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, m.in. poprzez współpracę z operatorami telekomunikacyjnymi.	JST	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	MC ⁶ Operatorzy telekomunikacyjni Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco

¹ Komórka / jednostka / podmiot odpowiedzialny za realizację zadania.

² Komórka / jednostka powiatu limanowskiego odpowiedzialna za gromadzenie danych i informacji w zakresie stanu zaawansowania realizacji zadania i sprawozdawczość.

³ Lista partnerów jest wskazaniem instytucji i organizacji, które należy angażować do realizacji poszczególnych kierunków interwencji, jednak posiada ona charakter otwarty.

⁴ Strefa Aktywności Gospodarczej SAG – wydzielony pod względem obszarowym i przygotowany do inwestycji teren o powierzchni co najmniej 2 ha, odpowiadający zapotrzebowaniu potencjalnych inwestorów (w odniesieniu do tzw. SAG rozproszonych, tj. zlokalizowanych na terenach nie tworzących obszaru zwartej, przynajmniej jedna z części strefy musi obejmować teren o powierzchni co najmniej 2 ha), na którym, zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego lub dokumentem równoważnym (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu), jest prowadzona działalność gospodarcza lub będzie prowadzona działalność gospodarcza.

⁵ Jednostki Samorządu Terytorialnego, w szczególności gminy tworzące powiat limanowski.

⁶ Ministerstwo Cyfryzacji.

	1.1.4.	Stworzenie systemu informacji dotyczącej oferty dla inwestorów, np. w postaci portalu internetowego wraz z charakterystyką działek.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Wydział Gospodarowania Nieruchomościami Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru Wydział Budownictwa i Architektury Biuro Promocji, Kultury i Turystyki JST	2020-2021
	1.1.5.	Rozwój promocji gospodarczej (np. poprzez udział w targach, nawiązywanie i budowanie kontaktów gospodarczych podczas wizyt zagranicznych oraz wydarzeń w regionie i kraju).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	JST Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
	1.1.6.	Doskonalenie standardów obsługi inwestorów / przedsiębiorców.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej JST Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
1.2. Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców.	1.2.1.	Realizacja programów w zakresie udzielania informacji i szkoleń, w szczególności dla mikro i małych przedsiębiorców oraz osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą.	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Instytucje otoczenia biznesu Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
	1.2.2.	Współpraca z instytucjami oferującymi instrumenty finansowe dla rozwoju działalności gospodarczej.	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Instytucje otoczenia biznesu Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
	1.2.3.	Prowadzenie Powiatowego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej JST Instytucje otoczenia biznesu Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
	1.2.4.	Stworzenie systemu zachęt i ulg dla przedsiębiorców (m.in. poprzez katalog zachęt, w tym ulgi podatkowe).	JST	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	Na bieżąco
	1.2.5.	Powołanie Rady Przedsiębiorczości Powiatu Limanowskiego – organu o funkcji opiniodawczo-doradczej dla władz samorządowych.	Zarząd Powiatu Limanowskiego	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Wydział Organizacji i Zdrowia Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia	2019-2020
	1.2.6.	Promocja przedsiębiorczości oraz społecznej odpowiedzialności biznesu poprzez organizację konferencji, spotkań, konkursów itp.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Przedsiębiorcy i ich zrzeczenia JST	Cyklicznie

1.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.	1.3.1.	Wsparcie i promocja rolnictwa, opartego na produkcji tradycyjnej (również ekologicznej) i specjalistycznej oraz wytwarzaniu, dystrybucji, promocji i sprzedaży bezpośredniej markowej żywności – w gospodarstwach o niewielkim areale i potencjale produkcji rolnej.	Małopolski ODR ⁷	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	MRiRW ⁸ ARiMR ⁹ Biuro Promocji, Kultury i Turystyki LGD ¹⁰ JST Rolnicy Organizacje rolnicze	Na bieżąco
	1.3.2.	Merytoryczna pomoc w zakresie rozwoju drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego.	Małopolski ODR	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	MRiRW ARiMR LGD JST Rolnicy Organizacje rolnicze	Na bieżąco
	1.3.3.	Inwentaryzacja i promocja gospodarstw agroturystycznych na terenie powiatu oraz tworzenie zachęt do rozwoju takiej działalności (wsparcie w tworzeniu i przekształcaniu w specjalistyczne gosp. agroturystyczne, zagrody edukacyjne, zagrody tematyczne).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego ¹¹ Małopolski ODR	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	ARiMR Małopolska Organizacja Turystyczna Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych LGD JST Rolnicy i ich zrzeszenia, gospodarstwa agroturystyczne	2019-2020
	1.3.4.	Rozwój i promocja produktów lokalnych, regionalnych, tradycyjnych i zdrowej żywności z obszaru powiatu, w tym opracowanie spójnego programu promocji wraz z regulaminem.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Małopolski ODR Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MRiRW Małopolska Organizacja Turystyczna Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych LGD JST Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy, rolnicy i ich zrzeszenia	Na bieżąco

⁷ Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

⁸ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁹ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

¹⁰ Lokalne Grupy Działania.

¹¹ Organizacja planowana do powołania w 2019 roku. W założeniach ma odpowiadać za kreowanie, rozwój i promocję oferty czasu wolnego na terenie powiatu.

	1.3.5.	Stworzenie i wypromowanie konkursu „Dobre bo Limanowskie” (nazwa robocza).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Małopolska Organizacja Turystyczna Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych LGD JST Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	2020-2021
	1.3.6.	Stworzenie programu wsparcia i rozwoju pszczelarstwa na terenie powiatu.	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	MRiRW ARiMR Małopolski ODR Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego Organizacje pszczelarzy	2020-2023
1.4. Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.	1.4.1.	Promocja i współpraca z biznesem na rzecz rozwoju oferty aktywnego spędzania czasu na i w rejonie góry Mogielica (szlaki, trasy biegowe, trasy nartorolkowe, stoki, ścieżki itp.).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego JST	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Kluby i organizacje sportowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	1.4.2.	Wsparcie (zwłaszcza promocyjne) dla właściwego wykorzystania infrastruktury turystycznej na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Gorczański Park Narodowy PTTK ¹² JST	Na bieżąco
	1.4.3.	Budowa schronisk turystycznych na terenie powiatu.	Inwestorzy (publiczni i prywatni)	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury PTTK JST Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	1.4.4.	Rozwój i promocja Centrum Rekreacji i Balneologii na bazie wód geotermalnych w Porębie Wielkiej oraz infrastruktury obszaru aktywności turystycznej.	Wydział Obsługi Obiektów Rekreacyjno-Sportowych	Wydział Obsługi Obiektów Rekreacyjno-Sportowych	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki JST	Na bieżąco

¹² Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze.

1.4.5.	Inwestowanie w bazę wypoczynkową i sportowo-rekreacyjną, zieloną i małą architekturę, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, promocja oferty.	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury JST Inwestorzy prywatni	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Lasy Państwowe Małopolska Organizacja Turystyczna Biuro Promocji, Kultury i Turystyki LGD Gorczański Park Narodowy	Na bieżąco
1.4.6.	Rozwój, kreowanie i promocja nowych atrakcji oraz produktów turystycznych, wykorzystujących zasoby różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (m.in. w zakresie turystyki aktywnej, kulturowej, kulinarnej, pielgrzymkowej i religijnej, rzemieślniczej, przyrodniczej) dla wybranych grup odbiorców (np. seniorów, rodzin z dziećmi)	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego Inwestorzy (publiczni i prywatni)	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Małopolska Organizacja Turystyczna LGD JST Gorczański Park Narodowy	Na bieżąco
1.4.7.	Opracowanie koncepcji produktu turystycznego, bazującego na pozostawionej starej linii kolejowej relacji Chabówka-Nowy Sącz – najwyżej położony i malowniczy odcinek linii kolejowej w Polsce.	Województwo Małopolskie	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	PKP Małopolska Organizacja Turystyczna Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego LGD JST	2019-2020
1.4.8.	Rozwój i promocja turystyki górskiej (m.in. wspieranie akcji Odkryj Beskid Wyspowy oraz kreowanie i wspieranie podobnych przedsięwzięć).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych PTTK Forum Gmin Beskidu Wyspowego LGD Organizacje pozarządowe	Na bieżąco
1.4.9.	Budowa punktów widokowych wraz z miejscami postojowymi.	JST	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Powiatowy Zarząd Dróg Administratorzy dróg	2020-2022
1.4.10.	Wzmacnianie pozycji oferty czasu wolnego powiatu limanowskiego w ramach oferty i sieci promocji rekreacji oraz turystyki województwa małopolskiego.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Małopolska Organizacja Turystyczna LGD JST Organizacje pozarządowe	2019-2020

1.4.11.	Budowa marki powiatu limanowskiego, w tym stworzenie systemu koordynacji marki powiatu.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	LGD JST Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia Organizacje pozarządowe	2020-2023
1.4.12.	Kontynuacja działań na rzecz rozwoju i ujednoczenia systemu informacji turystycznej na terenie całego powiatu.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego LGD JST Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia Organizacje pozarządowe	Na bieżąco
1.4.13.	Wykorzystywanie nowych technologii dla dokumentowania, udostępniania i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozwoju turystyki, a także dla edukacji (ekologicznej, obywatelskiej, medialnej, kulturalnej, wychowania patriotycznego itp.).	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Wydział Edukacji i Sportu Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MKiDN ¹³ MC JST Szkoły i placówki oświatowe Instytucje kultury Organizacje pozarządowe Gorczański Park Narodowy	Na bieżąco
1.4.14.	Utworzenie i prowadzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej Powiatu Limanowskiego.	Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	LGD Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy działający w branży turystycznej	2019 i na bieżąco

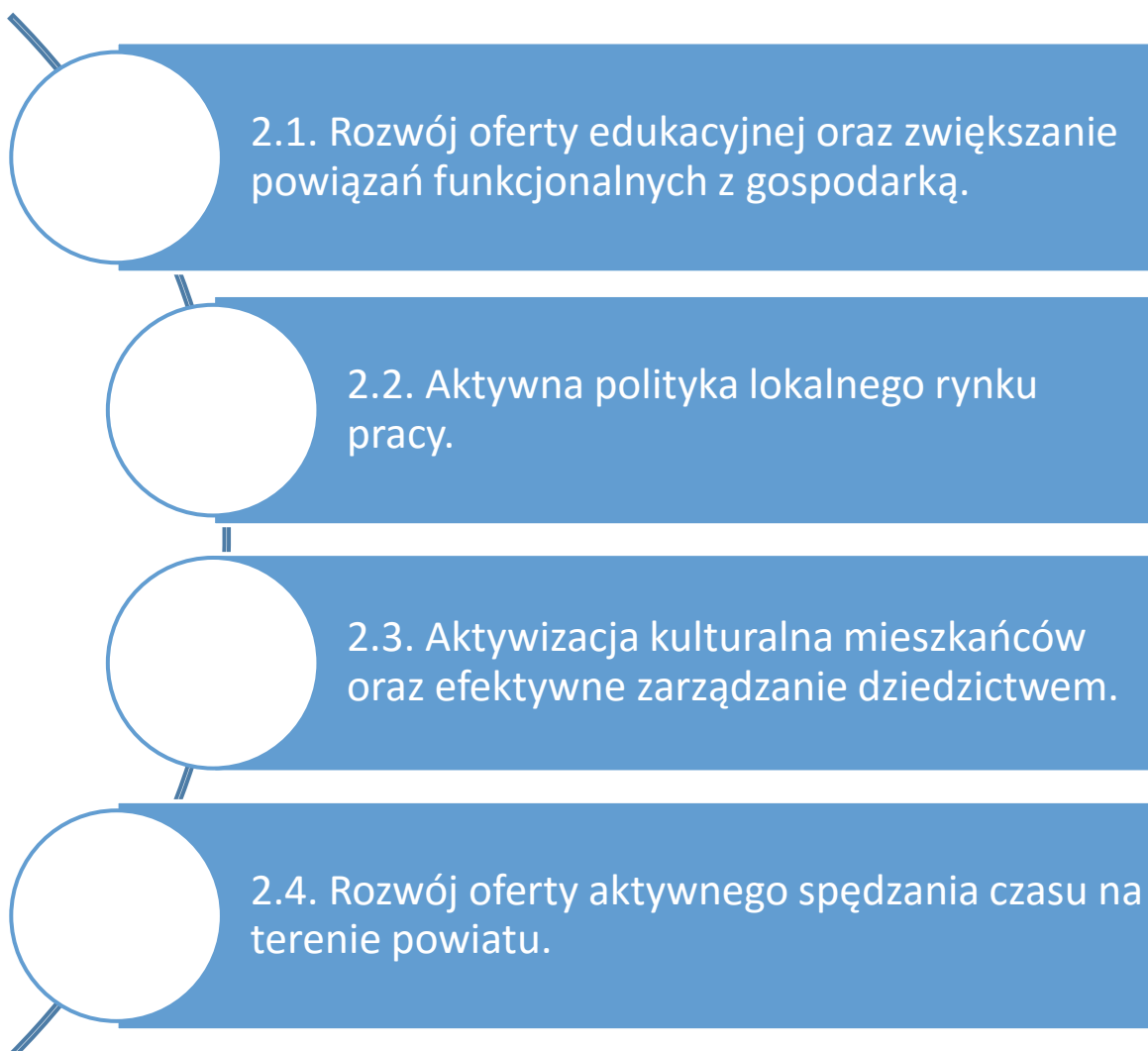
¹³ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

OBSZAR STRATEGICZNY:

KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel strategiczny:

Aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców.

2.1. Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększanie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.

Społeczny i ekonomiczny rozwój powiatu limanowskiego jest w pierwszej kolejności determinowany kompetencjami i aktywnością jego mieszkańców. Dlatego też strategia postępowania w obszarze edukacji publicznej oraz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy będzie ukierunkowana na rozwój osobisty, społeczny i zawodowy wszystkich mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży (ale również z uwzględnieniem osób dorosłych), a także zwiększenie powiązań funkcjonalnych między edukacją, rynkiem pracy i gospodarką. Najważniejszym zadaniem jest zminimalizowanie skali stałej emigracji poza teren powiatu oraz rozwój przedsiębiorczości, przekładającej się na dochody mieszkańców, a także budżet powiatu. Obecnie wskaźniki te, m.in. liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców czy liczba nowo utworzonych przedsiębiorstw, a jednocześnie poziom wpływów z podatków, w szczególności CIT, są relatywnie niskie. Istotnym zagrożeniem pozostaje przy tym malejąca liczba uczniów oraz rosnące koszty systemu oświaty.

Zaplanowano kontynuację działań, w tym inwestycyjnych, ukierunkowanych na rozwój bazy dydaktycznej, rekreacyjnej oraz doposażenie placówek - przy równoczesnej realizacji programów zwiększających dostępność i jakości edukacji warunkującej kształtowanie kompetencji kluczowych, talentów i pasji uczniów oraz w zakresie podnoszenia sprawności fizycznej. Za jedną z tych kompetencji uznaje się przedsiębiorczość, stąd będzie ona promowana i wzmocniana na wielu płaszczyznach, w tym we współpracy ze szkołami gminnymi już od wczesnych etapów kształcenia. Kierunki kształcenia – dzięki wykorzystaniu m.in. aktualnych analiz i badań rynku pracy – będą formułowane tak, aby lepiej odpowiadały potrzebom pracodawców. Zakłada się też realizację kampanii społecznych, które będą wskazywały zalety korzystania z oferty oświatowej na terenie powiatu, w szczególności w zakresie szkolnictwa zawodowego. Kluczowym dla powodzenia wszystkich działań będzie rozwój bieżącej, jak również długofalowej i systemowej współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami lokalnymi w różnych formach i na różnych poziomach zarządzania. Ponadto przewiduje się kontynuację działań związanych z kształceniem ustawicznym dla osób dorosłych – przekwalifikowania, nabywanie nowych umiejętności i kwalifikacji, zwiększanie szans na rynku pracy.

2.2. Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.

Sytuacja na rynku pracy w Polsce w ostatnich latach ulega systematycznej poprawie. Tendencja ta jest również widoczna w przypadku powiatu limanowskiego, gdzie maleje stopa bezrobocia i liczba osób bezrobotnych. Bezrobocie i jego negatywne konsekwencje dotyczą jednak wciąż sporej grupy mieszkańców. Zdecydowaną większość wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, m.in.: w wieku do 30 roku życia, w wieku po 50 roku życia, posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, niepełnosprawne lub posiadające wśród najbliższych osoby/dzieci niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne (pozostające w ewidencji osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat; tych jest najwięcej). W pierwszej kolejności Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej będzie realizował wsparcie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej właśnie tych grup osób bezrobotnych.

Działania instytucji rynku pracy będą jednocześnie ukierunkowane na stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw oraz wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, m.in.: poprzez promocję oraz kompleksowe wsparcie samozatrudnienia, przedsiębiorczości, czy tworzenia nowych miejsc pracy. Priorytetem pozostaje także wspieranie kształcenia ustawicznego i kształcenia zgodnego z potrzebami

rynku pracy, m.in. poprzez prowadzenie różnorodnych analiz i badań rynku, współpracę na rzecz wykorzystywania ich wyników w ramach lokalnego systemu kształcenia, czy organizację różnych form kształcenia ustawicznego dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Aktywizacja lokalnego rynku pracy będzie efektywna tylko dzięki rozwojowi dialogu społecznego i partnerstwa wszystkich interesariuszy lokalnego systemu edukacji, rynku pracy i gospodarki.

2.3. Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne zarządzanie dziedzictwem.

Uczestnictwo w kulturze jest istotnym czynnikiem budowania kapitału społecznego i intelektualnego. Wskaźniki statystyczne określające kulturę w obszarze powiatu limanowskiego (np. liczba mieszkańców przypadająca na jedną publiczną instytucję kultury, liczba zorganizowanych imprez i ich uczestników) są relatywnie niskie. Nawet biorąc pod uwagę fakt, że dane statystyczne nie oddają w sposób w pełni obiektywny i miarodajny atrakcyjności oferty kulturalnej na terenie powiatu, należy uznać, że – ze względu na posiadane zasoby i walory kulturowo-historyczne – powiat limanowski posiada spore rezerwy jeśli chodzi o wykorzystanie kultury jako czynnika rozwojowego.

Strategia postępowania uwzględnia cykliczne badanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie oferty spędzania czasu wolnego oraz przekładane wniosków na działania instytucji publicznych i innych podmiotów w powiecie limanowskim. Zdywersyfikowana i bogata oferta powinna być wynikiem sprawnej i efektywnej współpracy tych podmiotów, stąd potrzebne będzie udoskonalenie systemu koordynacji wydarzeń w ramach oferty czasu wolnego, w tym stworzenie oraz bieżące zarządzanie i promocja kalendarza imprez kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych, sportowych itp. Ważnym elementem będzie aktywizacja działań w obszarze ochrony i upowszechniania materialnego oraz niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Zaplanowano m.in. opracowanie powiatowego programu opieki nad zabytkami, współpracę na rzecz rozwoju, unowocześnienia i promocji oferty muzeów na terenie powiatu (które obecnie dotyka bardzo wiele problemów, w tym m.in. w zakresie starej i niedostosowanej do potrzeb współczesnych odbiorców bazy, braku wykorzystania nowoczesnych technologii itp.), a także szereg wydarzeń w oparciu o kulturę, tradycje i folklor Górali oraz Lachów. Jednym z instrumentów rozwoju mogą być szlaki tematyczne dziedzictwa kulturowego powiatu. Poza tym, kontynuowane będzie wsparcie działalności bibliotek, w tym w kierunku kreowania ich jako nowoczesnych centrów dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodków życia społecznego (z uwzględnieniem faktu, że samorząd powiatowy nie posiada własnej biblioteki).

2.4. Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.

Powiat limanowski wyróżniają z jednej strony górzysty charakter i bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe, a z drugiej potencjał i aktywność rekreacyjno-sportowa mieszkańców, sukcesy dzieci i młodzieży, znani i utytułowani sportowcy. Ta szansa rozwojowa nie jest wciąż w pełni wykorzystywana. Priorytetem polityki rozwoju w najbliższych latach będzie więc rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.

Zaplanowano działania inwestycyjne, m.in. w zakresie rozwoju i integracji tras rowerowych i szlaków pieszych – w obrębie powiatu, jak również z sieciami zewnętrznymi. Podniesie to atrakcyjność rekreacyjną i turystyczną powiatu, pozwoli na lepszą promocję jazdy na rowerze oraz kolarstwa. Strategia postępowania uwzględnia także szereg działań miękkich, ukierunkowanych na promocję i aktywizowanie młodzieży oraz środowiska sportowego. Wielowymiarowa współpraca z klubami i szkołami powinna przynieść efekt w postaci poprawy dostępności, jakości, ale i zakresu zajęć mających na celu z jednej strony poprawę kondycji i zdrowia mieszkańców, a z drugiej identyfikowanie

i wspieranie talentów. Ze względu na tradycje i sukcesy, jednymi z najważniejszych pozostają sporty zimowe oraz związane z górzystym ukształtowaniem terenu powiatu. Potwierdzeniem kluczowego znaczenia aktywności fizycznej w ramach powiatowej polityki rozwoju będzie powołanie i prowadzenie Powiatowej Rady Sportu. Będzie ona organem opiniotwórczym i doradczym organów powiatu w zakresie kultury fizycznej i sportu, a do jej zadań będzie należało m.in. opiniowanie wszelkich dokumentów branżowych, propagowanie przedsięwzięć sportowych i rekreacyjnych oraz inspirowanie, koordynacja, współorganizowanie i promocja imprez na terenie powiatu, a także ustalanie zasad współpracy z towarzystwami kultury fizycznej, stowarzyszeniami, związkami i innymi podmiotami prowadzącymi działalność w kulturze fizycznej.

OBSZAR STRATEGICZNY

KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

CEL STRATEGICZNY: Aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców.						
Cele operacyjne	Kierunki interwencji (kluczowe działania)		Odpowiedzialność	Komórka monitorująca	Partnerzy realizacyjni	Okres realizacji
2.1. Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększanie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.	2.1.1.	Kształtowanie i wspieranie talentów oraz pasji uczniów, przy szczególnym uwzględnieniu wzmocnienia kompetencji kluczowych oraz podnoszenia sprawności fizycznej (dodatkowe zajęcia, nagrody za osiągnięcia na szczeblu ogólnokrajowym, stypendia, międzynarodowa współpraca szkół, uczniów i nauczycieli itp.).	Szkoły i placówki oświatowe	Wydział Edukacji i Sportu	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego JST Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	2.1.2.	Rozwój współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami (np. zaangażowanie zrzeszeń przedsiębiorców i cechów rzemiosł, klasy patronackie, stypendia dla młodzieży, efektywne praktyki i staże zawodowe, nauka w miejscu pracy, wspólne programy edukacyjne i kursy kwalifikacyjne, filmy instruktorzowo-promocyjne, wizyty w firmach, spotkania z pracodawcami, wspólne wydarzenia itp.). Wspólne cykliczne spotkania, w tym przy udziale innych środowisk zainteresowanych (np. Zarządu Powiatu, doradców zawodowych itd.).	Szkoły i placówki oświatowe	Wydział Edukacji i Sportu	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Powiatowa Rada Rynku Pracy JST Szkoły i placówki oświatowe Poradnie psychologiczno-pedagogiczne Agencje zatrudnienia Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	2.1.3.	Promocja i edukacja w zakresie przedsiębiorczości poczynając od wczesnych etapów kształcenia (różnego rodzaju konkursy oraz inicjatywy pobudzające dzieci i młodzież do myślenia i działania przedsiębiorczego).	Szkoły i placówki oświatowe	Wydział Edukacji i Sportu	JST Szkoły i placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco

2.1.4.	Kontynuowanie modernizacji placówek oświatowych na terenie powiatu, w tym przy wsparciu środków zewnętrznych (modernizacja i wyposażenie pracowni i warsztatów, remonty, przebudowy, zagospodarowanie terenów wokół, inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i sportową – baza dla sportów zespołowych i indywidualnych, lekkoatletyki itp., kształcenie kadr, itp.).	Wydział Edukacji i Sportu Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Wydział Edukacji i Sportu	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego JST Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Szkoły i placówki oświatowe	Na bieżąco
2.1.5.	Analizy i badania rynku pracy, współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z placówkami oświatowymi w celu efektywnego wykorzystania wyników w ramach prowadzonych i otwieranych kierunków, odpowiadających potrzebom pracodawców, a także nawiązujących do specyfiki i tradycji powiatu.	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Wydział Edukacji i Sportu	Wydział Edukacji i Sportu	Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowa Rada Rynku Pracy Szkoły i placówki oświatowe Agencje zatrudnienia Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
2.1.6.	Zwiększenie dostępności istniejącej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców, w tym również w godzinach popołudniowych i wieczornych, i ich animowanie w kierunku aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego (np. zorganizowane zajęcia z trenerem).	Wydział Edukacji i Sportu Zespół Placówek Oświatowych - Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	Wydział Edukacji i Sportu	MSiP ¹⁴ Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego JST Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Szkoły i placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
2.1.7.	Kampanie społeczne kierowane do młodzieży i rodziców, zachęcające do korzystania z oferty oświatowej na terenie powiatu, w szczególności w zakresie szkolnictwa zawodowego (m.in. pedagogizacja rodziców podczas spotkań z wychowawcami, targi edukacyjne, dni otwarte – również z udziałem rodziców).	Wydział Edukacji i Sportu Szkoły i placówki oświatowe	Wydział Edukacji i Sportu	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Organizacje pozarządowe Media	Na bieżąco

¹⁴ Ministerstwo Sportu i Turystyki.

	2.1.8.	Kształtowanie postaw uczenia się przez całe życie oraz zdobywania nowych kompetencji.	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Jana Pawła II w Limanowej	Wydział Edukacji i Sportu	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej Powiatowa Rada Rynku Pracy Szkoły i placówki oświatowe Agencje zatrudnienia Organizacje pozarządowe, w tym Uniwersytety Trzeciego Wieku Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
2.2. Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.	2.2.1.	Wspieranie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych do 30 roku życia; • Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych po 50 roku życia; • Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy; • Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; • Aktywizacja zawodowa osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób z wykształceniem wyższym i bezrobotnych kobiet. 	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowa Rada Rynku Pracy JST Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	2.2.2.	Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw oraz wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia; • Udzielenie kompleksowego wsparcia osobom bezrobotnym w podejmowaniu działalności gospodarczej; • Promocja i wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy. 	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowa Rada Rynku Pracy JST Instytucje otoczenia biznesu Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco

	2.2.3.	<p>Wspieranie kształcenia ustawicznego i kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza zapotrzebowania pracodawców na kształcenie osób bezrobotnych i opracowywanie planu szkoleń; • Organizacja różnych form kształcenie ustawicznego dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy w zakresie dostosowania ich kwalifikacji do zmieniających się potrzeb pracodawców; • Wsparcie kształcenia ustawicznego pracodawców i pracowników; • Upowszechnianie kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rynku pracy. 	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	<p>Powiatowa Rada Rynku Pracy JST</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia</p> <p>Instytucje szkoleniowe</p> <p>Szkoły i placówki oświatowe</p>	Na bieżąco
	2.2.4.	<p>Rozwój dialogu społecznego i partnerstwa na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie współpracy z instytucjami rynku pracy w zakresie realizacji usług rynku pracy i działań aktywizacyjnych; • Analiza procesów zachodzących na lokalnym rynku pracy w celu skutecznego równoważenia popytu i podaży miejsc pracy; • Podnoszenie jakości usług świadczonych przez PUP na rzecz osób bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców. 	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	Powiatowy Urząd Pracy w Limanowej	<p>Powiatowa Rada Rynku Pracy JST</p> <p>Instytucje szkoleniowe i inne instytucje rynku pracy</p> <p>Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia</p>	Na bieżąco
2.3. Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne	2.3.1.	<p>Cykliczne badanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie oferty spędzania czasu wolnego oraz przekładane wniosków na działania instytucji publicznych i innych podmiotów.</p>	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	<p>LGD</p> <p>Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego</p> <p>JST</p> <p>Instytucje kultury,</p> <p>Organizacje pozarządowe</p> <p>Kluby i organizacje sportowe</p>	Cyklicznie

zarządzanie dziedzictwem.	2.3.2.	Koordinacja wydarzeń w ramach oferty czasu wolnego na terenie powiatu, w tym stworzenie oraz bieżące zarządzanie i promocja kalendarza imprez kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych, sportowych itp. Wsparcie dla największych i/lub najbardziej potrzebnych inicjatyw.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	LGD Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego JST Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	2.3.3.	Wsparcie działalności bibliotek jako nowoczesnych centrów dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodków życia społecznego.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MKiDN Biblioteki i ich filie	Na bieżąco
	2.3.4.	Opracowanie powiatowego oraz gminnych programów opieki nad zabytkami ¹⁵ , z uwzględnieniem działań na rzecz odnowy, udostępniania i włączania obiektów zabytkowych w ofertę czasu wolnego.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki JST	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Wojewódzki Konserwator Zabytków Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej w Limanowej Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych Instytucje kultury Organizacje pozarządowe Zespoły folklorystyczne, twórcy i artyści ludowi	2019-2020
	2.3.5.	Zachowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego – przeglądy, targi rzemiosł, jarmarki sztuki ludowej, cykliczne imprezy promujące lokalne niematerialne dziedzictwo kulturowe, wsparcie i promocja lokalnych artystów, rzemieślników oraz zespołów folklorystycznych.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MKiDN Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego LGD JST Instytucje kultury Organizacje pozarządowe Zespoły folklorystyczne, twórcy i artyści ludowi, rzemieślnicy Cechy rzemiosł Media	Na bieżąco

¹⁵ Zgodnie z Art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

	2.3.6.	Tworzenie szlaków tematycznych dziedzictwa kulturowego powiatu, udostępnienie obiektów, realizacja projektów kulturalnych i artystycznych o charakterze promocyjnym, w tym współpraca o charakterze transgranicznym.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego Partnerzy zagraniczni, w tym partnerskie powiaty PTTK LGD JST Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych Instytucje kultury Organizacje pozarządowe Zespoły folklorystyczne, twórcy i artyści ludowi, rzemieślnicy Media	Na bieżąco
	2.3.7.	Rewitalizacja centrów wsi i miast, w tym tworzenie przyjaznych, atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.	JST	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST Instytucje publiczne Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco

	2.3.8.	Współpraca na rzecz rozwoju, unowocześnienia i promocji oferty muzeów na terenie powiatu.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MKiDN PTTK Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Muzeum Diecezjalne w Tarnowie LGD JST Muzeum 1 Pułku Strzelców Podhalańskich Armii Krajowej w Szczawie Muzeum Regionalne Ziemi Limanowskiej w Limanowej Szkoły i placówki oświatowe Instytucje kultury Organizacje pozarządowe Zespoły folklorystyczne, twórcy i artyści ludowi, rzemieślnicy Instytucje, kluby i organizacje sportowe Sponsorzy prywatni	Na bieżąco
2.4. Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.	2.4.1.	Rozwój i integracja tras rowerowych i szlaków pieszych (w obrębie powiatu, jak również z sieciami zewnętrznymi). Promocja jazdy na rowerze i kolarstwa.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego JST	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	MSiT Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Wydział Edukacji i Sportu Wydział Obsługi Obiektów Rekreacyjno-Sportowych Biuro Promocji, Kultury i Turystyki LGD Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe Media	

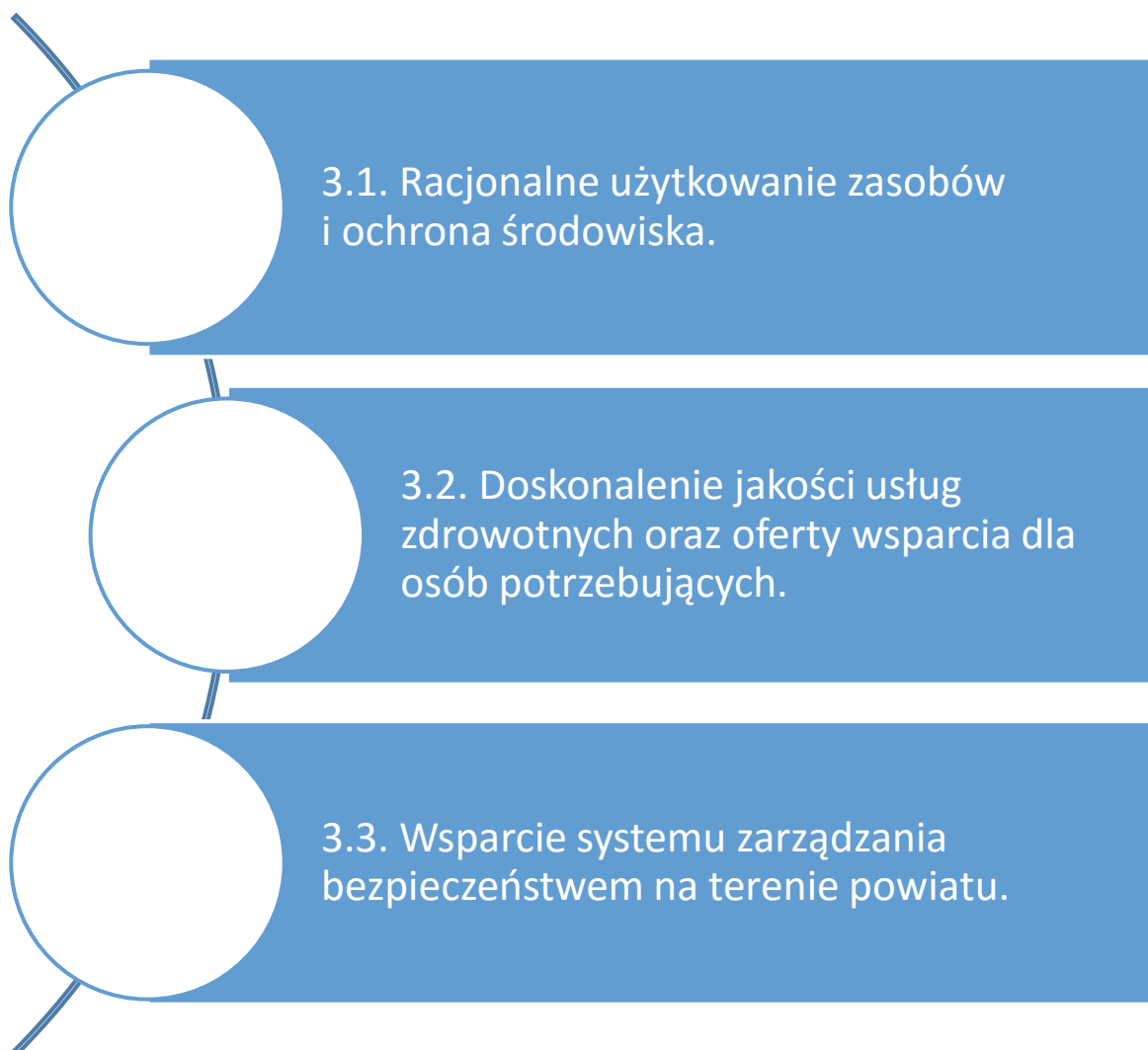
	2.4.2.	Rozwój i promocja sportów zimowych poprzez programy edukacyjno-treningowe.	Zespół Placówek Oświatowych - Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	Wydział Edukacji i Sportu	MSiT Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego JST Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe, w tym Beskidzko-Gorczańskie Stowarzyszenie Narciarskie Media	Na bieżąco
	2.4.3.	Współpraca z klubami sportowymi w zakresie szkolenia dzieci i młodzieży, także w kierunku tworzenia nowych sekcji oraz programów dla nowych grup wiekowych i społecznych (animowanie współpracy klubów z biznesem, granty, stypendia sportowe, nagrody za osiągnięcia itp.).	Zespół Placówek Oświatowych - Międzyszkolny Ośrodek Sportowy Wydział Obsługi Obiektów Rekreacyjno-Sportowych	Wydział Edukacji i Sportu	MSiT Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe Sponsorzy prywatni	Na bieżąco
	2.4.4.	Realizacja systemu współzawodnictwa sportowego dla uczniów szkół z terenu powiatu limanowskiego	Zespół Placówek Oświatowych - Międzyszkolny Ośrodek Sportowy	Wydział Edukacji i Sportu	Szkoły i placówki oświatowe Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	2.4.5.	Utworzenie Powiatowej Rady Sportu.	Zarząd Powiatu Limanowskiego	Wydział Edukacji i Sportu	Komisja Kultury, Sportu i Turystyki Rady Powiatu Limanowskiego Międzyszkolny Ośrodek Sportowy Kluby i organizacje sportowe	2019

OBSZAR STRATEGICZNY:

WARUNKI ŻYCIA

Cel strategiczny:

Kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu.

3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.

Zasoby środowiskowe są jednym z najważniejszych potencjałów rozwojowych powiatu limanowskiego. Położenie na terenie Beskidu Wyspowego i Gorców, specyficzne krajobrazy, zasoby wód leczniczych, mikroklimat, tereny leśne, warunki do uprawiania aktywnej rekreacji – to tylko niektóre z zasobów naturalnych, jakie wpływają na niemal wszystkie obszary społeczne i gospodarcze. Ich zrównoważone wykorzystanie, w poszanowaniu dla ich odnawialności, będzie w przyszłości kształtować rozwój powiatu. Jednocześnie zasoby te wymagają już dzisiaj efektywnej ochrony, nie tylko poprzez wprowadzone już prawne formy obszarowej ochrony przyrody, ale również poprzez ich racjonalne użytkowanie oraz kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców. Pozwoli to na zachowanie najważniejszych walorów środowiskowych powiatu limanowskiego, co bezpośrednio przekładać się będzie na jego atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną oraz osadniczą – jako miejsca do życia.

W powyższym kontekście szczególnie istotny jest rozwój infrastruktury ochrony środowiska, który umożliwi nie tylko podnoszenie parametrów środowiskowych, ale także warunkuje rozwój bazy oferty czasu wolnego oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni – gospodarcze i osadnicze. Dlatego w ramach celu zaplanowano m.in. kluczowe działania związane z rozbudową infrastruktury technicznej (zarówno publicznej, jak i w indywidualnych gospodarstwach domowych), w tym przede wszystkim zapewnianie dostępu do wody, co na terenie powiatu stało się podstawowym problemem oraz rozbudowę sieci kanalizacyjnej. Bardzo pilne są również zadania, dotyczące termomodernizacji, wymiany źródeł ciepła oraz wprowadzania na teren powiatu nowych technologii, które pozyskują energię z odnawialnych źródeł, ograniczając problem niskiej emisji. Zła jakość powietrza na terenie powiatu limanowskiego wpływa niekorzystnie na atrakcyjność osadniczą i turystyczną oraz jakość życia mieszkańców. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami również staje się palącym problemem, nie tylko na terenie powiatu limanowskiego.

Większość kluczowych zadań w niniejszym celu operacyjnym mieści się w kompetencjach gmin, jednak skala problemów lub wyzwań w tej dziedzinie oddziałuje na całą wspólnotę powiatową i warunkuje możliwości rozwoju powiatu. W związku z tym działania te powinny być realizowane w ścisłej współpracy międzysamorządowej.

Istotną rolę w powyższych działaniach, które zmierzają do racjonalnego użytkowania zasobów przyrodniczych i ich ochrony, jest systematyczne podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu limanowskiego. Bez tego, zamierzenia inwestycyjne nie przyniosą pożądanego skutku.

3.2. Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących.

Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia, a także profilaktyki zdrowotnej. Statystyczne wskaźniki dotyczące oferty medycznej na obszarze powiatu są relatywnie dobre, jednak oceny mieszkańców dotyczące jej jakości i dostępności są krytyczne. Najczęściej narzekają oni na dostępność lekarzy specjalistów. Poprawa poziomu zdrowia i związanej z nim jakości życia mieszkańców pozostaje zatem jednym z najważniejszych zadań samorządu powiatu limanowskiego w kolejnej perspektywie strategicznej. Podejmowane działania będą się koncentrowały z jednej strony na dalszej poprawie infrastruktury jednostek ochrony zdrowia, w tym Szpitala Powiatowego w Limanowej, a z drugiej na poszerzeniu oferty, zwiększeniu jej dostępności i jakości. Realizowane będą programy profilaktyczne i ochrony zdrowia (m.in. profilaktyka raka stercza u mężczyzn po 50 roku życia, kampania dla kobiet

o nietrzymaniu moczu). Ponadto wspierane i promowane będą różnorodne inicjatywy mające na celu upowszechnianie zasad zdrowego stylu życia.

Zadaniem powiatu jest też bezpieczeństwo społeczne mieszkańców. Strategia postępowania w tym obszarze będzie się opierać na racjonalnej, adekwatnej do potrzeb i nowoczesnej polityce społecznej, celem zapobiegania występowaniu oraz skutecznego rozwiązywania problemów społecznych, w tym wykluczenia społecznego i ekonomicznego. Powiat limanowski nadal charakteryzuje wysoki sumaryczny wskaźnik problemów społecznych (mimo spadku ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach), w tym znaczny odsetek rodzin z dziećmi w ogóle rodzin korzystających z pomocy. Wsparcie rodziny realizowane będzie na każdym etapie jej rozwoju – z założeniem jak najwcześniejszego zdiagnozowania kryzysów i ich eliminacji. W odpowiedzi na konsekwencje postępujących zmian struktury demograficznej, szczególnym i kompleksowym wsparciem będą objęte osoby starsze, jak również z niepełnosprawnościami. Strategia postępowania uwzględnia przy tym potrzeby, problemy i oczekiwania bliskich osób niesamodzielnych – zaplanowano np. tworzenie na terenie powiatu usług opieki wytchnieniowej. Wspólnym mianownikiem wszystkich działań jest efektywna i integrująca polityka społeczna.

3.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu.

Zapewnienie szeroko pojętego bezpieczeństwa mieszkańców powiatu limanowskiego będzie możliwe dzięki zintegrowanym działaniom inwestycyjnym oraz z zakresu wyposażenia i doskonalenia zawodowego służb, edukacji przedstawicieli społeczności lokalnych i wzmocnienia postaw właściwych w odniesieniu do sytuacji zagrożeń i sytuacji kryzysowych. A przede wszystkim: dzięki sprawnej i efektywnej współpracy wszystkich podmiotów systemu bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego wewnątrz powiatu, jak również w ramach sieci regionalnej i krajowej (m.in. integracja systemów, wspólne ćwiczenia i akcje). Ze względu na występujące na terenie powiatu zagrożenia naturalne (np. osuwiska), szczególna uwaga nadal będzie poświęcona przeciwdziałaniu skutkom klęsk żywiołowych. Priorytetem pozostaje również poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym – realizowane będą inwestycje zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców, w tym pieszych, monitoring organizacji ruchu drogowego oraz działania profilaktyczne ze szczególnym naciskiem na edukację dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa na drogach (m.in. współpraca służb z placówkami oświatowymi).

OBSZAR STRATEGICZNY

WARUNKI ŻYCIA

CEL STRATEGICZNY: Kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu.						
Cele operacyjne	Kierunki interwencji (kluczowe działania)		Odpowiedzialność	Komórka monitorująca	Partnerzy realizacyjni	Okres realizacji
3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.	3.1.1.	Edukacja ekologiczna różnych grup społecznych, w tym kształtowanie świadomości i gotowości mieszkańców do ponoszenia wyższych kosztów na rzecz ochrony środowiska – czystości powietrza, ograniczania ilości wytwarzanych odpadów i właściwego postępowania z nimi.	Szkoły i placówki oświatowe Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Edukacji i Sportu Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Limanowskiego JST Organizacje pozarządowe i ekologiczne	Na bieżąco
	3.1.2.	Kampanie promocyjno-informacyjne oraz wsparcie (finansowe i pozafinansowe) dla mieszkańców w zakresie inwestycji proekologicznych (m.in. termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, wdrażanie technologii bazujących na OZE).	JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Organizacje pozarządowe	Na bieżąco
	3.1.3.	Inwestycje proekologiczne dotyczące obiektów użyteczności publicznej (m.in. termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, wdrażanie technologii bazujących na OZE).	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Jednostki organizacyjne powiatu Organizacje pozarządowe	Na bieżąco
	3.1.4.	Odpowiednie zagospodarowanie istniejących i tworzenie nowych terenów zielonych.	JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Organizacje pozarządowe Instytucje ochrony przyrody	Na bieżąco

3.1.5.	Współpraca międzysamorządowa (także transgraniczna) w zakresie ochrony bio i georóżnorodności (m.in. ochrona przed nadmierną zabudową i reklamami, odpowiedzialne planowanie przestrzenne, ochrona gatunkowa fauny i flory, racjonalna gospodarka leśna i łowiecka), prowadzenia edukacji przyrodniczej (m.in. rozwój i modernizacja ścieżek dydaktycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze), a jednocześnie zrównoważonego rozwoju atrakcyjnej oferty czasu wolnego.	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Partnerzy samorządowi i instytucjonalni z zagranicy LGD Organizacje pozarządowe Instytucje ochrony przyrody Instytucje kultury Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
3.1.6.	Współpraca na rzecz zabezpieczenia wszystkim mieszkańcom stałego dostępu do wody odpowiedniej jakości – organizowanie dostępu do źródeł zaopatrzenia w wodę oraz rozwój infrastruktury wodociągowej.	JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Zarząd Powiatu Limanowskiego WFOŚiGW ¹⁶ NFOŚiGW ¹⁷	Na bieżąco
3.1.7.	Współpraca na rzecz ochrony zasobów wodnych, w tym zasobów wód geotermalnych, leczniczych i solanek.	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Zarząd Powiatu Limanowskiego WFOŚiGW NFOŚiGW Wody Polskie Instytucje ochrony przyrody	Na bieżąco
3.1.8.	Współpraca na rzecz rozwoju sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków przy jednoczesnym wspieraniu rozbudowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie rozwiązania te są nieuzasadnione ze względów technicznych i ekonomicznych.	JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Zarząd Powiatu Limanowskiego WFOŚiGW NFOŚiGW Instytucje ochrony przyrody	Na bieżąco
3.1.9.	Lobbying na rzecz rozwoju sieci gazowej.	JST	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	PGNiG ¹⁸ Zarząd Powiatu Limanowskiego Instytucje ochrony przyrody	Na bieżąco

¹⁶ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

¹⁷ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

¹⁸ Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo.

	3.1.10	Współpraca na rzecz rozwoju systemu gospodarki odpadami w gminach, w tym w kierunku selektywnej zbiórki surowców wtórnych oraz recyklingu na terenie powiatu, a także zakończenia usuwania odpadów zawierających azbest i całkowitej likwidacji dzikich wysypisk śmieci.	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego JST	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska WFOŚiGW NFOŚiGW Zarząd Powiatu Limanowskiego Instytucje ochrony przyrody	Na bieżąco
3.2. Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących	3.2.1.	Realizacja programów profilaktycznych i ochrony zdrowia.	Podmioty lecznicze	Wydział Organizacji i Zdrowia	MZ ¹⁹ Szpital Powiatowy w Limanowej Szkoły i placówki oświatowe Firmy i korporacje farmaceutyczne Media	Na bieżąco
	3.2.2.	Działania na rzecz poprawy dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, w tym współpraca na rzecz rozwoju szpitala oraz zakładów opieki zdrowotnej na terenie powiatu (modernizacja i rozwój bazy, poszerzanie oferty, dostosowanie jej do potrzeb i struktury społecznej, doposażenie placówek, wdrażanie nowoczesnych rozwiązań i technologii), a także wydłużenia pracy aptek.	Szpital Powiatowy w Limanowej oraz inne podmioty lecznicze	Wydział Organizacji i Zdrowia	MZ Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Apteki	Na bieżąco
	3.2.3.	Promocja i edukacja na rzecz rodziny. Promowanie wartości i postaw prorodzinnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	MRPiPS ²⁰ Instytucje pomocy społecznej Szkoły i placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	3.2.4.	Wsparcie rodziny na każdym etapie jej rozwoju oraz efektywne przeciwdziałanie i zwalczanie kryzysów w rodzinie (wsparcie osób i rodzin z problemami uzależnień, przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy, poradnictwo, pomoc specjalistów, grupy wsparcia, itp.), w tym wsparcie rodzin dotkniętych problemami będącymi konsekwencją emigracji zarobkowej jednego lub obojga rodziców.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	MRPiPS Instytucje pomocy społecznej Podmioty lecznicze Instytucje rynku pracy Szkoły i placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Parafie Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco

¹⁹ Ministerstwo Zdrowia.

²⁰ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

	3.2.5.	Wsparcie osób starszych i ich bliskich (rozwój usług specjalistycznych, opiekuńczych i medycznych oraz innych, dedykowanych osobom starszym) oraz ich wieloaspektowa aktywizacja (m.in. kulturowo-społeczna i obywatelska, w tym animacja i integracja międzypokoleniowa).	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Podmioty lecznicze	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	MRPIPS Inne instytucje pomocy społecznej Instytucje rynku pracy Organizacje pozarządowe Parafie Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	3.2.6.	Wsparcie profilaktyczne, rehabilitacyjne i inne osób niepełnosprawnych oraz ich bliskich, ich aktywizacja (społeczna, zawodowa, itd.) i integracja, w tym również likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej Podmioty lecznicze	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	MRPIPS PFRON ²¹ Inne instytucje pomocy społecznej Instytucje rynku pracy Organizacje pozarządowe Parafie Kluby i organizacje sportowe	Na bieżąco
	3.2.7.	Odciążenie bliskich osób niesamodzielnych, np. poprzez tworzenie na terenie powiatu usług opieki wytchnieniowej.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej JST	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	Inne instytucje pomocy społecznej Podmioty lecznicze Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy	Na bieżąco
	3.2.8.	Organizacja placówek i rozwój infrastruktury dla osób starszych i kierowanych przez instytucje polityki społecznej.	Zarząd Powiatu Limanowskiego JST	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Limanowej	MRPIPS PFRON Inne instytucje pomocy społecznej Podmioty lecznicze Organizacje pozarządowe Parafie	Na bieżąco
3.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu.	3.3.1.	Doskonalenie współpracy w ramach systemu bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego - wspólne działania, również o charakterze ćwiczeń, prewencji, akcji edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń oraz udzielania pierwszej pomocy.	Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obywatelskich	Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obywatelskich	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego JST Jednostki państwowej i ochotniczej straży pożarnej Policja Placówki ochrony zdrowia Inspekcje techniczne Szkoly i placówki oświatowe	Na bieżąco

²¹ Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

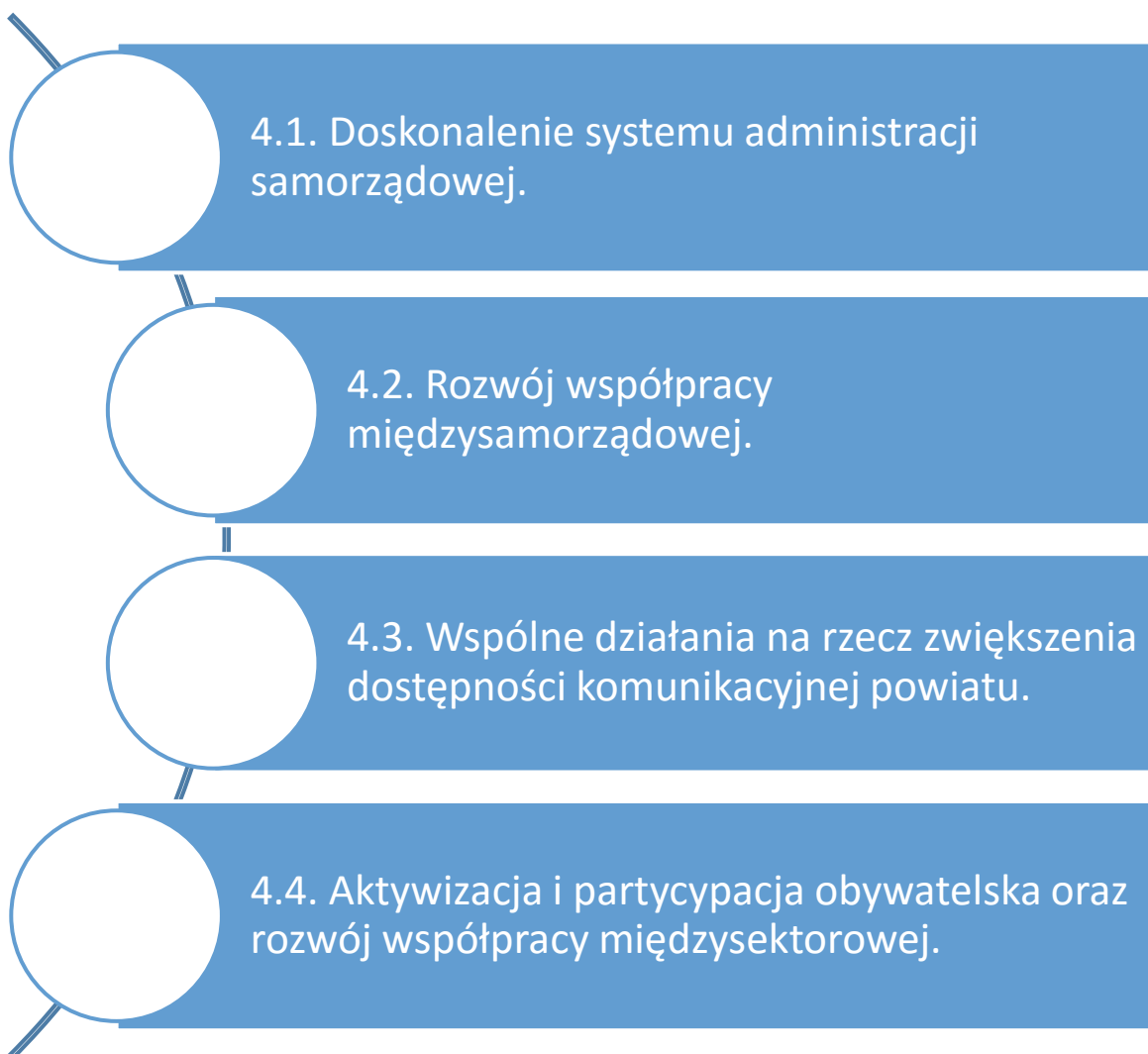
	3.3.2.	Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych – inwestycje, właściwe zagospodarowanie przestrzeni, spowalnianie spływu wód powierzchniowych, retencja, systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania, wyposażenie służb ratowniczych w środki techniczne, wsparcie doskonalenia zawodowego itp.	Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obywatelskich	Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Spraw Obywatelskich	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego JST Jednostki państwowej i ochotniczej straży pożarnej Policja Placówki ochrony zdrowia Inspekcje techniczne	Na bieżąco
	3.3.3.	Tworzenie elementów mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym – inwestycje zwiększające bezpieczeństwo, w tym pieszych, dostosowywanie organizacji ruchu drogowego do bieżących okoliczności oraz działania profilaktyczne ze szczególnym naciskiem na edukację dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa na drogach (m.in. współpraca służb z placówkami oświatowymi).	Powiatowy Zarząd Dróg Wydział Edukacji i Sportu Wydział Komunikacji i Transportu	Powiatowy Zarząd Dróg	Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST Jednostki państwowej i ochotniczej straży pożarnej Policja Szkoly i placówki oświatowe	Na bieżąco

OBSZAR STRATEGICZNY:

ZARZĄDZANIE ROZWOJEM

Cel strategiczny:

Nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi.

4.1. Doskonalenie systemu administracji samorządowej.

Doskonalenie powiatowego systemu administracji samorządowej ma służyć m.in. efektywnemu zarządzaniu publicznemu, w tym zarządzaniu strategią rozwoju powiatu. Jako priorytetowe działania uznano doskonalenie usług publicznych świadczonych mieszkańcom i stałe monitorowanie ich jakości. Podnoszenie poziomu świadczonych usług publicznych, ich doskonalenie, a także dążenie do osiągnięcia jak najlepszej dostępności, stanowią odpowiedź na rosnące wymagania i oczekiwania mieszkańców. Profesjonalizm i kompetencje pracowników samorządowych oraz staranność i rzetelność załatwiania spraw stanowią jedne z podstawowych aspektów determinujących poziom satysfakcji z jakości usług publicznych i funkcjonowania administracji – zarówno dla mieszkańców, jak i dla inwestorów.

Istotną rolę w dostosowywaniu poziomu usług do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, w kontekście szybkich zmian technologicznych, jest wprowadzanie nowoczesnych instrumentów obsługi elektronicznej (tzw. e-administracja).

Osiągnięcie odpowiedniego poziomu świadczonych usług wymaga doskonalenia kadr samorządowych, korzystania z doświadczeń innych JST i najlepszych praktyk, systematycznego udziału pracowników samorządowych w szkoleniach i warsztatach, szerokiego stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

4.2. Rozwój współpracy międzysamorządowej.

Rozwój współpracy międzysamorządowej jest celem bardzo ważnym dla całej strategii rozwoju powiatu. W dobie rosnących potrzeb i oczekiwań mieszkańców czy inwestorów, ograniczonych zasobów finansowych jednostek samorządu terytorialnego oraz kurczących się zasobów, współpraca pomiędzy partnerami publicznymi przynosi długoterminowo zdecydowanie więcej korzyści niż konkurowanie. Dla powiatu limanowskiego – zarówno samorządu powiatowego, jak i samorządów gminnych – współpraca w wielu dziedzinach wydaje się jedynym efektywnym rozwiązaniem. Nie są to zadania łatwe, chociażby ze względu na trudności w równomiernym rozłożeniu kosztów i korzyści na wszystkich partnerów, różnice w ocenie możliwych rozwiązań konkretnych problemów oraz bariery prawne. Niemniej jednak obszarów współdziałania dla jednostek samorządu terytorialnego powiatu limanowskiego można wyróżnić bardzo wiele.

W niniejszym celu operacyjnym zawarto trzy najważniejsze obszary, w jakich współpraca międzysamorządowa powinna przynosić największe korzyści dla całej społeczności powiatowej – rozwój infrastruktury technicznej, rozwój kultury, sportu i rekreacji oraz współpraca w zakresie efektywnej promocji.

Obszar rozwoju infrastruktury technicznej obejmuje wiele zadań zawartych w celu operacyjnym nr 3.1., jednak wskazuje na realizację ich w partnerstwach pomiędzy poszczególnymi samorządami gminnymi i we współpracy z powiatem. Współpraca JST w zakresie rozwoju i łączenia infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej (szczególnie palącym problemem pozostają wspólne inwestycje w zakresie zwiększania dostępu do wody, wobec występujących jej niedoborów), wspólnego negocjowania z operatorami gazociągowymi i energetycznymi przebiegu nowych linii tej infrastruktury, czy też rozwój projektów zmierzających do poprawy parametrów jakości powietrza – są działaniami wręcz wymagającymi porozumień i partnerstw lokalnych.

W obszarze rozwoju kultury, sportu i rekreacji wskazano na potencjały Ziemi Limanowskiej, które bez intensywnej współpracy w planowaniu i realizacji wspólnych projektów nigdy nie zostaną właściwie wykorzystane. Mowa głównie o budowie infrastruktury turystycznej i sportowej oraz organizacji wydarzeń masowych (na terenie powiatu są już dobre przykłady w tym zakresie), opracowaniu spójnej koncepcji rekreacyjnych tras i ścieżek łączących istotne walory na terenie powiatu, a także kreowaniu specyficznych produktów turystycznych.

Obszar związany ze współpracą w zakresie promocji Ziemi Limanowskiej zwraca uwagę z jednej strony na niską rozpoznawalność powiatu oraz gmin w regionie i kraju, a z drugiej na duży potencjał promocyjny środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, a nawet gospodarki lokalnej. Współpraca w zakresie promocji powinna dążyć do kreowania jednolitego wizerunku promocyjnego Ziemi Limanowskiej (zarówno w ujęciu rekreacyjno-turystycznym, jak i gospodarczym), stosowania nowoczesnych instrumentów marketingu terytorialnego i promocji, zwracania uwagi na lokalne specjalizacje.

Niniejszy cel operacyjny oraz zawarte w nim kierunki interwencji ma kluczowe znaczenie również z punktu widzenia założeń tworzonej Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, która wyznacza cele i obszary działania dla strategii regionalnych i nowych regionalnych programów operacyjnych. Założenia opracowywanej na szczeblu rządowym KSRR mówią m.in. o formowaniu obszarów funkcjonalnych i rzeczywistym rozwiązywaniu problemów czy też wykorzystywaniu specyficznych potencjałów w ich ramach. Powiat limanowski, tworzony przez samorząd powiatowy i samorządy gminne, mógłby stanowić taki obszar funkcjonalny o jednolitych potrzebach infrastrukturalnych i rozwojowych.

4.3. Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.

Niniejszy cel operacyjny jest odpowiedzią na poważne bariery rozwojowe powiatu limanowskiego, związane z ograniczoną dostępnością komunikacyjną względem stolicy regionu oraz głównych szlaków komunikacyjnych i tranzytowych Małopolski. Jednocześnie planowane inwestycje rządowe i regionalne w obszarze infrastruktury kolejowej oraz drogowej, mogą w przyszłości znacząco zmienić te niekorzystną sytuację. Jednak mimo tych korzystnych dla powiatu planów infrastrukturalnych, wyzwaniem pozostanie zadbanie o odpowiednie skomunikowanie istniejącego systemu dróg lokalnych z nowymi ciągami drogowymi i kolejowymi, odpowiednie wykorzystanie gospodarcze i osadnicze nowo otwieranych terenów przy planowanych ciągach komunikacyjnych oraz ewentualne wykorzystanie „starej” infrastruktury do nowych funkcji.

Najważniejszą z zapowiadanych krajowych inwestycji będzie nowa linia kolejowa relacji Podłęże-Piekietko, która ma znacząco poprawić komunikację publiczną powiatu z Krakowem. Planowane inwestycje drogowe zmierzające do połączenia Nowego Sącza z autostradą A4 oraz inne działania (obwodnice miast, modernizacje dróg krajowych i wojewódzkich) mogą w przyszłości istotnie poprawić dostępność komunikacyjną powiatu limanowskiego. Są to głównie zadania krajowe lub regionalne, jednak wymagają jedności i współdziałania jednostek samorządu terytorialnego z terenu powiatu.

Ważnymi zadaniami pozostają działania w zakresie modernizacji powiatowego zasobu dróg oraz budowy i modernizacji chodników przy drogach powiatowych (we współpracy z gminami).

Bardzo istotnym i kompleksowym działaniem powinna być realizacja powiatowego programu w zakresie zintegrowanego systemu komunikacji, który zapewniłby mobilność edukacyjną, zawodową, kulturalną mieszkańców.

Działania zawarte w niniejszym celu operacyjnym najczęściej leżą w gestii instytucji państwowych lub samorządu regionalnego, lecz są fundamentalne dla przyszłego rozwoju powiatu oraz dla wszystkich pozostałych obszarów strategii powiatowej.

4.4. Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej.

Fundamentem społeczeństwa obywatelskiego są aktywni i zaangażowani mieszkańcy. Poziomem tej aktywności jest liczba działających organizacji pozarządowych, projekty przez nie realizowane, inicjatywy podejmowane przez mieszkańców i ich grupy nieformalne itp. Powiat limanowski posiada stosunkowo niskie wskaźniki aktywności społecznej – poza wysokimi wskaźnikami frekwencji w wyborach, liczba aktywnych organizacji pozarządowych, zdolnych do samodzielnego pozyskiwania środków zewnętrznych i prowadzenia dużych projektów jest bardzo mała. Podobnie wygląda sytuacja w dziedzinie kontraktowania przez samorząd niektórych usług publicznych u lokalnych organizacji pozarządowych (np. z dziedziny pomocy społecznej, oświaty, kultury itp.).

Niski poziom aktywności społecznej przejawia się również niezadawalającym uczestnictwem mieszkańców w inicjatywach lokalnych czy wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych. Konieczne jest zatem podejmowanie działań zmierzających do tego, aby mieszkańcy częściej realizowali się w aktywności obywatelskiej i społecznej. Zadaniem samorządu jest wspieranie inicjatyw obywatelskich i społecznych oraz promowanie zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie codziennych spraw grup społecznych samoorganizujących się na terenie powiatu. Ważne jest przy tym podejmowanie intensywnych i inspirujących inicjatyw w zakresie aktywności obywatelskiej i społecznej młodego pokolenia mieszkańców powiatu oraz stwarzanie przyjaznych warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych wszystkim zaangażowanym w rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Działaniami mającymi ułatwić mieszkańcom funkcjonowanie w organizacjach pozarządowych czy grupach nieformalnych, mógłby być rozwój Powiatowego Punktu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, wsparcie ich w zakresie aplikowania o zewnętrzne środki finansowe, wsparcie wolontariatu czy też promocja budżetu obywatelskiego.

Nie mniej ważna od aktywizacji mieszkańców jest współpraca międzysektorowa czyli w tym wypadku współpraca samorządu z sektorem pozarządowym czy gospodarczym. Stwarzanie warunków przez administrację publiczną, w tym szczególnie samorządową, do współpracy z sektorem społecznym ma istotne znaczenie dla pozyskiwania naturalnych partnerów w realizacji zadań publicznych oraz w podejmowaniu ambitnych wyzwań rozwojowych dla całej wspólnoty. Wykorzystywanie potencjałów i zasobów grup oraz organizacji społecznych, zlecenie i kontraktowanie zadań publicznych oraz podejmowanie wspólnych inicjatyw (projektów) nie wyczerpują spektrum możliwości nawiązywania współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi w realizacji partnerstwa publiczno-społecznego. Dla realizacji tego zadania ważne jest wspólne z przedstawicielami środowiska pozarządowego określenie możliwości i potrzeb samorządu powiatowego (i gmin powiatu limanowskiego) w zakresie pól i form współpracy międzysektorowej, jakie mogą być wykorzystywane w podejmowaniu inicjatyw w ramach partnerstwa publiczno-społecznego i zapisanie ich np. w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

OBSZAR STRATEGICZNY

ZARZĄDZANIE ROZWOJEM

CEL STRATEGICZNY: Nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi.						
Cele operacyjne	Kierunki interwencji (kluczowe działania)		Odpowiedzialność	Komórka monitorująca	Partnerzy realizacyjni	Okres realizacji
4.1. Doskonalenie systemu administracji samorządowej.	4.1.1.	Monitorowanie i doskonalenie usług świadczonych dla klientów administracji samorządowej.	Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Organizacji i Zdrowia	Wydział Organizacji i Zdrowia	Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Jednostki organizacyjne powiatu JST Instytucje publiczne	Na bieżąco
	4.1.2.	Cyfryzacja, rozbudowa i udostępnianie informacji instytucji publicznych na zintegrowanej platformie cyfrowej – rozwój e-administracji.	Zarząd powiatu Wydział Organizacji i Zdrowia Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru	Wydział Organizacji i Zdrowia	Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Jednostki organizacyjne powiatu JST Instytucje publiczne Operatorzy teleinformatyczni Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe	Na bieżąco
	4.1.3.	Doskonalenie kompetencji kadr administracji samorządowej.	Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Organizacji i Zdrowia	Wydział Organizacji i Zdrowia	Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Jednostki organizacyjne powiatu JST Instytucje publiczne Instytucje szkoleniowo-doradcze	Na bieżąco
	4.1.4.	Modernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	PFRON Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Jednostki organizacyjne powiatu JST Organizacje pozarządowe	Na bieżąco

4.2. Rozwój współpracy międzysamorządowej.	4.2.1.	<p>Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy w obszarze rozwoju infrastruktury technicznej, w tym porozumienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (dostarczanie wody, odprowadzanie ścieków, łączenie systemów), • w ramach projektowania nowych gazociągów przez PGNiG na terenie powiatu (dla pełnej gazyfikacji terenu powiatu), • w ramach modernizacji sieci energetycznych, • kontynuacja dobrych doświadczeń w zakresie rozwoju infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii, • w zakresie kreowania projektów zmierzających do poprawy jakości powietrza na terenie powiatu. 	Wójtowie i burmistrzowie w porozumieniu i współpracy z Zarządem Powiatu Limanowskiego	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Jednostki organizacyjne powiatu Dostawcy mediów	Na bieżąco
	4.2.2.	<p>Współpraca na rzecz rozwoju kultury, sportu i rekreacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzgadnianie kalendarza wydarzeń kulturalnych i masowych realizowanych na terenie powiatu i realizacja oraz promocja wspólnych przedsięwzięć, • kreowanie nowych działań projektowych w zakresie wspólnej budowy infrastruktury turystycznej oraz organizacji wydarzeń masowych - we współpracy międzysamorządowej oraz z podmiotami prywatnymi i publicznymi, • rozwój infrastruktury sportowej, szczególnie w zakresie sportów zimowych oraz rekreacji (trasy narciarskie i rowerowe, skocznie narciarskie, wieże widokowe itp.), • budowa profesjonalnego ośrodka sportowo-rekreacyjnego, • opracowanie powiatowej koncepcji rekreacyjnych tras i ścieżek, łączących istotne walory Ziemi Limanowskiej, • profesjonalizacja oferty sportowej, w tym sportu wyczynowego, 	Wójtowie i burmistrzowie w porozumieniu i współpracy z Zarządem Powiatu Limanowskiego Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	MSiT Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury Wydział Edukacji i Sportu Zarząd Powiatu Limanowskiego Jednostki organizacyjne powiatu Instytucje kultury Kluby i organizacje sportowe Gorczański Park Narodowy Organizacje pozarządowe Parafie Sponsorzy prywatni	Na bieżąco

		<ul style="list-style-type: none"> rozpoczęcie współpracy nad koncepcją produktu turystycznego, bazującego na pozostawionej starej linii kolejowej relacji Chabówka-Nowy Sącz. 				
	4.2.3.	<p>Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy w obszarze promocji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> połączenie działań promocyjnych poszczególnych samorządów w spójną wizualizację i system promocji Ziemi Limanowskiej, przygotowanie i promowanie wspólnej bazy noclegowej na terenie powiatu, w tym agroturystycznej – platforma internetowa, współpraca w zakresie stosowania nowoczesnych instrumentów marketingu terytorialnego i promocji – spoty reklamowe w TV, seriale telewizyjne (promocja produktów regionalnych, wydarzeń i projektów), opracowanie systemu promocji gospodarczej powiatu limanowskiego – miejscowe produkty, towary, usługi, tereny do zagospodarowania, potencjały środowiskowe. 	<p>Wójtowie i burmistrzowie w porozumieniu i współpracy z Zarządem Powiatu Limanowskiego Biuro Promocji, Kultury i Turystyki</p>	<p>Biuro Promocji, Kultury i Turystyki</p>	<p>Zarząd Powiatu Limanowskiego Jednostki organizacyjne powiatu Instytucje kultury Kluby i organizacje sportowe Gorczański Park Narodowy Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Organizacje pozarządowe Parafie Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia Agencje marketingowe</p>	<p>Na bieżąco</p>
4.3. Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.	4.3.1.	<p>Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy oraz lobbowanie w obszarze podnoszenia dostępności komunikacyjnej, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> w zakresie realizacji inwestycji kolejowej Podłęże-Piekielko (w tym wykorzystania budowy planowanej linii do rozwoju innej infrastruktury – drogi lokalne, strefy aktywności gospodarczej i inwestycyjnej, w zakresie modernizacji linii kolejowej 104 Chabówka-Nowy Sącz, w zakresie połączenia drogowego z Krakowem w kierunku Limanowa-Szyk-Dolina Tarnawy, 	<p>Wójtowie i burmistrzowie w porozumieniu i współpracy z Zarządem Powiatu Limanowskiego Powiatowy Zarząd Dróg</p>	<p>Powiatowy Zarząd Dróg</p>	<p>GDDKiA²² MiiR²³ PKP Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Dróg Wojewódzkich Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury JST Prywatni przewoźnicy</p>	<p>Na bieżąco</p>

²² Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

²³ Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

		<ul style="list-style-type: none"> na rzecz budowy obwodnic: Mszany Dolnej i Limanowej, w zakresie przebudowy drogi krajowej nr 28 oraz dróg wojewódzkich nr 965 i 968, w zakresie budowy i przebudowy dróg powiatowych, w zakresie budowy ciągów pieszych przy drogach powiatowych, współpraca z przewoźnikami prywatnymi w zakresie dostosowania rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców, turystów i gości. 				
	4.3.2.	Realizacja powiatowego programu zintegrowanego systemu komunikacji – zapewnienie mobilności edukacyjnej, zawodowej, kulturalnej mieszkańców.	Wydział Komunikacji i Transportu	Wydział Komunikacji i Transportu	PKP Małopolski Urząd Wojewódzki Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego Zarząd Powiatu Limanowskiego Powiatowy Zarząd Dróg JST Prywatni przewoźnicy	Na bieżąco
4.4. Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej.	4.4.1.	Utworzenie i prowadzenie Powiatowego Punktu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Organizacji i Zdrowia Biuro Promocji, Kultury i Turystyki JST Organizacje pozarządowe Kluby i organizacje sportowe Grupy nieformalne Parafie	Na bieżąco
	4.4.2.	Powierzenie i wspieranie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.	Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych	Wydział Organizacji i Zdrowia Jednostki organizacyjne powiatu Organizacje pozarządowe JST Grupy nieformalne Parafie	Na bieżąco
	4.4.3.	Wsparcie i promocja wolontariatu.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Zarząd Powiatu Limanowskiego Wydział Organizacji i Zdrowia Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST Instytucje kultury	Na bieżąco

					Szkoły i placówki oświatowe Grupy nieformalne Organizacje pozarządowe Parafie	
	4.4.4.	Doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych.	Zarząd Powiatu Limanowskiego	Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych Jednostki organizacyjne powiatu JST Grupy nieformalne Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy i ich zrzeszenia	Na bieżąco
	4.4.5.	Promocja budżetu obywatelskiego.	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Biuro Promocji, Kultury i Turystyki	Zarząd Powiatu Limanowskiego Biuro ds. Pozyskiwania Środków Zewnętrznych JST Organizacje pozarządowe Grupy nieformalne Parafie	Na bieżąco

6. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Aby osiągnąć założone w Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego cele, niezbędny będzie współdziałanie różnych podmiotów i instytucji, jak również zaangażowanie znaczących nakładów finansowych. Realizacja kluczowych działań określonych w Strategii wymagać będzie pozyskania zewnętrznych środków finansowych. Mając na uwadze uwarunkowania ekonomiczne i formalno-prawne, główne źródła finansowania rozwoju lokalnego w okresie realizacji Strategii stanowiąc będą:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego: województwa, powiatu oraz gmin wchodzących w skład powiatu,
- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki funduszy celowych np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze EOG,
- środki sektora prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego.

Kluczowym źródłem, jeśli chodzi o możliwości finansowania procesów rozwojowych w postaci projektów inwestycyjnych (m.in. infrastrukturalnych czy rewitalizacyjnych,) ale też projektów społecznych służących m.in. aktywizacji społecznej czy zawodowej, są środki z funduszy europejskich. Przygotowanie niniejszej strategii oraz rozpoczęcie jej obowiązywania przypadają na kończący się już okres perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Podstawowe dostępne fundusze to środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), zasilające krajowe i regionalne programy operacyjne oraz środki Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), które zasilają Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020.

Krajowe programy operacyjne

W perspektywie finansowej 2014-2020 funkcjonują następujące krajowe programy operacyjne²⁴:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w ramach którego możliwe jest finansowanie ponadlokalnych przedsięwzięć w zakresie energetyki odnawialnej, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
2. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, którego zasadniczym celem jest pobudzenie innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, wyrażające się głównie zwiększeniem nakładów prywatnych na B+R;
3. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, którego celem jest aktywizacja zawodowa osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez zatrudnienia, wsparcie szkolnictwa wyższego, rozwój innowacji społecznych, mobilności i współpracy

²⁴ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/fundusze-europejskie-w-polsce/>; wykaz programów został ograniczony do tych, w ramach których beneficjentami mogą być podmioty z obszaru powiatu limanowskiego.

ponadnarodowej, a także reformy polityk publicznych w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, zdrowia i dobrego rządzenia;

4. Program Operacyjna Polska Cyfrowa 2014-2020 w ramach którego finansowane są przedsięwzięcia związane z poprawą dostępu mieszkańców do szybkiego Internetu, rozwojem administracji elektronicznej i e-usług, a także podnoszeniem umiejętności cyfrowych społeczeństwa;
5. Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014-2020 w ramach którego istnieje możliwość finansowania rozwoju działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, a także współpracy sieciowej podmiotów oferujących wspólny produkt turystyczny.

Program regionalny

Jednym z 16 programów regionalnych jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020**²⁵, na którego realizację przeznaczono zostało 2,87 mld euro z funduszy europejskich. Stanowi on narzędzie wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020. Program składa się z 13 osi priorytetowych – spośród których największe środki zaplanowano na politykę energetyczną i infrastrukturę transportową:

1. Gospodarka wiedzy – EFRR – 250 018 348 EUR;
2. Cyfrowa Małopolska – EFRR – 140 000 000 EUR;
3. Przedsiębiorcza Małopolska – EFRR – 240 000 000 EUR;
4. Regionalna polityka energetyczna – EFRR – 420 000 000 EUR;
5. Ochrona środowiska – EFRR – 138 000 000 EUR;
6. Dziedzictwo regionalne – EFRR – 169 069 362 EUR ;
7. Infrastruktura transportowa – EFRR – 390 500 000 EUR;
8. Rynek pracy – EFS – 270 764 148 EUR;
9. Region spójny społecznie – EFS – 232 000 000 EUR;
10. Wiedza i kompetencje – EFS – 204 930 638 EUR;
11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej – EFRR – 170 000 000 EUR;
12. Infrastruktura społeczna – EFRR – 151 000 000 EUR;
13. Pomoc techniczna – EFS – 101 933 476 EUR.

Kolejne ważne źródło rozwoju powiatu stanowi **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020**. Środki z PROW są wydatkowane między innymi na działania inwestycyjne związane z modernizacją gospodarstw rolnych, rozwój przetwórstwa produktów rolnych, a także na rozbudowę infrastruktury na obszarach wiejskich oraz wspieranie przedsiębiorczości pozarolniczej. Samorządy lokalne mają możliwość finansowania między innymi takich przedsięwzięć jak:

- inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem, lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii;
- badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości

²⁵ <http://www.rpo.malopolska.pl/o-programie/poznaj-zasady-dzialania-programu/finansowanie>

przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej;

- inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury.

Z perspektywy możliwości pozyskiwania finansowania na realizację zadań w ramach Strategii, wskazane powyżej programy funkcjonują w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. Budżet na kolejną perspektywę finansową UE obejmującą lata 2021-2027 jest obecnie w fazie negocjacji. Dokumentem otwierającym debatę na temat celów i budżetu Unii na dalszą perspektywę był wniosek Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego i Rady UE z dnia 2 maja 2018 roku dotyczący Rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz²⁶. W tym rozporządzeniu zdefiniowano pięć celów polityki Unii na kolejne lata:

- Cel polityki 1 (CP1): Bardziej inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej,
- Cel polityki 2 (CP2): Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- Cel polityki 3 (CP3): Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności i udoskonaleniu regionalnych połączeń teleinformatycznych,
- Cel polityki 4 (CP4): Europa o silniejszym wymiarze społecznym przez wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych,
- Cel polityki 5 (CP5): Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.

Cele polityki Unii Europejskiej na lata 2021-2027 będą finansowane w ramach siedmiu planowanych funduszy: Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+), Fundusz Azylu i Migracji (FAM), Instrument na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz (IZGW), Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW), na które wstępnie zaplanowano 330 mld euro, w tym: EFRR – 200 mld euro, FS – 41 mld euro, EFS+ – 88 mld euro. Harmonogram prac nad dokumentami ramowymi określającymi warunki dofinansowywania nowych programów operacyjnych, kwot i kopert finansowych dla poszczególnych krajów członkowskich i regionów, zakłada opracowanie Rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej dla każdego z funduszy, negocjacje krajów członkowskich na forum Rady Europejskiej i następnie składanie propozycji zapisów nowej Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 pomiędzy rządami krajów członkowskich i Komisją Europejską.

²⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, COM(2018) 375 final, Strasburg, 29 maja 2018 r.

Obecnie prace trwają i przewidywane kwoty dla Polski nie są jeszcze znane. Szacuje się, że Polska uzyska wsparcie rządu 64,4 mld euro, pozostając największym beneficjentem eurofunduszy. Szczególnie ciekawe dla samorządów wydają się cele związane z innowacyjnością, gospodarką niskoemisyjną oraz inwestycjami infrastrukturalnymi, w tym drogowymi.

Inne źródła finansowania

Oprócz wskazanych powyżej programów, stanowiących kluczowe źródła finansowania zewnętrznego dla przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii, w zależności od specyfiki projektu, istnieją także inne możliwości pozyskania finansowania. Poniżej przedstawiono wybrane programy:

Fundusze norweskie i EOG na lata 2014 - 2021

Program Rozwój lokalny – program ukierunkowany na wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej poprzez podniesienie jakości życia dla wszystkich mieszkańców (w tym grup defaworyzowanych) i użytkowników średnich i małych miast²⁷. W ramach tego programu realizowane będą projekty rozwojowe (infrastrukturalne i miękkie), wieloaspektowe i komplementarne, odnoszące się do następujących (minimum) wymiarów: środowiskowego, społecznego, gospodarczego oraz instytucjonalnego.

Program ERASMUS +

Program ukierunkowany jest na wsparcie finansowe dla instytucji i organizacji działających w obszarze edukacji i szkoleń młodzieży oraz sportu w Europie. Jego celem jest wspieranie rozwijania umiejętności jego uczestników oraz zwiększania ich szans na zatrudnienie, a także modernizacja systemów edukacji, szkoleń i wspierania młodzieży. Wspierana jest także edukacja dorosłych oraz międzynarodowa mobilność w wymianie doświadczeń w sferze edukacji i zatrudnienia²⁸.

Finansowane ze środków krajowych

Spośród programów krajowych do najważniejszych należą programy rządowe realizowane w obrębie konkretnych ministerstw. Z drugiej strony funkcjonują programy zarządzane przez różnego rodzaju agencje i instytucje państwowe. Poniżej wybrane, najciekawsze przykłady takich programów:

- Programy MKiDN mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Sztandarowym przykładem takiego działania jest program Kultura Dostępna, będąca systemowym rozwiązaniem, które ma służyć niwelowaniu barier kompetencyjnych, finansowych, szczególnie dla grup narażonych na wykluczenie czy program Infrastruktura domów kultury²⁹.
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 oraz Program wieloletni "Senior +"³⁰ na lata 2015-2020 realizowane przez MRPiPS. Celem programu jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich

²⁷ Wśród zakwalifikowanych do programu miast znajduje się m.in. Limanowa, <https://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/rozwoj-lokalny/informacje-ogolne-o-programie/>

²⁸ <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/>

²⁹ <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat.php>

³⁰ <http://senior.gov.pl/>

terenie sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”. Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior +”, w tym Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +” przez jednostki samorządu, których strategie rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

- Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych³¹ jako nowy państwowy fundusz celowy ma na celu wsparcie społeczne, zawodowe lub zdrowotne osób niepełnosprawnych. Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” sprawia, że realizowane przez gminy usługi opiekuńcze będą w połowie finansowane przez rząd, by mogło z nich korzystać więcej osób potrzebujących pomocy w codziennym życiu. Z kolei drugi „Opieka wytchnieniowa” to program adresowany do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi/osobami niepełnosprawnymi.
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej³² oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej³³ wspierają przedsięwzięcia (zazwyczaj w formie instrumentów zwrotnych) z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową.
- Fundusz Dróg Samorządowych to kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego³⁴. Celem funduszu zarządzanego przez Ministerstwo Infrastruktury jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.
- Funduszu rozwoju przewozów autobusowych – nowy fundusz, który stanowić ma odpowiedź na problemy wykluczenia transportowego i białych plam komunikacyjnych. Celem powołanego na podstawie ustawy funduszu będzie dofinansowanie realizowanych przez samorządy przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Fundusz planowany jest do uruchomienia jeszcze w 2019 r.
- Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 (PROO) oraz Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)³⁵. Celem PROO jest bezpośrednie wsparcie rozwoju polskich organizacji obywatelskich, poprzez dotacje udzielane na rozwój instytucjonalny organizacji oraz realizację ich celów statutowych. Z kolei celem FIO jest dofinansowywanie projektów mających na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne.

W tabeli przedstawiono zestawienie celów operacyjnych wraz z potencjalnymi źródłami finansowania:

CEL OPERACYJNY	Wybrane programy i źródła finansowania
1.1. Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020

³¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/solidarnosciowy-fundusz-wsparcia-osob-niepelnosprawnych>

³² <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/>

³³ <https://www.wfos.krakow.pl/oferta/wedlug-rodzaju-wnioskodawcy/jednostki-samorzadu-terytorialnego/>

³⁴ <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/fundusz-drog-samorzadowych>

³⁵ <https://www.niw.gov.pl/nasze-programy/>

1.2. Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
1.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
1.4. Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
2.1. Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększenie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
2.2. Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój • Fundusz Pracy • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
2.3. Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne zarządzanie dziedzictwem.	<ul style="list-style-type: none"> • Programy MKiDN • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
2.4. Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Programy MSiT • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
3.1 Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.	<ul style="list-style-type: none"> • Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
3.2 Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Programy Profilaktyki Zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia
3.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020
4.1. Doskonalenie systemu administracji samorządowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 • Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego 2014-2020 • Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
4.2. Rozwój współpracy międzysamorządowej.	<ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

4.3. Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.	<ul style="list-style-type: none">• Fundusz Dróg Samorządowych
4.4. Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej.	<ul style="list-style-type: none">• Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 (PROO)• Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO)

7. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z WYTYCZNYMI I ZAŁOŻENIAMI ZAWARTYMI W DOKUMENTACH WYŻSZEGO RZĘDU

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, m.in.:

- Strategią na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020;
- Długookresową Strategią Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności;
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju;
- Raportem „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”;
- Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Projektem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030;
- Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki – Dynamiczna Polska 2020;
- Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020;
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Poniżej wykazano zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”, Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, projektem Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020.

	Cele strategiczne Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025	I. Budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców.				II. Aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców.				III. Kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu.			IV. Nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi.			
	Cele operacyjne Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025	1.1. Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.	1.2. Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców.	1.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.	1.4. Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.	2.1. Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększanie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.	2.2. Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.	2.3. Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne zarządzanie dziedzictwem.	2.4. Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.	3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.	3.2. Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących	3.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu.	4.1. Doskonalenie systemu administracji samorządowej.	4.2. Rozwój współpracy międzysamorządowej.	4.3. Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.	4.4. Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej
	Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych															
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030.	Cel 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji.															
	Cel 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym.															
	Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.															
	Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.															

	Cel 5.Stworzenie Polski Cyfrowej.																		
	Cel 6.Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.																		
	Cel 7.Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.																		
	Cel 8.Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.																		
	Cel 9.Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.																		
	Cel 10.Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej.																		
	Cel 11. -Wzrost społecznego kapitału rozwoju.																		
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.																		
	II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.																		
	III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.																		

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - projekt	1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	1.2 Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	1.5 Infrastruktura wspierająca dostarczanie usług publicznych.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020	1.1 Rozwój kapitału intelektualnego.																		
	1.2 Budowa infrastruktury regionu wiedzy.																		
	1.3 Kompleksowe wsparcie nowoczesnych technologii.																		
	1.4 Rozwój kształcenia zawodowego i wspieranie zatrudnienia.																		
	1.5 Wzmacnianie i promocja przedsiębiorczości.																		
	2.1 Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej.																		
	2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego.																		
	2.3 Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego.																		
	2.4 Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.																		
	3.1 Kraków nowoczesnym węzłem międzynarodowej sieci transportowej.																		
	3.2 Wykreowanie subregionalnych węzłów transportowych.																		
	3.3 Zwiększenie dostępności transportowej obszarów o najniższej dostępności w regionie.																		
	3.4 Wsparcie instrumentów zarządzania zintegrowanymi systemami transportu.																		
	3.5 Rozwój infrastruktury dla społeczeństwa informacyjnego.																		

4.1 Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.															
4.2 Rozwój subregionu tarnowskiego.															
4.3 Rozwój subregionu sądeckiego.															
4.4 Rozwój subregionu podhalańskiego.															
4.5 Rozwój Małopolski Zachodniej.															
5.1 Rozwój funkcji lokalnych centrów usług publicznych.															
5.2 Rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich.															
5.3 Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym.															
6.1 Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz wykorzystanie ekologii dla rozwoju Małopolski.															
6.2 Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego: profilaktyka i ochrona zdrowia.															
6.3 Poprawa bezpieczeństwa społecznego: integrująca polityka społeczna.															
6.4 Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym.															
7.1 Sprawny system zarządzania strategicznego województwem.															
7.2 Kształtowanie i rozwój aktywności obywatelskiej oraz wzmacnianie kapitału społecznego.															
7.3 Rozwój współpracy terytorialnej.															
7.4 Budowa i promocja marki Małopolska na arenie krajowej oraz międzynarodowej.															

8. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA, EWALUACJI I AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU POWIATU LIMANOWSKIEGO NA LATA 2019-2025.

System wdrażania oraz system monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 stanowią integralną część zarządzania strategicznego i polityki rozwoju prowadzonych przez samorząd powiatu limanowskiego. Biorąc pod uwagę nowe uwarunkowania polityki regionalnej w kraju, polegające na wielopoziomowym modelu zarządzania rozwojem jednostek samorządu terytorialnego, koniecznym i celowym działaniem w okresie realizacji Strategii będzie tworzenie warunków dla ścisłej współpracy powiatu limanowskiego z partnerami samorządowymi, prywatnymi, pozarządowymi oraz administracją rządową.

System wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025

Wielopoziomowy model zarządzania rozwojem powiatu limanowskiego polega na wykorzystywaniu endogenicznych potencjałów rozwojowych oraz szans płynących z otoczenia przez wszystkie podmioty funkcjonujące na terenie powiatu. Stąd też Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych powiatu, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w szerokich partnerstwach lokalnych oraz subregionalnych. Znajduje to wyraz w kierunkach interwencji (kluczowych zadaniach) zawartych w Strategii dla których jednostkami realizującymi są zarówno wydziały i jednostki powiatowe, jak również samorządy gmin powiatu limanowskiego, administracja rządowa, samorząd regionalny, podmioty prywatne i pozarządowe. Takie podejście do rozwoju wspólnoty lokalnej jest spójne z zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, realizowanej przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju oraz wpisuje się w polityki rozwoju prowadzone:

- na poziomie krajowym – przez Radę Ministrów, ze szczególnym uwzględnieniem polityki regionalnej oraz polityk sektorowych o znaczącym wpływie terytorialnym,
- na poziomie regionalnym – przez Zarząd Województwa Małopolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 oraz Subregionalnego Programu Rozwoju dla Subregionu Sądeckiego,
- na poziomie lokalnym – przez samorządy lokalne gmin powiatu limanowskiego, powiaty i gminy sąsiednie.

Ze względu na wielopoziomowy charakter zarządzania Strategią Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025, podstawową zasadą określającą sposób postępowania w trakcie jej wdrażania, jest zasada partnerstwa. Jest ona rozumiana jako otwarta i aktywna współpraca równoprawnie traktowanych podmiotów, reprezentujących różnorodne środowiska oraz instytucje realizujące i wspierające realizację działań na rzecz rozwoju powiatu. Zasada partnerstwa obejmuje mobilizowanie i angażowanie różnorodnych zasobów i kompetencji dla osiągnięcia celów Strategii, w trzech obszarach:

- partnerstwa publiczno-społecznego: w relacjach samorządu powiatowego z mieszkańcami powiatu oraz ich organizacjami, w ramach efektywnej formuły partycypacji, konsultacji i uzgadniania kluczowych spraw dla wspólnoty powiatowej,
- partnerstwa publiczno-publicznego: w relacjach samorządu powiatowego z samorządami gmin powiatu limanowskiego, powiatów i gmin sąsiednich, samorządem regionalnym, administracją rządową oraz innymi jednostkami sektora finansów publicznych,

- partnerstwa publiczno-prywatnego: w relacjach samorządu powiatowego z sektorem gospodarczym, w tym współpraca ze zrzeszeniami przedsiębiorców.

Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 będzie wdrażana przy zaangażowaniu zróżnicowanych instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu powiatowego. Kategorię tę tworzą w szczególności:

- powiatowe strategie sektorowe,
- wieloletnia prognoza finansowa,
- przedsięwzięcia i projekty realizowane w ramach zadań bieżących oraz projektów wdrażanych na podstawie odrębnych porozumień lub umów.

Współpraca i partnerstwo na rzecz realizacji Strategii są warunkami koniecznymi powodzenia jej realizacji. Wynika to w szczególności z faktu, że na zakres interwencji Strategii w zasadniczej mierze składają się zadania wykraczające poza sferę formalnych kompetencji samorządu powiatowego. W konsekwencji system realizacji Strategii obejmował będzie trzy główne sfery aktywności:

- ⇒ **SFERA PODLEGŁOŚCI**, obejmująca kierunki interwencji należące do zakresu bezpośrednich, formalnych kompetencji samorządu powiatowego oraz podległych mu jednostek,
- ⇒ **SFERA WSPÓLZALEŻNOŚCI**, obejmująca kierunki interwencji w stosunku do których samorząd powiatowy posiada wpływ pośredni (inicjujący działania, koordynujący działania wielu podmiotów) lub nie posiada żadnego formalnego wpływu, ale są one realizowane przez partnerów lokalnych (samorzady gminne, sektor gospodarczy oraz pozarządowy) i są istotne dla rozwoju całego powiatu,
- ⇒ **SFERA ODDZIAŁYWANIA**, obejmująca kierunki interwencji pozostające poza sferą bezpośrednich kompetencji lub pośredniego wpływu samorządu powiatowego, realizowane przez organy administracji rządowej, samorząd regionalny lub innych kluczowych partnerów (są to najczęściej zadania o charakterze regionalnym lub ponadregionalnym, w których powiat uczestniczy jako partner lub nie uczestniczy w sposób czynny).

Charakter danego kierunku interwencji w Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 (czyli przynależność do jednej z trzech ww. sfer) precyzują wskazania dotyczące jednostki odpowiedzialnej/realizującej, jednostki monitorującej ze strony powiatu oraz partnerów, znajdujące się przy każdym kierunku interwencji. W zależności od tych wskazań wszystkie kierunki interwencji Strategii można podzielić na:

- podległe samorządowi powiatowemu (*sfera podległości*) – zarówno jednostką realizującą dany kierunek interwencji, jak i jednostką monitorującą ze strony powiatu jest wydział lub jednostka organizacyjna Starostwa Powiatowego w Limanowej; kierunki interwencji mogą (lecz nie muszą) posiadać partnerów realizacyjnych;
- współzależne lub istotne dla samorządu powiatowego (*sfera współzależności*) – jednostką realizującą dany kierunek interwencji jest podmiot niezależny od samorządu powiatowego (samorząd gminny, podmioty prywatne i pozarządowe), a sam kierunek ma charakter lokalny lub subregionalny, w ramach którego powiat może pełnić funkcje koordynujące, inicjujące i partnerskie; jednostką monitorującą ze strony powiatu jest wydział lub jednostka organizacyjna powiatu (najbliższa merytorycznie jednostce realizującej dany kierunek interwencji);
- niezależne od samorządu powiatowego (*sfera oddziaływania*) – jednostką realizującą dany kierunek interwencji jest podmiot niezależny od samorządu powiatowego (organy administracji rządowej, samorząd regionalny, partnerzy prywatni i pozarządowi), a sam kierunek ma charakter regionalny lub

ponadregionalny, w ramach którego powiat może pełnić funkcje wyłącznie lobbingowe, partnerskie lub nie uczestniczyć w nim czynnie; jednostką monitorującą ze strony powiatu jest wydział lub jednostka organizacyjna powiatu (najbliższa merytorycznie jednostce realizującej dany kierunek interwencji).

Poniżej przedstawione zostały, w sposób poglądowy, podstawowe założenia dotyczące systemu realizacji Strategii w formie macierzy porządkującej cele operacyjne w układzie trzech głównych sfer aktywności:

OBSZAR 1. GOSPODARKA LOKALNA

Cel strategiczny: Budowanie ekonomicznych podstaw rozwoju powiatu i zamożności jego mieszkańców.

CELE OPERACYJNE I KIERUNKI INTERWENCJI	SFERA PODLEGŁOŚCI	SFERA WSPÓŁZALEŻ- NOŚCI	SFERA ODDZIAŁYWA- NIA
1.1 Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.			
1.1.1 Planowanie stref aktywności gospodarczej (tzw. SAG wg definicji RPO) w przestrzeni powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu czystego ekologicznie.			
1.1.2 Kompleksowe przygotowywanie potencjalnych terenów inwestycyjnych.			
1.1.3 Identyfikowanie białych plam i wspieranie rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, m.in. poprzez współpracę z operatorami telekomunikacyjnymi.			
1.1.4 Stworzenie systemu informacji dotyczącej oferty dla inwestorów, np. w postaci portalu internetowego wraz z charakterystyką działek.			
1.1.5 Rozwój promocji gospodarczej (np. poprzez udział w targach, nawiązywanie i budowanie kontaktów gospodarczych podczas wizyt zagranicznych oraz wydarzeń w regionie i kraju).			
1.1.6 Doskonalenie standardów obsługi inwestorów / przedsiębiorców.			
1.2 Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców.			
1.2.1 Realizacja programów w zakresie udzielania informacji i szkoleń, w szczególności dla mikro i małych przedsiębiorców oraz osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą.			
1.2.2 Współpraca z instytucjami oferującymi instrumenty finansowe dla rozwoju działalności gospodarczej.			
1.2.3 Prowadzenie Powiatowego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora.			
1.2.4 Stworzenie systemu zachęt i ulg dla przedsiębiorców (m.in. poprzez katalog zachęt, w tym ulgi podatkowe).			
1.2.5 Powołanie Rady Przedsiębiorczości Powiatu Limanowskiego – organu o funkcji opiniodawczo-doradczej dla władz samorządowych.			
1.2.6 Promocja przedsiębiorczości oraz społecznej odpowiedzialności biznesu poprzez organizację konferencji, spotkań, konkursów itp.			
1.3 Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.			
1.3.1 Wsparcie i promocja rolnictwa, opartego na produkcji tradycyjnej (również ekologicznej) i specjalistycznej oraz wytwarzaniu, dystrybucji, promocji i sprzedaży bezpośredniej markowej żywności – w gospodarstwach o niewielkim areale i potencjale produkcji rolnej.			
1.3.2 Merytoryczna pomoc w zakresie rozwoju drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego.			

1.3.3 Inwentaryzacja i promocja gospodarstw agroturystycznych na terenie powiatu oraz tworzenie zachęt do rozwoju takiej działalności (wsparcie w tworzeniu i przekształcaniu w specjalistyczne gosp. agroturystyczne, zagrody edukacyjne, zagrody tematyczne).			
1.3.4 Rozwój i promocja produktów lokalnych, regionalnych, tradycyjnych i zdrowej żywności z obszaru powiatu, w tym opracowanie spójnego programu promocji wraz z regulaminem.			
1.3.5 Stworzenie i wypromowanie konkursu „Dobre bo Limanowskie” (nazwa robocza).			
1.3.6 Stworzenie programu wsparcia i rozwoju pszczelarstwa na terenie powiatu.			
1.4 Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.			
1.4.1 Promocja i współpraca z biznesem na rzecz rozwoju oferty aktywnego spędzania czasu na i w rejonie góry Mogielica (szlaki, trasy biegowe, trasy nartorolkowe, stoki, ścieżki itp.).			
1.4.2 Wsparcie (zwłaszcza promocyjne) dla właściwego wykorzystania infrastruktury turystycznej na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego.			
1.4.3 Budowa schronisk turystycznych na terenie powiatu.			
1.4.4 Rozwój i promocja Centrum Rekreacji i Balneologii na bazie wód geotermalnych w Porębie Wielkiej oraz infrastruktury obszaru aktywności turystycznej.			
1.4.5 Inwestowanie w bazę wypoczynkową i sportowo-rekreacyjną, zieloną i małą architekturę, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, promocja oferty.			
1.4.6 Rozwój, kreowanie i promocja nowych atrakcji oraz produktów turystycznych, wykorzystujących zasoby różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (m.in. w zakresie turystyki aktywnej, kulturowej, kulinarnej, pielgrzymkowej i religijnej, rzemieślniczej, przyrodniczej) dla wybranych grup odbiorców (np. seniorów, rodzin z dziećmi)			
1.4.7 Opracowanie koncepcji produktu turystycznego, bazującego na pozostawionej starej linii kolejowej relacji Chabówka-Nowy Sącz – najwyżej położony i malowniczy odcinek linii kolejowej w Polsce.			
1.4.8 Rozwój i promocja turystyki górskiej (m.in. wspieranie akcji Odkryj Beskid Wyspowy oraz kreowanie i wspieranie podobnych przedsięwzięć).			
1.4.9 Budowa punktów widokowych wraz z miejscami postojowymi.			
1.4.10 Wzmacnianie pozycji oferty czasu wolnego powiatu limanowskiego w ramach oferty i sieci promocji rekreacji oraz turystyki województwa małopolskiego.			
1.4.11 Budowa marki powiatu limanowskiego, w tym stworzenie systemu koordynacji marki powiatu.			
1.4.12 Kontynuacja działań na rzecz rozwoju i ujednoczenia systemu informacji turystycznej na terenie całego powiatu.			
1.4.13 Wykorzystywanie nowych technologii dla dokumentowania, udostępniania i promocji zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozwoju turystyki, a także dla edukacji (ekologicznej, obywatelskiej, medialnej, kulturalnej, wychowania patriotycznego itp.).			
1.4.14 Utworzenie i prowadzenie Lokalnej Organizacji Turystycznej Powiatu Limanowskiego.			

OBSZAR 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Cel strategiczny: Aktywizowanie oraz wszechstronny rozwój osobisty i zawodowy mieszkańców.

CELE OPERACYJNE I KIERUNKI INTERWENCJI	SFERA PODLEGŁOŚCI	SFERA WSPÓŁZALEŻ- NOŚCI	SFERA ODDZIAŁYWA- NIA
2.1 Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększanie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.			
2.1.1 Kształtowanie i wspierania talentów oraz pasji uczniów, przy szczególnym uwzględnieniu wzmocnienia kompetencji kluczowych oraz podnoszenia sprawności fizycznej (dodatkové zajęcia, nagrody za osiągnięcia na szczeblu ogólnokrajowym, stypendia, międzynarodowa współpraca szkół, uczniów i nauczycieli itp.).			
2.1.2 Rozwój współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami (np. zaangażowanie zrzeczeń przedsiębiorców i cechów rzemiosł, klasy patronackie, stypendia dla młodzieży, efektywne praktyki i staże zawodowe, nauka w miejscu pracy, wspólne programy edukacyjne i kursy kwalifikacyjne, filmy instruktorzowo-promocyjne, wizyty w firmach, spotkania z pracodawcami, wspólne wydarzenia itp.). Wspólne cykliczne spotkania, w tym przy udziale innych środowisk zainteresowanych (np. Zarządu Powiatu, doradców zawodowych itd.).			
2.1.3 Promocja i edukacja w zakresie przedsiębiorczości począwszy od wczesnych etapów kształcenia (różnego rodzaju konkursy oraz inicjatywy pobudzające dzieci i młodzież do myślenia i działania przedsiębiorczego).			
2.1.4 Kontynuowanie modernizacji placówek oświatowych na terenie powiatu, w tym przy wsparciu środków zewnętrznych (modernizacja i wyposażenie pracowni i warsztatów, remonty, przebudowy, zagospodarowanie terenów wokół, inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i sportową – baza dla sportów zespołowych i indywidualnych, lekkoatletyki itp., kształcenie kadr, itp.).			
2.1.5 Analizy i badania rynku pracy, współpraca Powiatowego Urzędu Pracy z placówkami oświatowymi w celu efektywnego wykorzystania wyników w ramach prowadzonych i otwieranych kierunków, odpowiadających potrzebom pracodawców, a także nawiązujących do specyfiki i tradycji powiatu.			
2.1.6 Zwiększenie dostępności istniejącej infrastruktury rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców, w tym również w godzinach popołudniowych i wieczornych, i ich animowanie w kierunku aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego (np. zorganizowane zajęcia z trenerem).			
2.1.7 Kampanie społeczne kierowane do młodzieży i rodziców, zachęcające do korzystania z oferty oświatowej na terenie powiatu, w szczególności w zakresie szkolnictwa zawodowego (m.in. pedagogizacja rodziców podczas spotkań z wychowawcami, targi edukacyjne, dni otwarte – również z udziałem rodziców).			
2.1.8 Kształtowanie postaw uczenia się przez całe życie oraz zdobywania nowych kompetencji.			

2.2 Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.			
<p>2.2.1 Wspieranie zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy, zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych do 30 roku życia; • Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych po 50 roku życia; • Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i poszukujących pracy; • Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; • Aktywizacja zawodowa osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób z wykształceniem wyższym i bezrobotnych kobiet. 			
<p>2.2.2 Stymulowanie powstawania mikroprzedsiębiorstw oraz wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia; • Udzielenie kompleksowego wsparcia osobom bezrobotnym w podejmowaniu działalności gospodarczej; • Promocja i wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy. 			
<p>2.2.3 Wspieranie kształcenia ustawicznego i kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza zapotrzebowania pracodawców na kształcenie osób bezrobotnych i opracowywanie planu szkoleń; • Organizacja różnych form kształcenia ustawicznego dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy w zakresie dostosowania ich kwalifikacji do zmieniających się potrzeb pracodawców; • Wsparcie kształcenia ustawicznego pracodawców i pracowników; • Upowszechnianie kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rynku pracy. 			
<p>2.2.4 Rozwój dialogu społecznego i partnerstwa na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz doskonalenie instytucjonalnej obsługi rynku pracy, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwijanie współpracy z instytucjami rynku pracy w zakresie realizacji usług rynku pracy i działań aktywizacyjnych; • Analiza procesów zachodzących na lokalnym rynku pracy w celu skutecznego równoważenia popytu i podaży miejsc pracy; • Podnoszenie jakości usług świadczonych przez PUP na rzecz osób bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców. 			
2.3 Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne zarządzanie dziedzictwem.			
<p>2.3.1 Cykliczne badanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie oferty spędzania czasu wolnego oraz przekładanie wniosków na działania instytucji publicznych i innych podmiotów.</p>			
<p>2.3.2 Koordynacja wydarzeń w ramach oferty czasu wolnego na terenie powiatu, w tym stworzenie oraz bieżące zarządzanie i promocja kalendarza imprez kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych, sportowych itp. Wsparcie dla największych i/lub najbardziej potrzebnych inicjatyw.</p>			

2.3.3 Wsparcie działalności bibliotek jako nowoczesnych centrów dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodków życia społecznego.			
2.3.4 Opracowanie powiatowego oraz gminnych programów opieki nad zabytkami, z uwzględnieniem działań na rzecz odnowy, udostępniania i włączania obiektów zabytkowych w ofertę czasu wolnego.			
2.3.5 Zachowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego – przeglądy, targi rzemiosł, jarmarki sztuki ludowej, cykliczne imprezy promujące lokalne niematerialne dziedzictwo kulturowe, wsparcie i promocja lokalnych artystów, rzemieślników oraz zespołów folklorystycznych.			
2.3.6 Tworzenie szlaków tematycznych dziedzictwa kulturowego powiatu, udostępnienie obiektów, realizacja projektów kulturalnych i artystycznych o charakterze promocyjnym, w tym współpraca o charakterze transgranicznym.			
2.3.7 Rewitalizacja centrów wsi i miast, w tym tworzenie przyjaznych, atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.			
2.3.8 Współpraca na rzecz rozwoju, unowocześnienia i promocji oferty muzeów na terenie powiatu.			
2.4 Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.			
2.4.1 Rozwój i integracja tras rowerowych i szlaków pieszych (w obrębie powiatu, jak również z sieciami zewnętrznymi). Promocja jazdy na rowerze i kolarstwa.			
2.4.2 Rozwój i promocja sportów zimowych poprzez programy edukacyjno-treningowe.			
2.4.3 Współpraca z klubami sportowymi w zakresie szkolenia dzieci i młodzieży, także w kierunku tworzenia nowych sekcji oraz programów dla nowych grup wiekowych i społecznych (animowanie współpracy klubów z biznesem, granty, stypendia sportowe, nagrody za osiągnięcia itp.).			
2.4.4 Realizacja systemu współzawodnictwa sportowego dla uczniów szkół z terenu powiatu limanowskiego			
2.4.5 Utworzenie Powiatowej Rady Sportu.			

OBSZAR 3. WARUNKI ŻYCIA

Cel strategiczny: Kreowanie przyjaznego i bezpiecznego środowiska życia mieszkańców powiatu.

CELE OPERACYJNE I KIERUNKI INTERWENCJI	SFERA PODLEGŁOŚCI	SFERA WSPÓŁZALEŻ- NOŚCI	SFERA ODDZIAŁYWA- NIA
3.1. Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.			
3.1.1 Edukacja ekologiczna różnych grup społecznych, w tym kształtowanie świadomości i gotowości mieszkańców do ponoszenia wyższych kosztów na rzecz ochrony środowiska – czystości powietrza, ograniczania ilości wytwarzanych odpadów i właściwego postępowania z nimi.			
3.1.2 Kampanie promocyjno-informacyjne oraz wsparcie (finansowe i pozafinansowe) dla mieszkańców w zakresie inwestycji proekologicznych (m.in. termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, wdrażanie technologii bazujących na OZE).			

3.1.3 Inwestycje proekologiczne dotyczące obiektów użyteczności publicznej (m.in. termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, wdrażanie technologii bazujących na OZE).			
3.1.4 Odpowiednie zagospodarowanie istniejących i tworzenie nowych terenów zielonych.			
3.1.5 Współpraca międzysamorządowa (także transgraniczna) w zakresie ochrony bio i georóżnorodności (m.in. ochrona przed nadmierną zabudową i reklamami, odpowiedzialne planowanie przestrzenne, ochrona gatunkowa fauny i flory, racjonalna gospodarka leśna i łowiecka), prowadzenia edukacji przyrodniczej (m.in. rozwój i modernizacja ścieżek dydaktycznych w oparciu o bogactwo przyrodnicze), a jednocześnie zrównoważonego rozwoju atrakcyjnej oferty czasu wolnego.			
3.1.6 Współpraca na rzecz zabezpieczenia wszystkim mieszkańcom stałego dostępu do wody odpowiedniej jakości – organizowanie dostępu do źródeł zaopatrzenia w wodę oraz rozwój infrastruktury wodociągowej.			
3.1.7 Współpraca na rzecz ochrony zasobów wodnych, w tym zasobów wód geotermalnych, leczniczych i solanek.			
3.1.8 Współpraca na rzecz rozwoju sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków przy jednoczesnym wspieraniu rozbudowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie rozwiązania te są nieuzasadnione ze względów technicznych i ekonomicznych.			
3.1.9 Lobbing na rzecz rozwoju sieci gazowej.			
3.1.10 Współpraca na rzecz rozwoju systemu gospodarki odpadami w gminach, w tym w kierunku selektywnej zbiórki surowców wtórnych oraz recyklingu na terenie powiatu, a także zakończenia usuwania odpadów zawierających azbest i całkowitej likwidacji dzikich wysypisk śmieci.			
3.2. Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących			
3.2.1 Działania na rzecz poprawy dostępności i jakości usług ochrony zdrowia, w tym współpraca na rzecz rozwoju szpitala oraz zakładów opieki zdrowotnej na terenie powiatu (modernizacja i rozwój bazy, poszerzanie oferty, dostosowanie jej do potrzeb i struktury społecznej, doposażenie placówek, wdrażanie nowoczesnych rozwiązań i technologii), a także wydłużenia pracy aptek.			
3.2.2 Promocja i edukacja na rzecz rodziny. Promowanie wartości i postaw prorodzinnych.			
3.2.3 Wsparcie rodziny na każdym etapie jej rozwoju oraz efektywne przeciwdziałanie i zwalczanie kryzysów w rodzinie (wsparcie osób i rodzin z problemami uzależnień, przeciwdziałanie i zwalczanie przemocy, poradnictwo, pomoc specjalistów, grupy wsparcia, itp.), w tym wsparcie rodzin dotkniętych problemami będącymi konsekwencją emigracji zarobkowej jednego lub obojga rodziców.			
3.2.4 Wsparcie osób starszych i ich bliskich (rozwój usług specjalistycznych, opiekuńczych i medycznych oraz innych, dedykowanych osobom starszym) oraz ich wieloaspektowa aktywizacja (m.in. kulturowo-społeczna i obywatelska, w tym animacja i integracja międzypokoleniowa).			
3.2.5 Wsparcie profilaktyczne, rehabilitacyjne i inne osób niepełnosprawnych oraz ich bliskich, ich aktywizacja (społeczna, zawodowa, itd.) i integracja, w tym również likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.			

3.2.6 Odciążenie bliskich osób niesamodzielnych, np. poprzez tworzenie na terenie powiatu usług opieki wytchnieniowej.			
3.2.7 Organizacja placówek i rozwój infrastruktury dla osób starszych i kierowanych przez instytucje polityki społecznej.			
3.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem na terenie powiatu.			
3.3.1 Doskonalenie współpracy w ramach systemu bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego – wspólne działania, również o charakterze ćwiczeń, prewencji, akcji edukacyjno-informacyjnych w zakresie zachowania w sytuacjach zagrożeń oraz udzielania pierwszej pomocy.			
3.3.2 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych – inwestycje, właściwe zagospodarowanie przestrzeni, spowalnianie spływu wód powierzchniowych, retencja, systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania, doposażenie służb ratowniczych w środki techniczne, wsparcie doskonalenia zawodowego itp.			
3.3.3 Tworzenie elementów mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym – inwestycje zwiększające bezpieczeństwo, w tym pieszych, dostosowywanie organizacji ruchu drogowego do bieżących okoliczności oraz działania profilaktyczne ze szczególnym naciskiem na edukację dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa na drogach (m.in. współpraca służb z placówkami oświatowymi).			

OBSZAR 4. ZARZĄDZANIE ROZWOJEM

Cel strategiczny: Nowoczesne i partnerskie zarządzanie procesami rozwojowymi.

CELE OPERACYJNE I KIERUNKI INTERWENCJI	SFERA PODLEGŁOŚCI	SFERA WSPÓŁZALEŻ- NOŚCI	SFERA ODDZIAŁYWA- NIA
4.1. Doskonalenie systemu administracji samorządowej.			
4.1.1 Monitorowanie i doskonalenie usług świadczonych dla klientów administracji samorządowej.			
4.1.2 Cyfryzacja, rozbudowa i udostępnianie informacji instytucji publicznych na zintegrowanej platformie cyfrowej – rozwój e-administracji.			
4.1.3 Doskonalenie kompetencji kadr administracji samorządowej.			
4.1.4 Modernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.			
4.2. Rozwój współpracy międzysamorządowej.			
4.2.1 Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy w obszarze rozwoju infrastruktury technicznej, w tym porozumienia: <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (dostarczanie wody, odprowadzanie ścieków, łączenie systemów), • w ramach projektowania nowych gazociągów przez PGNiG na terenie powiatu (dla pełnej gazyfikacji terenu powiatu), • w ramach modernizacji sieci energetycznych, • kontynuacja dobrych doświadczeń w zakresie rozwoju infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii, w zakresie kreowania projektów zmierzających do poprawy jakości powietrza na terenie powiatu.			

<p>4.2.2 Współpraca na rzecz rozwoju kultury, sportu i rekreacji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzgadnianie kalendarza wydarzeń kulturalnych i masowych realizowanych na terenie powiatu i realizacja oraz promocja wspólnych przedsięwzięć, • kreowanie nowych działań projektowych w zakresie wspólnej budowy infrastruktury turystycznej oraz organizacji wydarzeń masowych - we współpracy międzysamorządowej oraz z podmiotami prywatnymi i publicznymi, • rozwój infrastruktury sportowej, szczególnie w zakresie sportów zimowych oraz rekreacji (trasy narciarskie i rowerowe, skocznie narciarskie, wieże widokowe itp.), • budowa profesjonalnego ośrodka sportowo-rekreacyjnego, • opracowanie powiatowej koncepcji rekreacyjnych tras i ścieżek, łączących istotne walory Ziemi Limanowskiej, • profesjonalizacja oferty sportowej, w tym sportu wyczynowego, <p>rozpoczęcie współpracy nad koncepcją produktu turystycznego, bazującego na pozostawionej starej linii kolejowej relacji Chabówka-Nowy Sącz.</p>			
<p>4.2.3 Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy w obszarze promocji, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • połączenie działań promocyjnych poszczególnych samorządów w spójną wizualizację i system promocji Ziemi Limanowskiej, • przygotowanie i promowanie wspólnej bazy noclegowej na terenie powiatu, w tym agroturystycznej – platforma internetowa, • współpraca w zakresie stosowania nowoczesnych instrumentów marketingu terytorialnego i promocji – spoty reklamowe w TV, seriale telewizyjne (promocja produktów regionalnych, wydarzeń i projektów), <p>opracowanie systemu promocji gospodarczej powiatu limanowskiego – miejscowe produkty, towary, usługi, tereny do zagospodarowania, potencjały środowiskowe.</p>			
<p>4.3. Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.</p>			
<p>4.3.1 Współpraca powiatu, gmin i pozostałych interesariuszy oraz lobbowanie w obszarze podnoszenia dostępności komunikacyjnej, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie realizacji inwestycji kolejowej Podłęże-Piekielko (w tym wykorzystania budowy planowanej linii do rozwoju innej infrastruktury – drogi lokalne, strefy aktywności gospodarczej i inwestycyjnej, • w zakresie modernizacji linii kolejowej 104 Chabówka-Nowy Sącz, • w zakresie połączenia drogowego z Krakowem w kierunku Limanowa-Szyk-Dolina Tarnawy, • na rzecz budowy obwodnic: Mszany Dolnej i Limanowej, • w zakresie przebudowy drogi krajowej nr 28 oraz dróg wojewódzkich nr 965 i 968, • w zakresie budowy i przebudowy dróg powiatowych, • w zakresie budowy ciągów pieszych przy drogach powiatowych, <p>współpraca z przewoźnikami prywatnymi w zakresie dostosowania rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców, turystów i gości.</p>			

4.3.2 Realizacja powiatowego programu zintegrowanego systemu komunikacji - zapewnienie mobilności edukacyjnej, zawodowej, kulturalnej mieszkańców.			
4.4. Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej			
4.4.1 Utworzenie i prowadzenie Powiatowego Punktu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi			
4.4.2 Powierzenie i wspieranie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.			
4.4.3 Wsparcie i promocja wolontariatu.			
4.4.4 Doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych.			
4.4.5 Promocja budżetu obywatelskiego.			

System monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań.

W procesie realizacji Strategii kluczową rolę odgrywać będzie przywództwo polityczne i organizacyjne Zarządu Powiatu Limanowskiego, rozumiane jako strategiczna rola organu wykonawczego samorządu powiatowego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów strategicznych.

Wydziałem odpowiedzialnym za monitorowanie realizacji kierunków interwencji Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 jest Wydział Rozwoju Gospodarczego i Infrastruktury (GJ).

Sprawozdawczość z monitoringu Strategii Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 prowadzona będzie corocznie. Ocena stopnia realizacji Strategii będzie dokonywana w oparciu o dwa elementy:

- 1) analizę wskaźnikową, opracowywaną przez GJ, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego;
- 2) raport z realizacji kierunków interwencji Strategii, przygotowywany przez GJ na podstawie informacji otrzymanych od wydziałów i jednostek powiatu.

Analiza wskaźnikowa, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego Strategii, będzie przygotowywana przez GJ w oparciu o pozyskane dane statystyczne i informacje, w skład których wchodzi następujące źródła informacji:

- statystyka publiczna – generowana przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych;
- statystyka prowadzona przez samorząd powiatowy – generowana i gromadzona przez poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostki powiatowe, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do GJ;
- statystyka prowadzona przez samorządy gminne powiatu limanowskiego – przekazywane do GJ przez poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostki powiatowe, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym – przekazywanie informacji i danych przez samorządy gminne do zbieżnych merytorycznie wydziałów Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostek powiatowych (i dalej za ich pośrednictwem do GJ) powinno odbywać się na mocy porozumień pomiędzy Zarządem Powiatu i samorządami gminnymi;
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd regionalny i administrację rządową – przekazywane do GJ przez poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostki powiatowe, zbieżne merytorycznie z badanym celem operacyjnym – przekazywanie informacji i danych przez te instytucje zewnętrzne do zbieżnych merytorycznie wydziałów Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostek powiatowych (i dalej za ich pośrednictwem do GJ) powinno odbywać się na mocy porozumień pomiędzy Zarządem Powiatu i instytucjami zewnętrznymi. Porozumienia te dotyczą m.in. takich instytucji zewnętrznych jak: izby i stowarzyszenia gospodarcze, Małopolska Organizacja

Turystyczna, Wojewódzki Konserwator Zabytków, zarządcy dróg, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego czy Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie.

W wyborze mierników określających postęp realizacji celów Strategii Rozwoju, przyjęto zasadę ograniczonej liczby mierników monitorowania strategii dla każdego z celów. Przy doborze mierników kierowano się adekwatnością, jednak głównym ograniczeniem była dostępność danych. Podstawowym źródłem danych do monitorowania strategii stała się statystyka publiczna, a w niektórych przypadkach konieczne jest zawiązanie porozumień z instytucjami zewnętrznymi. W ramach analizy wskaźnikowej realizowanej przez GJ, mierniki pochodzące ze statystyki publicznej (GUS) mogą zostać przedstawione w układach porównawczych, tj. np. w porównaniach względnych do innych powiatów i średniej dla województwa małopolskiego oraz kraju. Zakres czasowy analizy powinien obejmować zmiany w stosunku do roku bazowego (2018 rok) i roku ostatniego badania (dynamika). Analiza wskaźnikowa może przedstawiać dostępne wskaźniki w układzie powiatowym, poszczególnych subregionów, gmin powiatu lub innych obszarów funkcjonalnych.

Proponowane mierniki realizacji celów operacyjnych w poszczególnych obszarach strategicznych:

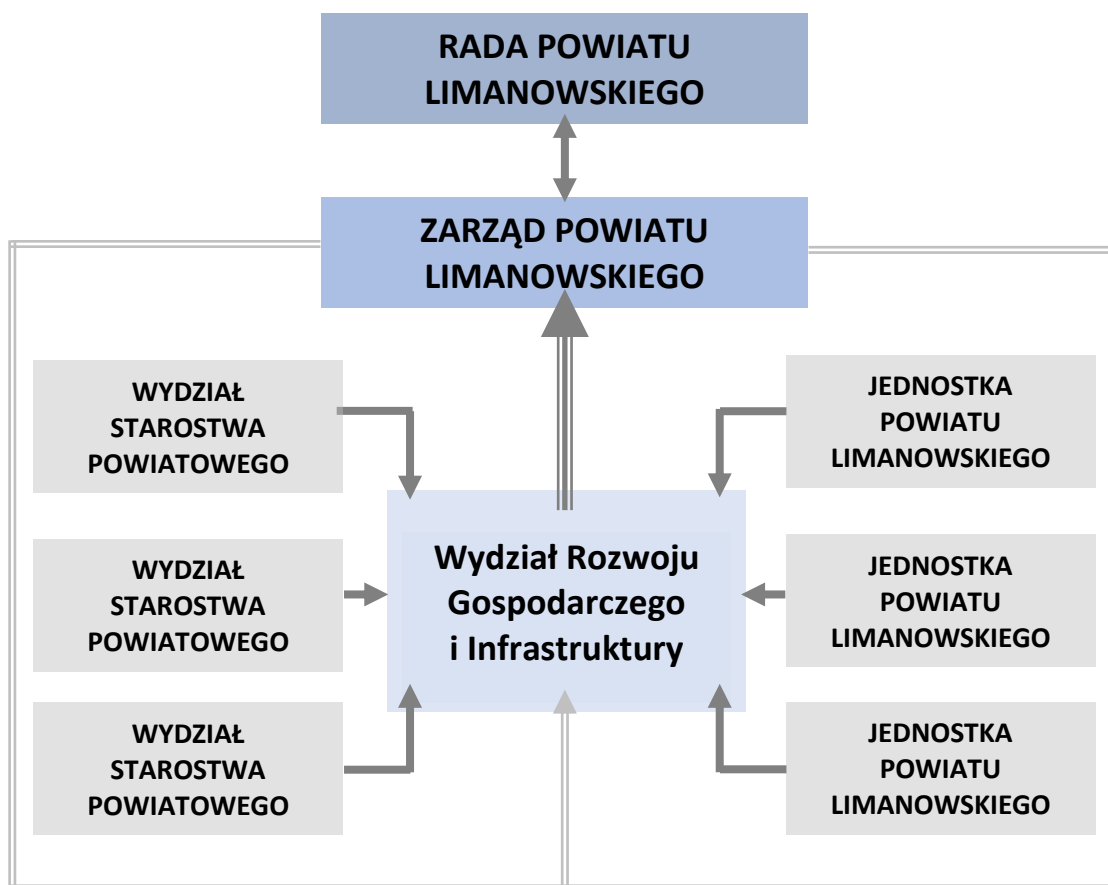
OBSZAR STRATEGICZNY: GOSPODARKA LOKALNA	
Cele operacyjne:	Proponowane mierniki monitorowania celu oraz źródła pozyskiwania informacji:
Cel operacyjny 1.1: Wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> Wartość inwestycji (suma środków publicznych i/lub prywatnych) na terenie powiatu – dane poszczególnych JST;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejsc pracy w utworzonych strefach aktywności gospodarczej na terenie powiatu – dane poszczególnych JST;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych i wydanych materiałów promocyjno-reklamowych dotyczących oferty inwestycyjnej na terenie powiatu – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz poszczególnych JST;
	<ul style="list-style-type: none"> Wpływy do budżetów z CIT na 1 mieszkańca – dane poszczególnych JST i/lub Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie;
Cel operacyjny 1.2: Wspieranie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba nowych podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON oraz stosunek liczby nowych działalności gospodarczych rejestrowanych na terenie powiatu do podmiotów wyrejestrowywanych – dane BDL GUS i/lub CEIDG;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie powiatu w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców – dane BDL GUS;
	<ul style="list-style-type: none"> Wpływy do budżetów gmin z PIT na 1 mieszkańca – dane poszczególnych JST i/lub Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób z terenu powiatu, którym przyznano środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej;
Cel operacyjny 1.3: Wspieranie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych działających w sekcji A w klasyfikacji PKD (rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i rybactwo) na 1000 mieszkańców – dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych działających w sekcji I w klasyfikacji PKD (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) na terenie powiatu – dane BDL GUS;

	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystający z noclegów na terenie powiatu w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego – w tym turyści zagraniczni – dane BDL GUS; • Liczba wspólnych przedsięwzięć i/lub ich uczestników, promujących lokalne produkty rolne – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej, poszczególnych JST oraz instytucji kultury.
<p>Cel operacyjny 1.4: Intensyfikacja rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wydatki poniesione z tytułu doskonalenia bazy rekreacyjno-sportowej na terenie powiatu – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Długość urządzonych i oznakowanych tras aktywności fizycznej, tras turystyczno-krajoznawczych oraz ścieżek dydaktycznych na terenie powiatu – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba turystów odwiedzających powiat limanowski – dane JST oraz podmiotów z sektora turystycznego i przemysłów czasu wolnego.
<p>OBSZAR STRATEGICZNY: KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY</p>	
<p>Cele operacyjne:</p>	<p>Proponowane mierniki monitorowania celu oraz źródła pozyskiwania informacji:</p>
<p>Cel operacyjny 2.1: Rozwój oferty edukacyjnej oraz zwiększanie powiązań funkcjonalnych z gospodarką.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba porozumień o stałej współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a przedsiębiorcami – dane szkół i placówek oświatowych;
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób które ukończyły kursy kwalifikacyjne / rok – dane szkół i placówek oświatowych;
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba absolwentów centrum kształcenia ustawicznego na terenie powiatu / rok szkolny - dane szkół i placówek oświatowych;
	<ul style="list-style-type: none"> • Wyniki z egzaminów zawodowych w szkołach na terenie powiatu limanowskiego – dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Wyniki z egzaminu maturalnego w szkołach na terenie powiatu limanowskiego – dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej.
<p>Cel operacyjny 2.2: Aktywna polityka lokalnego rynku pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stopa bezrobocia na terenie powiatu – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie powiatu – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Skala bezrobocia wśród osób młodych (odsetek osób w wieku poniżej 35 lat zarejestrowanych w rejestrach) – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Skala bezrobocia długotrwałego (odsetek osób pozostających bez pracy od 12 lub więcej miesięcy zarejestrowanych w rejestrach – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.
<p>Cel operacyjny 2.3: Aktywizacja kulturalna mieszkańców oraz efektywne zarządzanie dziedzictwem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wyniki badań społecznych wśród mieszkańców powiatu limanowskiego w zakresie oferty spędzania czasu wolnego – wyniki badań społecznych Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba obiektów zabytków objętych pracami konserwatorskimi, restauracyjnymi, robotami budowlanymi – dane poszczególnych JST, dane Starostwa Powiatowego

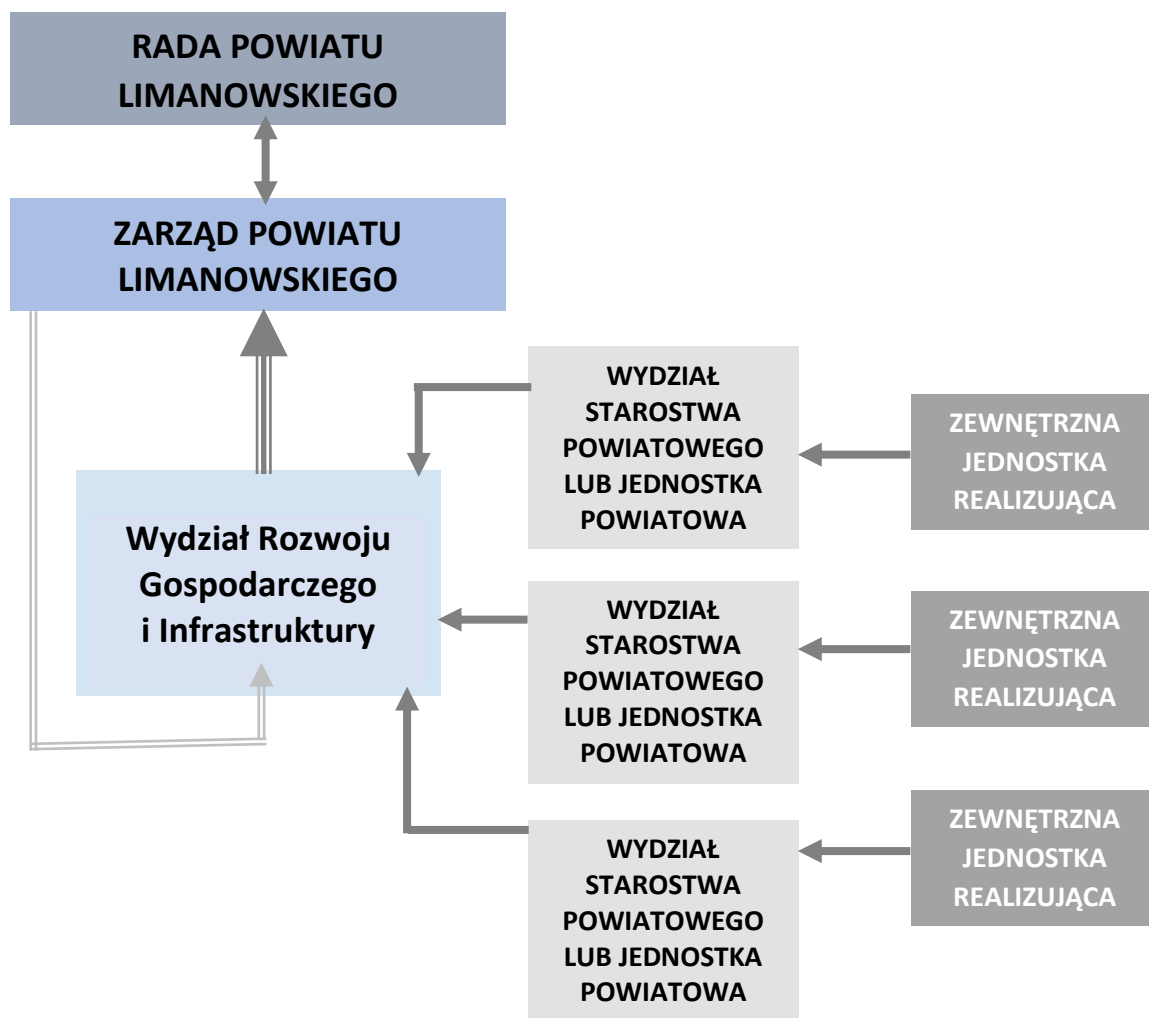
	<p>w Limanowej, dane właścicieli i zarządców obiektów zabytkowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba publikacji promocyjno-reklamowych dotyczących oferty spędzania czasu wolnego na terenie powiatu – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej; Liczba imprez kulturalno-rozrywkowych – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej, dane instytucji kultury i organizacji pozarządowych; Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej, dane instytucji kultury i organizacji pozarządowych.
<p>Cel operacyjny 2.4: Rozwój oferty aktywnego spędzania czasu na terenie powiatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Długość urządzonych i oznakowanych tras i ścieżek rowerowych na terenie powiatu – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów sportowo rekreacyjnych na 1 tys. mieszkańców – dane JST oraz BDL GUS;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów gospodarczych działających w sekcji R w klasyfikacji PKD (kultura, rozrywka i rekreacja) na 1 tys. mieszkańców – dane poszczególnych JST i/lub Bank Danych Lokalnych GUS.
<p>OBSZAR STRATEGICZNY: WARUNKI ŻYCIA</p>	
<p>Cele operacyjne:</p>	<p>Proponowane mierniki monitorowania celu oraz źródła pozyskiwania informacji:</p>
<p>Cel operacyjny 3.1: Racjonalne użytkowanie zasobów i ochrona środowiska.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Długość sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej na terenie powiatu [km] oraz odsetek mieszkańców korzystających z instalacji – dane BDL GUS;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów wdrażających technologie OZE na terenie powiatu - dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów dot. wymiany źródeł grzewczych w instytucjach publicznych i gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowanych na terenie powiatu oraz liczba osób uczestniczących w projektach ekologicznych – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej, dane szkół i organizacji pozarządowych.
<p>Cel operacyjny 3.2: Doskonalenie jakości usług zdrowotnych oraz oferty wsparcia dla osób potrzebujących.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych programów ochrony zdrowia i programów profilaktycznych oraz liczba ich uczestników - dane placówek ochrony zdrowia;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba udzielonych porad lekarskich - dane BDL GUS;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba miejsc dostępnych w zakładach opiekuńczo-leczniczych na terenie powiatu – dane zakładów opiekuńczo-leczniczych;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba beneficjentów pomocy społecznej, w tym w rozbiciu na tytuł pomocy – dane instytucji polityki społecznej, w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.
<p>Cel operacyjny 3.3: Wsparcie systemu zarządzania</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczba akcji edukacyjnych zorganizowanych w szkołach – dane placówek oświatowych i Policji;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem pieszych – dane Policji;

bezpieczeństwem na terenie powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> Suma środków przeznaczonych na doposażenie służb ratowniczych w środki techniczne – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz służb.
OBSZAR STRATEGICZNY: ZARZĄDZANIE ROZWOJEM	
Cele operacyjne:	Proponowane mierniki monitorowania celu oraz źródła pozyskiwania informacji:
Cel operacyjny 4.1: Doskonalenie systemu administracji samorządowej.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba usług w Starostwie Powiatowym w Limanowej i jednostkach powiatowych świadczonych w formie elektronicznej – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Wyniki cyklicznego monitoringu usług publicznych świadczonych przez Starostwo Powiatowe w Limanowej oraz jednostki powiatowe – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostek powiatowych;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba pracowników samorządowych podnoszących własne kwalifikacje poprzez różne formy edukacyjne – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostek powiatowych;
Cel operacyjny 4.2: Rozwój współpracy międzysamorządowej.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspólnych projektów samorządowych realizowanych w partnerstwie powiatu i gmin go tworzących - dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrealizowanych wspólnych projektów rozwojowych w ramach Subregionu Sądeckiego – dane JST oraz Starostwa Powiatowego w Limanowej;
Cel operacyjny 4.3: Wspólne działania na rzecz zwiększenia dostępności komunikacyjnej powiatu.	<ul style="list-style-type: none"> Długość wyremontowanych i/lub nowych dróg znaczenia regionalnego i krajowego na terenie powiatu [km] – dane GDDKiA i/lub Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie;
	<ul style="list-style-type: none"> Długość wyremontowanych i/lub nowych dróg powiatowych [km] – dane Powiatowego Zarządu Dróg w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Długość wyremontowanych i/lub nowych torów kolejowych [km] – dane PKP;
Cel operacyjny 4.4: Aktywizacja i partycypacja obywatelska oraz rozwój współpracy międzysektorowej.	<ul style="list-style-type: none"> Liczba procesów konsultacji społecznych prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Limanowej – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zadań zleczanych organizacjom pozarządowym i/lub wartość środków – dane Starostwa Powiatowego w Limanowej;
	<ul style="list-style-type: none"> Liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – dane BDL GUS.

Raport z realizacji kierunków interwencji przygotowywany przez GJ, opiera się na informacjach dotyczących stanu realizacji danego kierunku interwencji, przekazywanych przez poszczególne wydziały Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostki powiatowe. Strategia Rozwoju Powiatu Limanowskiego na lata 2019-2025 precyzuje w każdym kierunku interwencji jednostkę realizującą dany kierunek interwencji oraz jednostkę monitorującą dany kierunek interwencji ze strony powiatu. Jeżeli dany kierunek interwencji mieści się w kompetencjach samorządu powiatowego (*sfera podległości*), to zarówno jednostką realizującą, jak i monitorującą ze strony powiatu jest konkretny wydział Starostwa Powiatowego w Limanowej lub jednostka powiatu limanowskiego. W przypadku takich kierunków interwencji, wskazany wydział lub jednostka powiatowa składa corocznie sprawozdanie do GJ, które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji kierunków interwencji całej Strategii. Schemat przepływu informacji sprawozdawczej dla kierunków interwencji ze sfery podległości wygląda następująco:

Jeżeli dany kierunek interwencji mieści się w kompetencjach instytucji zewnętrznej – samorząd gminny lub regionalny, administracja rządowa, podmioty prywatne i pozarządowe (*sfera współzależności i sfera oddziaływania*) – to jednostką realizującą wskazaną w Strategii Rozwoju jest konkretna instytucja zewnętrzna, natomiast jednostką monitorującą ze strony powiatu jest konkretny wydział Starostwa Powiatowego w Limanowej lub jednostka powiatu limanowskiego, która merytorycznie jest zbieżna z przedmiotem danego kierunku interwencji. W przypadku takich kierunków interwencji, wskazany wydział lub jednostka powiatowa (czyli jednostka monitorująca ze strony powiatu) pozyskuje informacje od jednostki realizującej, dotyczące stanu wdrożenia danego kierunku interwencji i składa corocznie sprawozdanie do GJ, które jest podstawą zbiorczego raportu z realizacji kierunków interwencji całej Strategii. Schemat przepływu informacji sprawozdawczej dla kierunków interwencji ze sfery współzależności i sfery oddziaływania wygląda następująco:

Dla zwiększenia efektywności procesu sprawozdawczego z realizacji kierunków interwencji Strategii, wydziały Starostwa Powiatowego w Limanowej oraz jednostki organizacyjne powiatu składają sprawozdania na ujednoliconym formularzu sprawozdawczym, wg następującego wzoru (propozycja):

KIERUNEK INTERWENCJI NR			
.....			
CEL STRATEGICZNY NR	CEL OPERACYJNY NR	JEDNOSTKA REALIZUJĄCA:	JEDNOSTKA MONITORUJĄCA ZE STRONY POWIATU:
.....
<p>OPIS STANU REALIZACJI KIERUNKU INTERWENCJI (m.in.: zrealizowane przedsięwzięcia w danym roku, stopień realizacji kierunku interwencji, skuteczność zastosowanych instrumentów realizacyjnych, ocena partnerów realizacyjnych, sukcesy realizacyjne, uzyskane efekty)</p>			
<p>OPIS POWSTAŁYCH TRUDNOŚCI REALIZACYJNYCH (m.in.: problemy powstałe na etapie realizacji, opóźnienia i ich przyczyny, środki podjęte w celu przezwyciężenia trudności,)</p>			
<p>OPIS EWENTUALNYCH ZMIAN (rekomendacje dotyczące zmian w realizacji kierunku interwencji, możliwe usprawnienia, także propozycje nowych zadań, sugestie wykreślić itp.)</p>			
<p>OPIS ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunku interwencji w danym roku, w podziale na źródła finansowania)</p>			

GJ na początku stycznia każdego roku przesyła powiadomienie o rozpoczęciu procesu sprawozdawczego za ubiegły rok do wszystkich jednostek realizujących, wymienionych w Strategii lub do jednostek monitorujących ze strony powiatu, jeżeli w przypadku danego kierunku interwencji jednostką realizującą jest podmiot zewnętrzny. Załącza formularze sprawozdawcze zawarte w Strategii oraz wykaz kierunków interwencji realizowanych lub monitorowanych przez dany wydział Starostwa Powiatowego w Limanowej lub jednostkę powiatową.

Informacje o stopniu realizacji poszczególnych kierunków interwencji oraz osiągniętych wskaźnikach za ubiegły rok, jednostki realizujące lub jednostki monitorujące ze strony powiatu przygotowują do końca marca danego roku.

Na tej podstawie do końca kwietnia danego roku GJ będzie składał Zarządowi Powiatu raport z realizacji kierunków interwencji oraz analizę wskaźnikową realizacji celów Strategii za rok ubiegły.

Zakres raportu z realizacji kierunków interwencji obejmuje m.in. skrótkowe przedstawienie aktualnego stanu realizacji poszczególnych kierunków interwencji, a także ewentualnych trudności realizacyjnych dla poszczególnych kierunków interwencji, z uwzględnieniem proponowanych działań naprawczych, oraz wielkość środków finansowych wydatkowanych na realizację kierunków interwencji w badanym roku, w podziale na źródła finansowania. Z kolei zakres analizy wskaźnikowej realizacji celów Strategii obejmuje m.in. porównanie wskaźników bazowych ze wskaźnikami dla badanego roku realizacji Strategii oraz wskazanie tendencji wzrostowych i malejących w poszczególnych celach operacyjnych Strategii.

Dokumenty te są podstawą dla Zarządu Powiatu Limanowskiego oraz Rady Powiatu Limanowskiego do podejmowania oceny realizacji Strategii, wprowadzania uzupełnień oraz dokonywania niezbędnych i uzasadnionych zmian (reagowanie na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze w otoczeniu powiatu).

Przewodnicząca Rady

mgr Ewa Filipiak